

ΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ
ΦΠΨ — ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ
ΜΙΑ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ
ΤΟΥ ΗΡΩΙΚΟΥ
ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΥ — ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ!

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΣΕΤΗΜΕΛ
ΕΤΕΙ

ΜΗΝ ΜΑΡΤΙΟΣ ΤΟ 1989

ΣΕΙΡΑ

ΕΚΛΕΚΤΑΙ

ΚΑΙ

ΗΡΘΙΚΑΙ

ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟΥ Φ.Κ.

ΑΙ ΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

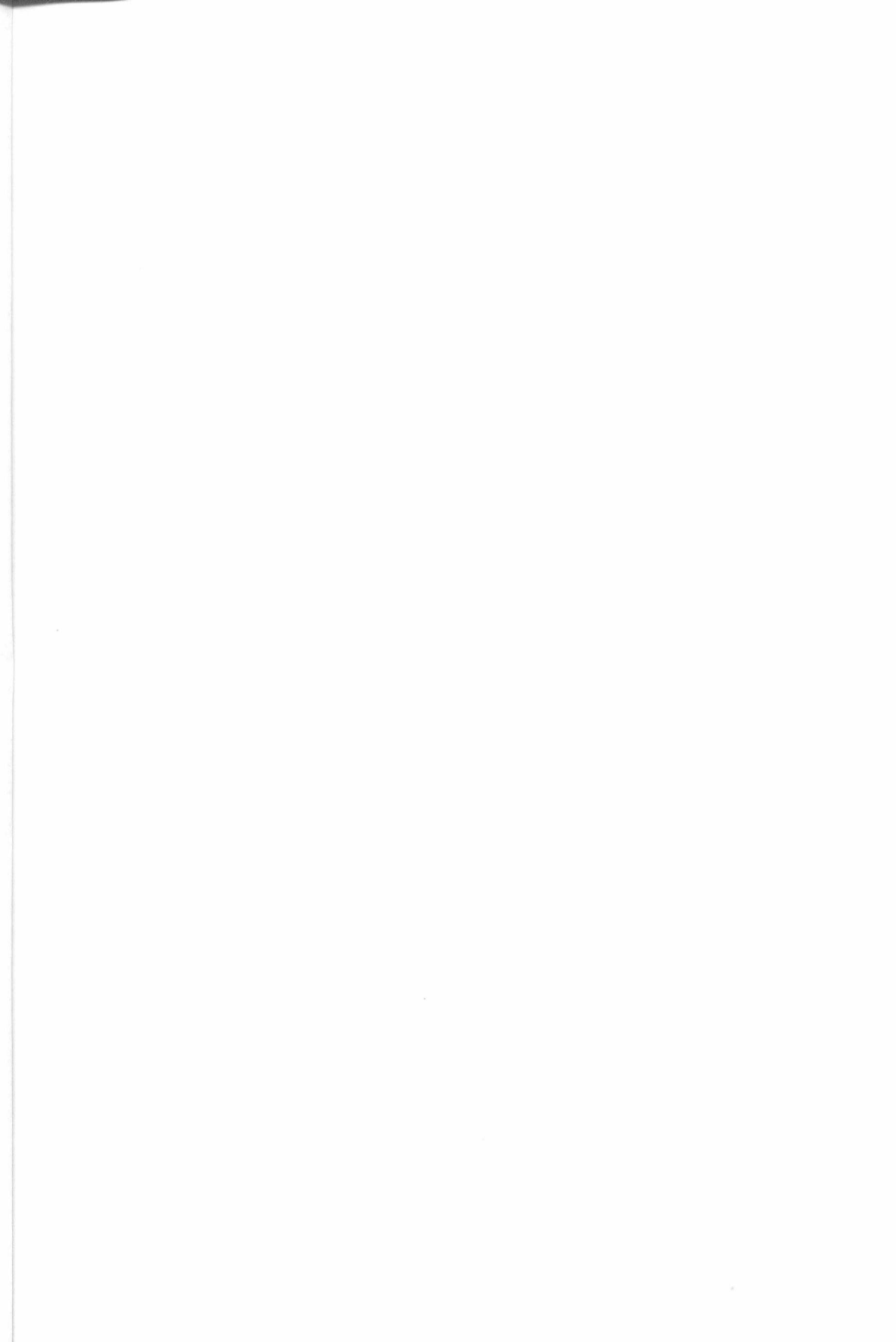
Φ.Π.Υ.-ΙΣΤΟΡΙΚΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ Α.Π.Θ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΑΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σ 1
ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΝΟΣ ΕΠΟΥΣ	σ 4
ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ Γ.ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ	σ 14
ΤΑ ΑΝΤΙΜΑΘΗΜΑΤΑ	σ 21
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ	σ 25
ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	σ 34
ΤΑ ΤΕΣΤ ΕΥΦΥΙΑΣ	σ 42
ΤΟ ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ	σ 55
ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ	σ 68
ΠΑΡΟΧΗ-ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΝΩΣΗΣ ΣΤΑ ΑΕΙ	σ 84
ΚΑΤΑΛΗΨΗ: ΜΙΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ	σ 88
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΗΨΗ	σ 91

..σαν εισαγωγή

Αναφερόμενοι στο Πανεπιστήμιο,θα 'ναι καλό να ξεκινήσουμε διαλύοντας τις ψευδαισθήσεις των λίγων εκείνων ρομαντικών,που το θεωρούν έναν αθώο μηχανισμό μετάδοσης ουδέτερων γνώσεων,προς διαμόρφωση των μελλοντικών θεραπόντων των επιστημώνκαι των γραμμάτων.Το Πανεπιστήμιο είναι εκείνος ο κοινωνικός μηχανισμός,που αναπαράγει την ήδη δομημένη κοινωνική ιεραρχία (διανοητικά εργαζόμενους και διευθυντικά στελέχη-διαχειριστές του συστήματος),αλλά όχι μόνο:αναπαράγει και την ιδεολογία εκείνη την τελείως απαραίτητη γαι τη διατήρηση της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων.Την ιδεολογία της αποδοχής της ιεραρχίας,της ανούσιας εντατικοποίησης,της ουδετερότητας και της αποτελεσματικότητας της επιστήμης,της πειθαρχίας.

Ποιες μέθοδοι χρησιμοποιούνται για να επιτευχθούν αυτά είναι γνωστό σε όλους μας.Κυρίαρχη αξία αναδεικνύεται το όραμα της ατομικής ανόδου,μέσα από τον ατομισμό και τη βαθμοθηρία.Ο πανεπιστημιακός χώρος έχει μεταβληθεί πλέον σε χώρο αποκλειστικά εργασιακό,για τις εκπαιδευτικές ανάγκες (Πανεπιστήμιο-εγκλειστήριο),και οι φοιτητές τείνουν να αποκτήσουν την νοοτροπία δημόσιου υπαλλήλου.Καθε έννοια κοινωνικής σχέσης περιορίζεται στο μίζερο αντικοινωνικό και καταναλωτικό χώρο των κυλικείων.

Η λειτουργία της αναπαραγωγής της ιεραρχίας είναι ολοφάνερη απ'τη διαδικασία της μάθησης.Πομπός-αυθεντία απ'τη μια,δέκτες ωτακουστές και παντοτινά σιωπούντες φοιτητές από την άλλη.Ταυτόχρονα,η επίτευξη των προκαθορισμένων στόχων του Πανεπιστημίου γίνεται δυνατή μέσα από την πολυδιαφημιζόμενη "ανάβαθμιση σπουδών":εντατικοποίηση στους ρυθμούς σπουδών,πειθαρχηση φοιτητών, σκλήρυνση της εκπαιδευτικής διαδικασίας...

Υπάρχουμε όμως και μερικοί που διαφωνούμε με την υπάρχουσα κατάσταση πραγμάτων.

Αρνούμαστε τον "γκρίζο κόσμο" της απομόνωσης και του ατομισμού.

Αντιστεκόμαστε στην τεχνοκρατία και τον ακαδημαϊσμό

Απορρίπτουμε τη λογική της "αυθεντίας" και το μύθο της "αξιοκρατίας".

Δεν θέλουμε την εικόνα της "εύρυθμης" εκπαίδευσης,τον ανταγωνισμό για ένα πτυχίο χωρίς αντίκρυσμα.

• Επειδή πιστεύουμε στην ελεύθερη παιδεία - παιδεία για όλους,θέλουμε ένα ενιαίο εκπαιδευτικό σύστημα,χωρίς φραγμό στις διάφορες βαθμίδες του,ζητάμε την παρουσία της κοινωνικής διάστασης στη γνώση,θεωρούμε ότι οι εκπαιδευτικοί χώροι προσφέρονται για την δημιουργία κινημάτων κριτικής της γνώσης και της ιδεολογίας.Ακόμα παραπέρα,θέλουμε να διαμορφώσουμε ένα άλλο μοντέλο

κοινωνικής οργάνωσης, έτσι ώστε να ανοίξουμε το Πανεπιστήμιο στην κοινωνία, να το καταστήσουμε διαπερατό στις ανάγκες που προβάλλουν τα κινήματα.

● Επειδή πιστεύουμε ότι ο ρόλος του φοιτητή είναι πολυδιάστατος, το εγχείρημα του "ανοίγματος" του Πανεπιστημίου στην κοινωνία δεν αφορά στην "εμφύτευση" μιας εξωτερικής συνείδησης, είτε εργατικής, είτε πολιτικής.

Χρειάζομαστε μια πολιτική ουσιαστική και πολυδιάστατη. Ο στόχος του κινήματός μας για την αναβάθμιση της ζωής βρίσκεται σε άμεση σύνδεση μ' αυτόν της νεολαίας και των εργαζόμενων και οι κοινές διεκδικήσεις για το δικαίωμα όλων στη στέγη και στην κάλυψη των βιωτικών αναγκών, για λιγότερη δουλειά για όλους, οι κοινές διεκδικήσεις για μια ποιότητα στη ζωή μας, είναι η μόνη δυνατότητα να θέσουμε τις βάσεις για την ανθρωπιά της καθεστηκυίας τάξης πραγμάτων.

● Επειδή πιστεύουμε ότι η παρέμβαση στα ζητήματα της παρεχόμενης γνώσης και ιδεολογίας είναι κομβική για το κίνημα στους εκπαιδευτικούς χώρους, καθώς είναι αδύνατο να διαμορφωθεί μια προοπτική με συνέχεια, χωρίς την παράλληλη οικοδόμηση μιας εναλλακτικής πρότασης,

Διαλέγουμε το δρόμο της κατάληψης, όχι γιατί είμαστε φετιχιστές μ' αυτό το μέσο πάλης, αλλά γιατί θεωρούμε ότι το σταμάτημα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, και ο καθορισμός από μας τους ίδιους λειτουργιών, στην κατεύθυνση της αυτοδιαχείρισης του πανεπιστημιακού χώρου και χρόνου για τις ανάγκες μας, είναι το πλέον αποτελεσματικό μέσο πάλης.

Μέσα από την κατάληψη, αυτό που κατορθώνουμε να πετύχουμε είναι: -όχι μόνο να αναπτύξουμε κοινωνικές-ανθρώπινες σχέσεις, μα να δείξουμε στην πράξη τη λογική μας, που θέλει τον πανεπιστημιακό χώρο οικείο, τέτοιον που να επιτρέπει και να προωθεί την ανταλλαγή απόψεων, τη διακίνηση ιδεών, την συλλογικότητα ως έκφραση των κοινωνικών και πολιτικών μας αναγκών.

-να δείξουμε ότι είμαστε ικανοί να αναλάβουμε ευθύνες μέσα από την λειτουργία ομάδων δουλειάς, που λειτουργούν καθημερινά, διασφαλίζοντας έτσι την συμμετοχή, δίνοντας ώθηση στην πρωτοβουλία και την δημιουργικότητα

-να δώσουμε την δική μας πρόταση-απάντηση στη λογική του καθηγητή-αυθεντία, στη μετωπική διδασκαλία, μέσα από την διοργάνωση αντιμαθημάτων με μια αρχική εισήγηση και την ισότιμη συμμετοχή όλων, σε κυκλική συζήτηση για την διαμόρφωση άποψης.

-να συνδεθούμε με άλλα κινήματα, είτε κοινωνικά, όπως αυτό των μαθητών των ΤΕΛ, μέσα από την ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών στη βάση κοινών προβλημάτων μας, είτε εθνικά, όπως αυτό του Κουρδικού Λαού, μέσα από εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια-

α της κατάληψης, στα πλαίσια της αλληλεγγύης προς τα εθνικά κινήματα για ελευθερία και αυτοδιάθεση

-να συμβάλλουμε, τέλος, με όρους κινήματος, στην διεκδίκηση του δικαιώματος όλων στη γνώση, του κοινωνικού ελέγχου στη γνώση, της κατάργησης της εξουσιαστικής ιεραρχίας που στηρίζεται στην κατοχή της γνώσης από λίγους, στην οικοδόμηση ενός ευρύτερου κινήματος για την ανθρωπή της υπάρχουσας κατάστασης πραγμάτων.

Όλοι εμείς που ζήσαμε και στηρίξαμε τη κατάληψη αυτή, πιστεύουμε ότι δεν ήταν απλά και μόνο μια μορφή διεκδίκησης των αιτημάτων μας, αλλά ταυτόχρονα μια εναλλακτική πρόταση για την λειτουργία του Πανεπιστημίου, μια πρόταση ζωής...

Μέσα απ' αυτό το βιβλίο θέλουμε να παρουσιάσουμε, όσο αυτό μπορεί να επιτευχθεί, τα πεπραγμένα αυτής της κατάληψης, όπως τουλάχιστον αυτά προκύπτουν μέσα από τα χρονικά, τις εισηγήσεις των ομάδων δουλειάς στα αντιμαθήματα, τις εκδηλώσεις-συζητήσεις για θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος, ή όπως αυτά παρουσιάζονται μέσα από την ξύλινη ίσως γλώσσα των πρακτικών, ψηφισμάτων των συνελεύσεων και των επίσημων εγγράφων των πανεπιστημιακών αρχών.-

Στις 15/11/'88 η συνέλευση του συλλόγου θύμιζε ένα θεατρικό έργο "σούπα" που όλοι περίμεναν να τελειώσει υπομονετικά μόνο και μόνο για να χειροκρατήσουν (ψηφίσουν) τος φιλότιμες προσπάθειες των ομιλητών, κύρια από την ΠΕΚ και τους Αυτόνομους. Προς το τέλος όμως και για κάποιους λόγους που μόνο μια βαθιά ψυχαναλυτική μελέτη θα μπορούσε να εξηγήσει, το κλίμα της συνέλευσης, που απαρτιζόταν κυρίως από τα "μικρά" έτη, έγερνε προς την πρόταση, που πιο πολύ σαν πρόκληση είχε τεθεί, για κατάληψη. Οι Αυτόνομοι πράγματι είχαν προτείνει ένα σχέδιο απόφασης που στο Πολυτεχνείο οι συσπειρώσεις και η ΠΕΚ είχαν ψηφίσει από κοινού με μέσο πάλης την κατάληψη διαρκείας.

Στο Φ.Π.Ψ. οι Κνίτες δεν είχαν "φαίνεται" όρεξη για "ηρωϊσμούς" και αρνήθηκαν να ψηφίσουν ό,τι ψήφιζαν στο Πολυτεχνείο. Η ψηφοφορία ήταν αγώνας μπάσκετ σχολικού πρωταθλήματος: Υπερ της Κατάληψης: 46, Κατά: 43.

Την επόμενη μέρα επικρατούσε ένα... χάος. Αφού είχε αποφασιστεί να καταληφθεί το παλιό κτίριο (πιο ωραίο, βλέπει και στο δρόμο) πλήθος, πρωτοετών κυρίως, έτρεχαν πάνω κάτω σ'έναν οργανισμό δουλειάς (χαματοδουλειάς δηλαδή) με καταπληκτικά αποτελέσματα από την άποψη της παραγωγής αφισσών, ανακοινώσεων, χαρτοπανώ κλπ.* Βγήκε πρόγραμμα εκδηλώσεων, έγινε ένας παραδοσιακός καβγάς με τούς Κνίτες για το κείμενο-πλατφόρμα της κατάληψης και δόθηκε δελτίο τύπου.

Πέμπτη 17/11. Με το Πολυτεχνείο, την Κτηνιατρική και το ΦΠΨ κατελημμένα συμμετέχουμε στην πιο υποτονική πορεία για το Πολυτεχνείο που έγινε ποτέ. Στο μεταξύ ανοίγουμε, και λειτουργούμε το παιδαγωγικό σπουδαστήριο.

Παρασκευή 18/11. Η προγραμματισμένη συζήτηση για τη σχολή Ψυχολογίας ματαιώνεται γιατί ο εισηγητής κουρασμένος από την ένταση των ημερών είχε αποκοιμηθεί:'

---

* Όλη μέρα οι "παλιόι" προσπαθούσαν να συντονίσουν κάπως τη δουλειά, διαλύοντας τα μαθήματα και ενημερώνοντας τον κόσμο, κινηγώντας διδάσκοντες που επέμεναν με αυτοθυσία να μείνουν στο κτίριο για να εργαστούν.

Στις 19/11 έγινε το πρώτο αντιμάθημα για τα πειράματα ψυχολογίας και για τα πειράματα με ζώα. Συμμετείχαν καταληψίες, φοιτητές από άλλες σχολές και άλλα πειραματόζωα. Το βράδυ βιντεοπροβολή "Μπέρντυ" και "Σκυλίσια Ζωή".

Στις 20/11 έγινε το αντιμάθημα κριτική του σχολείου με αρκετή συμμετοχή. Το βράδυ της Δευτέρας 21/11 έγινε συζήτηση για την πολιτική κατάσταση με πολύ κόσμο, κυρίως νέα παιδιά που ενώ άρχισε χλιαρά με τις δυσφορίες των Κνιτών έληξε, αφού οι Κνίτες εξουθενώθηκαν, ύστερα από τρεις ώρες έντονη συζήτηση. Ακολούθησε πάρτυ, απ'αυτά που μόνο ο μαιτρ Αντρέας οργανώνει, που... τρέλλανε κόσμο. Φυσικά το πάρτυ χρησιμοποιήθηκε για να προπαγανδιστεί η συνέλευση της Τρίτης έτσι ώστε να συνεχίσει η κατάληψη. Κλασικά Κόλπα.

Να σημειωθεί ότι για κάθε συζήτηση, αντιμάθημα και το πάρτυ έβγαινε αφίσσα που κολούσαμε σ'όλο το πανεπιστήμιο.

Το πρωί μετά το πάρτυ, όσοι ήρθαν για διάβασμα στο σπουδαστήριο δυσκολεύτηκαν να ξεπνήσουν τους ταλαιπωρημένους αγωνιστές της κατάληψης. Η συνέλευση είχε προετοιμαστεί από τους αυτόνομους πολύ καλά. Είχε βγει προκήρυξη, είχαν συζητηθεί οι τοποθετήσεις, είμασταν γκα γκαν ομάδα. Έτσι η πρόταση για συνέχιση της κατάληψης πέρασε αρκετά εύκολα σε μια ζωντανή και μαζική συνέλευση.

Ψήφοι Αυτόνομοι: 96 ΠΣΚ: 67 ΔΑΠ: 6.

Αμέσως μετά την συνέλευση γίνεται συγκέντρωση όσων στήριζαν την κατάληψη κι αποφασίζεται το πρόγραμμα δράσης, οι εκδηλώσεις, το άνοιγμα και του φιλοσοφικού σπουδαστηρίου και οι κινήσεις προς τα έξω. Ήδη τα Τεχνικά Λύκεια είχαν αρχίσει καταλήψεις και αρχίσαμε επαφές με τους μαθητές. Τέλος αποφασίστηκε η κάθοδος στην Αθήνα για τις 29/11 όπου συζητιόταν στη Βουλή το νομοσχέδιο για τις προσλήψεις στο δημόσιο, μετά από συνενόηση με τις υπόλοιπες "Καθηγητικές" σχολές.

Την επόμενη, το γνωστό σκηνικό: πανώ, προκηρύξεις, ανακοινώσεις στ'άλλα τμήματα της Φιλοσοφικής, δελτίο τύπου, κυνήγι καθηγητών για να μην εργάζονται στα γραφεία τους κλπ. Ρουτίνα.

Το βράδυ γίνεται μια συζήτηση για την κατάληψη στην οποία συμμετείχε αρκετός νέος κόσμος και κατορθώθηκε να μιλήσουν όλοι και να πουν τη γνώμη τους.

Φυσικά δεν μπόρεσε η διαδικασία ("Κυκλικό σχήμα") να ξεπεράσει τις διαφορές στη συγκρότηση και την συνδικαλιστική πείρα. Οι "πα-

λοιό" μιλούσαν στο πρώτο πληθυντικό ενώ τα νέα παιδιά το α' ενικό. Πάντως έγινε μια αρχή σε μια προσπάθεια να μιλήσει όσο το δυνατό περισσότερος κόσμος. Ήταν πρώτη φορά που μίλησαν όλοι και όλες. Μετά μίλησαν οι μπύρες και ... λύθηκαν οι γλώσσες όλων.

Στις 24/11 είχε προγραμματιστεί ανοιχτή συζήτηση ΔΕΠ και φοιτητών. Από τα 40 περίπου μέλη του ΔΕΠ ήρθαν περί τα ... πέντε. Άλλοι τόσοι-τόσες βρήκαν ευκαιρία για να τρυπώσουν στα γραφεία τους, μεταξύ των οποίων οι κυρίες Φατούρου, Δεληγιάννη, Παπαδοπούλου (δήλωσε ανεννημέρωτη). Όσοι-όσες ήρθαν εκτίμησαν το ζήλιο κλίμα μέσα στο οποίο έγινε η συζήτηση.

Το απόγευμα έγινε εκδήλωση της "ομάδας για τα Ψυχιατρεία" με θέμα το νόμο για τον ακούσιο εγκλεισμό με ομιλητή τον Σκαραγκά (ήταν καλεσμένος και ο Γρίμπας αλλά δεν μπόρεσε να έρθει). 150 άτομα ήρθαν τελικά ενώ έξω έβρεχε και φυσούσε μανιασμένα (όπως μόνο σ' αυτή την πόλη συνηθίζει). Παράξενη έλξη που έχουν αυτές οι εκδηλώσεις. Άβυσσος η... ψυχή του ανθρώπου, ειδικά στο Ψυχολογικό.

Την Παρασκευή έγινε εκδήλωση που διοργάνωσε η "οικολογική κίνηση Θεσσαλονίκης" με θέμα τα δάση και την άγρια φύση. Την ίδια μέρα άνοιξε και το φιλοσοφικό σπουδαστήριο. Καιρός ήταν. Είχαμε βαρεθεί τα παιδαγωγικά και την ψυχολογία.

Πέσαμε με τα μούτρα στη μελέτη.

Το Σάββατο έγινε μια ενδιαφέρουσα συζήτηση για τη σχολή ψυχολογίας και τα ερευνητικά κέντρα που κατέληξε σε μια θυελλώδη συζήτηση για το θεσμό του σχολικού ψυχολόγου. Οι υποστηρικτές του θεσμού κατατροπώθηκαν και η συζήτηση τελείωσε.

Έκλεισαν δύο σχεδόν βδομάδες με κύριο σκηνικό τη λειτουργία τα πρωϊνά των σπουδαστηρίων όπου αρκετός κόσμος διάβαζε, έκανε... εργασίες και συζητούσε ενώ τα απογεύματα γίνονταν εκδηλώσεις, συζητήσεις και αντιμαθήματα.

Την Κυριακή το πρωϊ ειδοποιούμαστε ότι έχει τοποθετηθεί βόμβα στο κτίριο η οποία θα εκρηγνυόταν στις 11.00 π.μ. Αφού λοιπόν εγκαταλείψαμε με δάκρυα στα μάτια το κτίριο καθήσαμε στο απέναντι νέο κτίριο περιμένοντας τις δραματικές εξελίξεις. Ωστόσο και μετά τις 11.00 το κτίριο παρέμεινε στη θέση του κι έτσι αφού οι πυροτεχνουργοί με τα εκπαιδευμένα σκυλιά διερεύνησαν το κτίριο (έφαχναν ακόμη και στους υπνόσακκους;) κι αποχώρησαν άπρακτοι, επιστρέψαμε στην κατάληψη με ανάμικτα συναισθήματα.

Το απόγευμα γίνεται το τρίτο αντιμάθημα με θέμα τα "τεστ ευφυΐας". Η συμμετοχή ήταν πολύ μεγάλη αλλά οι περισσότεροι κόπηκαν στο τεστ.

Τη Δευτέρα 28/11/ γίνεται εκδήλωση για το Κουρδικό ζήτημα που διοργάνωσε η "Πράξη" και περιλάμβανε προβολή βίντεο. Στην εκδήλωση αυτή είχε καλεστεί και ο Γιώργος Κουβίδης, ένας από τους 4 αγωνιστές που είχαν κλειστεί στις φυλακές της Άγκυρας, ο οποίος είχε επιστρέψει στη Θεσσαλονίκη το προηγούμενο Σάββατο. Η εκδήλωση είχε πολύ κόσμο και το γεγονός ότι είχαν έρθει πολλοί Κούρδοι της Θεσσαλονίκης έδωσε ζωντάνια στην κουβέντα παρά το ότι οι βιντεοταινίες είχαν πολλά προβλήματα στην προβολή τους. (Ιρακινότουρκική προβοκάτσια).

Το πρωί είχε αποτύχει η απόπειρα να συντονιστούν οι "Καθηγητικές" σχολές για την κάθοδο στην Αθήνα. Έτσι το βράδυ της Δευτέρας έφυγε ένα μισοάδειο πούλμαν.

Η Βουλή εκτίμησε τις αδυναμίες του φ.κ. και δε συζήτησε το νομοσχέδιο, την Τρίτη. Την Τρίτη άρχισαν οι προετοιμασίες για τη συνέλευση. Ήδη αρκετός κόσμος που δεν ερχόταν στην κατάληψη προετοιμαζόταν κι αυτός για τη ρεβάνς. Στο μεταξύ με συνενοήσεις με τον αναπληρωτή πρόεδρο τμήματος είχαμε συμφωνήσει να συντονιστική επιτροπή κατάληψης να γίνει ανοιχτή γενική συνέλευση τμήματος με μοναδικό θέμα τα φοιτητικά αιτήματα.

Δόθηκε και συνέντευξη στο "Ένατο Κύμα" όπου υποστηρίχτηκε ότι η κατάληψη του Φ.Π.Ψ. είναι χώρος απελευθερωμένος από το κεφάλαιο. Στην κατάληψη κλείσαμε πόρτες και παράθυρα για να μη μπει το κεφάλαιο μέσα.

Την Τετάρτη 30/11 έγινε η επική συνέλευση με την οποία συνεχίστηκε η κατάληψη. Οι Αυτόνομοι πρότειναν σταμάτημα της κατάληψης από την Τρίτη (απόχή από την Τρίτη μέχρι τη συνέλευση τμήματος και νέα συνέλευση αμέσως μετά) για να μπορέσει ν'ανοίξει η σχολή ώστε να συγκληθεί νομότυπα το τμήμα. Η ΠΣΚ πρότεινε τριήμερη αποχή πρώτα και μετά τριήμερη κατάληψη. (τ'αντίθετα ακριβώς από τους Αυτόνομους!) για "κλιμάκωση" κλπ αγνοώντας τις διεκδικήσεις από το τμήμα με άλλο φυσικά πολιτικό πλαίσιο. Μέσα σε κλίμα ενθουσιασμού όσοι ήρθαν να σπάσουν την κατάληψη είτε ψήφισαν συνέχιση είτε δεν ψήφισαν καθόλου. Ψηφοφορία Αυτόνομοι 138, ΠΣΚ 70, ΔΑΠ 7.

Το ίδιο βράδυ γίνεται παλλαϊκός εορτασμός της γιορτής του Αντρέα. Την Πέμπτη η έκπληξη από το αυτσαΐντερ ιστορικό-αρχαιολογικό: κατάληψη διαρκείας. Το νέο κτίριο γεμίζει φωνές, τραγούδια και χρώματα από τη δημιουργική διάθεση των "νεο-καταληψιών".

Στις 3/12 γίνεται η εκδήλωση για τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Για όσους πήραν μέρος ήταν πολύ καλή η κουβέντα, για τους υπόλοιπους υπάρχουν οι... σύντομες εισηγήσεις του Αδάμ και του Χρήστου.

Την Κυριακή το μεσημέρι έγινε συνάντηση με μαθητές από τις καταλήψεις των ΤΕΑ. Το βράδυ προτείναμε στο συντονιστικό των ΤΕΑ που έγινε στο Πολυτεχνείο να γίνει κοινή πορεία ΤΕΑ-Καταλήψεων Σχολών. Χάρη στην δυνατότητα της ΚΝΕ να ελέγχει το συντονιστικό έγινε ό,τι ήταν δυνατό για να αποφευχθεί η κοινή πορεία. Τελικά, είχαμε προτείνει αρχικά Τρίτη, οι Κνίτες (από ΤΕΑ, ΦΕΑΠΘ, κα "φορείς") είχαν Τετάρτη, τους είπαμε ότι θα κατεβαίναμε και μεις Τετάρτη. Ελιγμός έ;

Το βράδυ γίνεται το δεύτερο επεισοδιακό πάρτυ της κατάληψης με την ενεργό συμμετοχή όσων μαθητών από τα ΤΕΑ μας είχαν...αγαπήσει. Το γνωστό κλίμα: χορός, κέφι, απόπειρες σχέσεων, πετυχημένες και αποτυχημένες (χυλόπιττες δηλαδή)* κλασικές μαζικές διαδικασίες πολιτικοποιημένων ανθρώπων.

Τη Δευτέρα γίνεται κοινή εκδήλωση με την κατάληψη Κτηνιατρικής με θέμα τα πειράματα με ζώα. Το βράδυ η "Πράξη", η Αυτόνομη Συσπείρωση Κυπρίων φοιτητών, ή Ένωση για τα δικαιώματα και την Απελευθέρωση των Λαών και η Χριστιανική Δημοκρατία οργάνωσαν εκδήλωση για το Κυπριακό. Μίλησαν ο Στοφορόπουλος, πρώην πρέσβης της Ελλάδας στην Κύπρο, ο Γ. Καραμπελιάς και ο Ψαρουδάκης. Ήταν η τελευταία νύχτα της κατάληψης. Από την επόμενη άρχισε η προετοιμασία για τη συνέλευση του τμήματος.

Το πρωί της Τρίτης οι αγουροξυπνημένοι καταληψίες βρέθηκαν κατάμουτρα με την κα Βαλαλά, έναν κλειδαρά και τις υπεύθυνες των σπουδαστηρίων. Ήταν μια ευχάριστη έκπληξη. Είχαμε καιρό να ειπωθούμε. Η κα Βαλαλά ενδιαφέρθηκε για τα προβλήματα μας και κύρια για το πού ήταν η καρέκλα, τα στυλό, τα μολύβια και το χαρτί του φωτοτυπικού του φέουδου της (φιλοσοφικό σπουδαστήριο).

Την Τετάρτη γίνεται η πορεία με τα ΤΕΑ. Ουσιαστικά ήταν μια πολύ ζωντανή, χάρη στην παρουσία των μαθητών από τα τεχνικά λύκεια, συγκέντρωση έξω από το Υπουργείο Βόρειας Ελλάδας. Τα συνθήματα

και ο ενθουσιασμός των παιδιών των ΤΕΛ μας ανέβασαν τη διάθεση που είχε χαλάσει μετά το στάμάτημα της κατάληψης, έστω και σαν "ελιγμός".

Την Πέμπτη γίνεται η ανοιχτή γενική συνέλευση τμήματος. Ύστερα από πολύωρη διαδικασιολογία, χάρη στην στενοκεφαλιά και τον κρετινισμό ορισμένων διδασκόντων, κατορθώθηκε να συζητηθούν δύο-τρία αιτήματα της κατάληψης. Αφού υπήρξε δέσμευση ότι η συζήτηση θα συνεχιστεί διακόπηκε η συνέλευση.

Το απόγευμα στη συνέλευση επικρατούσε ένα κλίμα που προδίκαζε το αποτέλεσμα της. Από τη μία είχε έρθει αρκετός κόσμος για να ψηφίσει να σταματήσουν οι κινητοποιήσεις και να ξαναγυρίσουμε στα μαθήματα κι απ'την άλλη αρκετά παιδιά που είχαν στηρίξει την κατάληψη είχαν... εμφανή σημάδια κόπωσης. Στην πραγματικότητα λειτούργησε σε μεγάλο βαθμό για το "αντιαγωνιστικό" κλίμα το γεγονός ότι ο κόσμος δεν άντεχε άλλο "έξω από τα όρια της πανεπιστημιακής νομιμότητας". Η αυτοδιαχείριση για τους πολλούς ήταν ένα παιχνίδι που έπρεπε κάποτε να πάρει ένα τέλος και με δεδομένη την ανυπαρξία κινήματος (4 καταλήψεις και τα ΤΕΛ απομονωμένα και πολλά ελεγχόμενα από την ΚΝΕ κι αυτά μόνο στη Θεσσαλονίκη) αυτή παρέμεινε ο μοναδικός λόγος για τη συνέχιση των "αγώνων". Η έλλειψη αντίπαλου, τέλος, αφού το ΔΕΠ στο τμήμα έδειξε τις διαθέσεις του για παραπομπή στις καλλένδες των φοιτητικών αιτημάτων, ήταν ένας ακόμη παράγοντας για την πλειοψηφική πλην όμως μη ομολογούμενη διάθεση για "επιστροφή στην καθημερινότητα" των παρακολουθήσεων του "όλα για το πτυχίο" της κοινωνικής και πολιτιστικής μιζέριας. Έ να μην πούμε ότι και οι Αυτόνομοι δε στάθηκαν καλά στη συνέλευση; Ψηφοφορία ΠΕΚ: 113, Αυτόνομοι: 85, ΔΑΠ: 6. Την ίδια μέρα σταμάτησε και η κατάληψη του ιστορικού-αρχαιολογικού. Παρ'όλα αυτά εκεί δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία μιας σημαντικής ομάδας παρέμβασης που από τότε δουλεύει συστηματικά.

Από τις 8 του Δεκέμβρη μέχρι τώρα (Μάρτης) δεν έχει γίνει τίποτα σημαντικό από το σύλλογο. Η κατάληψη "τιμωρήθηκε" με την απώλεια μαθημάτων που δε δόθηκαν στην εξεταστική του Φλεβάρη. Η απόχρη του ΔΕΠ από τις εξετάσεις ολοκλήρωσε την...ερήμωση της σχολής από κάθε κινητικότητα.

Πάντως τα πράγματα σε μια περίοδο πτώσης αξιών, ιδεών και οραμάτων και κυριαρχίας των ατομικών επιλογών δε μπορούσε να είναι πολύ καλύτερα, Η συλλογική αυτόνομη δράση, η δημιουργικότητα, η συ-

στηματική και υπεύθυνη πολιτική δουλειά παραμένουν ο τρόπος που κινούμαστε, έστω και... υπόγεια σήμερα, και είναι αναμφισβήτητο το μόνο αντίπαλο δέος στην πολιτική και κοινωνική σήψη και διαφθορά της σημερινής Ελλάδας.

Στο παραπάνω χρονικό θα 'θελα να συμπληρώσω:

1. Η συντονιστική δεν αποφάσιζε τις εκδηλώσεις· τις συντόνιζε. Οποιος ήθελε να κάνει εκδήλωση το δήλωνε εκεί για να εξασφαλίσει αίθουσα και ώρα και για να βγει και κάποιο πρόγραμμα εκδηλώσεων. Εξασφαλιζόνταν έτσι τα δικαιώματα των μειοψηφιών. Παρ'όλα αυτά η ΠΣΚ που ήταν η μειοψηφία της συντονιστικής αν κι έδειξε αρχικά ενθουσιασμό γι'αυτή της τη δυνατότητα, τελικά δεν πραγματοποίησε καμία εκδήλωση απ'όσες προγραμματίσε ή ανέλαβε να ετοιμάσει στα πλαίσια της κατάληψης.
2. Ε'όλες τις συνελεύσεις όπου ψηφίστηκε κατάληψη οι Αυτόνομοι ακολούθησαν συνειδητά και συστηματικά (αν και όχι χωρίς διαφωνίες) την εναλλαγή: Διαφορετικοί ομιλητές σε κάθε συνέλευση (κι αρκετοί νέοι), διαφορετικά άτομα στο Προεδρείο της συνέλευσης κάθε φορά. Για ν'αποφύγουμε τη δημιουργία άτυπης εξουσίας, για την εκπαίδευση των άπειρων.

Η εναλλαγή παραβιάστηκε μόνο στην τελευταία συνέλευση (της ήττας), πράγμα που αποτέλεσε κι ένα από τα λάθη, που μαζί με την άκαιρη ένσταση απαρτίας (υπήρχαν 200 άτομα στη συνέλευση), τις λαθεμένες ερωτήσεις και τοποθετήσεις μας (για το... συνασπισμό της αριστεράς ενώ παιζόταν το "αν χάνουμε εξάμηνα και το "τί κερδίσουμε") και την κούραση από τις 3 εβδομάδες κατάληψη και την εξαντλητική συζήτηση στο Τμήμα (9.00 το πρωί ως τις 3.00 το μεσημέρι Γ.Σ. Τμήματος ανοιχτή, αμέσως μετά συζήτηση για τη στάση μας στη συνέλευση του Συλλόγου, φαγητό και στις 5.00 συνέλευση του Συλλόγου :), μας στέρησαν τελικά την κατάληψη.

Φωτης Ποντικάκης

Πέμπτη 1/12/88 - 1η μέρα κατάληψης

Ύστερα από πολλές απόπειρες να κάνουμε συνέλευση καταφέρνουμε ένα μεσημέρι να μαζευτούμε γύρω στα 60 άτομα. Εμείς (Αυτόνομοι/Ομάδα Παρέμβασης), ο Χάρης ο Ρηγάς, ο Στέλιος της ΑΣΚ, οι Κνίτες, κάποιοι περίεργοι, μερικοί περαστικοί... Οι Δαπίτες έλαμψαν με την απουσία τους δείχνοντας, με την πρακτική τους κυρίως, την άποψή τους για την άμεση δημοκρατία (Ζήτω οι αντί-πρόσωποι!).

Η πρότασή μας (Αυτόνομοι/Ομάδα Παρέμβασης και του Δ.Α.) ήταν και παρέμεινε: κατάληψη. Καταμέτρηση: Α./Ο.Π., Δ.Α. : 29, ΠΕΚ: 26 Λευκά (Πρόταση ΑΣΚ): 2.

Εκλέγουμε συντονιστική επιτροπή και διαλύουμε όσα μαθήματα υπάρχουν. Το βράδυ παρά την κούραση (ψυχική και σωματική) μένουμε όλοι ξάγρυπνοι. Ο Στάθης μόνο κοιμήθηκε του καλού καιρού- και κλαιγόταν κι από πάνω!

2η μέρα κατάληψης (Παρασκευή 2/12/88)

Ο Βασίλης και ο Δημήτρης ξυπνούν τους κοιμισμένους στις 6.30-7.00 το πρωί (δηλαδή το Στάθη)! Στην αιθ. 112 γίνεται ανοιχτή συζήτηση με τη συμμετοχή πολλών φοιτητών. Κάποιοι επιθυμούν να στηρίξουν την κατάληψη -και το κάνουν. Οι Κνίτες βρίσκουν ευκαιρία για πολιτικό καμάκι και υποβαθμίζουν αρκετά τη συζήτηση. Ο στόχος τους καθαρός: να πείσουν τον κόσμο να μη στηρίξει την κατάληψη.

Τα μεσάνυχτα εμφανίζεται η... νυχτερίδα της κατάληψης. Η ξαφνική της παρουσία μας γεμίζει χαρά και από τότε μας συντροφεύει κάθε βράδυ.

3η μέρα κατάληψης (Σάββατο 3/12/88)

Οι σχέσεις μας με το φύλακα απ'τα προηγούμενα βράδια έχουν γίνει πολύ εγκάρδιες. Το μεσημέρι του Σαββάτου προσπαθούμε να φτιάξουμε ένα πανό. Ο Βασίλης ξαφνικά ρωτάει: "Τί θα κάνουμε με τα ντουβάρια της 112;". Η απάντηση δίνεται απ'τον ίδιο. Βουτάει τα δάχτυλά του στη μογιρά και οι ασκητικές μορφές του προβάλλουν ολοζώντανες. Εκείνη τη στιγμή Βασίλη ένιωσα ότι έγινα θεός-πλάστης. Τα δάχτυλά σου έπλασαν έναν άνθρωπο... μια ψυχή. (Προτιμώ να μη θυμάμαι το βίαιο θάνατό του γιατί η μιζέρια μου μετά απ' την κατάληψη οφείλεται στη βία και το θάνατο που μας επέβαλαν).

Το βράδυ, η νυχτερίδα πετάει ανάμεσα σε χρώματα και δείχνει χαρούμενη. Μόνο οι άνθρωποι έπαψαν ν' αγαπούν τα χρώματα.

4η μέρα κατάληψης (Κυριακή 4/12/88)

Πάρτυ. Το στέκι έχει πάρει φωτιά απ' το κέφι. (Βλέπετε οι καταλήψεις μας απελευθερώνουν). Ο κόσμος χορεύει ως το πρωί. Παράλληλα στην 112 ανάβουν άλλες φωτιές! Γίνεται μια πολύωρη συζήτηση για τα αντιμαθήματα. Είμαστε ανέτοιμοι αλλά θέλουμε να κάνουμε κι αυτήν την απόπειρα. Ο Χάρης διαφωνεί έντονα. (Κι όμως, Χάρη, εμείς θέλαμε εκείνες τις λίγες μέρες να επιχειρήσουμε τα αδύνατα). Ας είναι όμως. Επειδή δε πιστέψαμε ποτέ στην επιβολή της πλειοψηφίας, σεβαστήκαμε και θα σεβόμαστε πάντα τη διαφωνία σου.

Η Χριστίνα χορεύει ως το πρωί (έχει χαθεί αυτή η κοπέλα).

5η μέρα κατάληψης (Δευτέρα 5/12/88)

Ευπνάμε όλοι πρωί για να διαλύσουμε τα μαθήματα. Κι όμως η Χριστίνα είναι εκεί! Κοιμάται αμέριμνη (όπως πάντα) πάνω στην έδρα ως το μεσημέρι. Οι φοιτήτριες του Γαλλικού, πιστές στο καθήκον τους, μπαίνουν στην αίθουσα, κάθονται στα έδρανα και περιμένουν τον καθηγητή τους παρατηρώντας παραξενεμένες ένα μικροκαμωμένο κορίτσι που παρά την ιερότητα της στιγμής (μάθημα) δε λείπει να ξυπνήσει. Η Χριστίνα βρέθηκε! Μα γιατί περιμένετε; Δε βλέπετε ότι τούτη η αίθουσα είναι δική της; Κι έφυγαν...

Το απόγευμα στο αμφ. Β' γίνεται συζήτηση με θέμα: "Παροχή και παραγωγή της γνώσης στα Α.Ε.Ι."; Καλεσμένοι είναι οι πανεπιστημιακοί Δημήτρης Κωτσάκης και Γιώργος Χουρμουζιάδης. (Ο κύριος Χουρμουζιάδης πέρασε για ένα τέταρτο-ας είναι καλά).

Εν τω μεταξύ οι Κνίτες μας ξέχασαν. Περνούν μόνο τα πρωϊνά για να πουλήσουν οδηγητή (όλοι κάτι πουλάνε σ' αυτό τον κόσμο!).

6η μέρα κατάληψης (Τρίτη 6/12/88)

Πρωί-πρωί με την αυγούλα οι Δαπίτες απειλούν και μας αποκαλούν "φασίστες". Οι διαθέσεις τους είναι κακές αλλά κι οι δικές μας επιθετικότερες. Διότι κι αν είσαι "βουλευτής" με τη σειρά σου θ' αποφανθείς!:

Το απόγευμα στην 112 γίνεται εκδήλωση-συζήτηση με τον Εκπαιδευτικό Όμιλο με θέμα "προεισαγωγικά σεμινάρια-νόμος για τις προσλήψεις στο Δημόσιο".

7η μέρα κατάληψης (Τετάρτη 7/12/88)

Το βράδυ γίνεται συζήτηση με το Δ.Ε.Π. για το πρόγραμμα σπουδών.

Αργότερα κινδυνεύουμε να ξυλοκοπηθούμε απ'τους "αγρίους" της ΜΑΦΙΑ (Βλ. συνέλευση).

8η μέρα κατάληψης (Πέμπτη 8/12/88)

Πρωΐ-πρωΐ γίνεται τμήμα ανοιχτό στους φοιτητές, με θέμα την αλλαγή του κανονισμού σπουδών (κατάργηση ν+3, κατάργηση δηλώσεων, ελεύθερη οργάνωση σπουδών). Χαρακτηριζόμαστε από τον Τουλαμάκο "σκύβαλα"... Οι καταληψίες αντιμετωπίζομαστε ως... γραφειοκρατικό σώμα από Παντερμαλή (πρόεδρος τμήματος) και λοιπούς. Μας κάνουν την "παραχώρηση" να φτιάξουν μια επιτροπή από 2 διδάσκοντες και 1 φοιτητή (τι αναλογία αλήθεια) με σκοπό την αλλαγή του κανονισμού σπουδών. Στην επιτροπή αρνούμαστε να συμμετέχουμε για λόγους αρχών.

Απόγευμα: Γενική συνέλευση με πάνω από 200 άτομα. Οι "άγριοι" (και τώρα αγριότεροι) της ΜΑΦΙΑ ξαναχτυπούν για να αποκαλέσουν τις ζωγραφιές μας "αηδίες". Δε λείπουν οι ναζιστικές χειρονομίες και τα επεισόδια. Οι Κνίτες προκρίνουν "άλλες μορφές αγώνα", το ίδιο και ορισμένοι Δαπίτες!

Το τέλος της συνέλευσης (κατά τις 11 το βράδυ κι αφού πολλοί είχαν αποχωρήσει για να δουν το ματς του 'Αρη...) σήμανε το τέλος της κατάληψης:

ΠΣΚ-ΑΣΚ: 73, Α./Ο.Π. & άλλοι* - Δ.Α: 65, ΔΑΠ: 25. Από τότε η μιζέρια του τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας αποκαταστάθηκε...

Όμως τίποτε δε χάθηκε. Οι 8 μέρες κατάληψης δεν ήταν μόνο ένα ευχάριστο διάλειμμα. Πολλοί κατάλαβαν τη δυναμική της και της επιτέθηκαν βίαια. Δημιουργήσαμε τους όρους για μια πιο δυναμική παρέμβαση στην εύρυθμη λειτουργία αυτής της σχολής. Και συνεχίζουμε...

Δώρα Παπαγγελοπούλου

* Οι "άλλοι" είναι άνθρωποι που στήριξαν απ'την αρχή την κατάληψη και συνδιαμόρφωσαν το μόνιμο πια σχήμα του Ιστορικού-Αρχαιολογικού με τον προσωρινό (;) τίτλο "Αυτόνομοι/Ομάδα Παρέμβασης & άλλοι".

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΠΨ

Η γενική συνέλευση του τμήματος Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας,

Επειδή εκτιμά ότι:

-Η κυβερνητική πολιτική της λαιότητας-ανεργίας-καταστολής που είτε με αυτήν την καταρρέουσα κυβέρνηση των αποδεδειγμένων απατεώνων, είτε με όποια άλλη την διαδεχτεί, θα συνεχιστεί ίδια και χειρότερη, χτυπά τη νεολαία και τούς εργαζόμενους .

-Η πολιτική της περίφημης "αναβάθμισης" που ουσιαστικά εντατικοποιεί τις σπουδές και πειθαρχεί τους φοιτητές, προωθεί την απομαζικοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης θέλοντας να παράγει μόνο τους νέους επιστήμονες τεχνοκράτες υπηρέτες του συστήματος, καταδικάζοντας στην ανεργία την πλειοψηφία των φοιτητών.

Αποφάσισε την συνέχιση της κατάληψης διαρκείας

διεκδικώντας:

1) Ελεύθερη οργάνωση σπουδών ενάντια σε μια ανούσια και τεχνοκρατική εντατικοποίηση.

- Κατάργηση του περιορισμού μαθημάτων και ωρών

- Αποσύνδεση της διδασκαλίας από την εξέταση του μαθήματος, ελεύθερες εξεταστικές πέρα από την οργάνωση των εξαμήνων, εναλλακτικές μορφές εξέτασης με φοιτητικό έλεγχο (βαθμολογία).

- Αντίσταση σε κάθε καθηγητική αυθαιρεσία στις εξετάσεις

- Καθιέρωση τώρα της τέταρτης πτυχιακής περιόδου

- Μείωση μαθημάτων για το πτυχίο

- Κατάργηση υποχρεωτικών μαθημάτων

2) Δωρεάν παιδεία για όλους και κυρίως συγγράμματα και μέριμνα για τη στέγαση

- Δωρεάν βιβλία, σημειώσεις, διδακτικό υλικό σε όλα τα μαθήματα. Να ανακληθεί η υπουργική απόφαση που καταργεί την δωρεάν χορήγησή τους. Κουπόνι για ελεύθερη επιλογή συγγραμμάτων

- Εξοπλισμός της βιβλιοθήκης του τμήματος (που είναι ελλειπέστατα ενημερωμένη) με όλα τα απαραίτητα βιβλία-περιοδικά

- Διαρκής λειτουργία της βιβλιοθήκης

- Δικαίωμα σίτισης-στέγασης για όλους τους φοιτητές και όλους όσους έχουν ανάγκη

- Να νοικιαστούν αμέσως ξενοδοχεία

- Να αξιοποιηθούν όλα τα άδεια κτίρια

- Να δοθεί στεγαστικό επίδομα

- Να μην περάσει η ποινικοποίηση της Α.Νίκης -39-, να ηλεκτροδοτηθεί το κτίριο

3) Να μην υπαχθεί η εκπαίδευση στις ανάγκες των πολυεθνικών στα πλαίσια της ΕΟΚ Γνώση για τις ανάγκες των ανθρώπων και όχι για τις ανάγκες του συστήματος.

Ελεύθερη πρόσβαση όλων σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης

-Όχι στα ΕΟΚικά προγράμματα

-Όχι στη ντιρεκτίβα της ΕΟΚ που εντάσσει τα Ελληνικά Πανεπιστήμια και τα πτυ-
χία στον ΕΟΚικό σχεδιασμό για την εκπαίδευση και προσαρμόζει στην ευρωπαϊκή
αγορά τα εργασιακά δικαιώματα των πτυχιών

-Όχι στην προώθηση της ιδιωτικοποίησης των ΑΕΙ

-Όχι στη χρηματοδότηση από υτόπια και ξένα πολιτικά και οικονομικά κέντρα που
επιχειρούν σύνδεση της εκπαίδευσης και της έρευνας με τις ανάγκες της καπιταλι-
στικής αναδιάρθρωσης

-Όχι στη ίδρυση και λειτουργία των ιδιωτικών πανεπιστημίων. Όχι στην λει-
τουργία των ερευνητικών κέντρων ψυχολογίας και παιδαγωγικής. Έρευνα στο προπτυ-
χιακό στάδιο

4) Για την ανεργία, να μην καταργηθεί η επετηρίδα. Μείωση ωρών εργασίας για όλους,
επίδομα ανεργίας χωρίς προϋποθέσεις .

-Όχι στη διαβάθμιση των πτυχιών, όχι στην κατάργηση της επετηρίδας.

-Άμεση αύξηση των θέσεων εργασίας, δουλειά για όλους, με μείωση του εργάσιμου
χρόνου των εργαζομένων

-Επίδομα ανεργίας μετά την αποφοίτηση σε όλους τους πτυχιούχους, όλους τους
άνεργους

5) Διασφάλιση όλων των πολιτικών και συνδικαλιστικών Ελευθεριών

-Όχι στα πειθαρχικά

-Όχι ιδιωτική αστυνομία στα ΑΕΙ

-Υπεράσπιση του πανεπιστημιακού ασύλου για όλο τον λαό

-Όχι παρουσία των ΜΑΤ και της αστυνομίας στις νεολαιίστικες-φοιτητικές διαδη-
λώσεις

-Όχι στο στρατολογικό νομοσχέδιο

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΞΑΧΡΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

ΑΥΤΟΝΟΜΑ-ΚΙΝΗΜΑΤΑ-ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ

Η γενική συνέλευση των φοιτητών του τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας επειδή
εκτιμά ότι:

- Η κυβερνητική πολιτική της λιτότητας, της ανεργίας, και της καταστολής, που θα
συνεχιστεί η ίδια και χειρότερη είτε μ' αυτήν την καταρρέουσα κυβέρνηση των
αποδεδειγμένων απατεώνων, είτε μ' όποια άλλη την διαδεχτεί, χτυπά τη νεολαία και
τους εργαζόμενους.

- Η πολιτική της περίφημης "αναβάθμισης" που ουσιαστικά εντατικοποιεί τις σπουδές και πειθαρχεί τους φοιτητές, προωθεί την απομαζικοποίηση της ανώτατης παιδείας θέλοντας να παράγει μόνο τους νέους επιστήμονες-τεχνοκράτες υπηρέτες του συστήματος, καταδικάζοντας στην ανεργία την πλειοψηφία των φοιτητών.

ΔΙΕΚΔΙΚΕΙ

1) Οργάνωση σπουδών-εξεταστικά

- Κατάργηση του ν+3, δηλαδή του περιορισμού σε μαθήματα και ώρες ανά εξάμηνο
- Κατάργηση των δηλώσεων. Να γίνουν αμέσως δεκτές οι εκπρόθεσμες δηλώσεις φοιτητών που απειλούνται με χάσιμο εξαμήνου.
- Αποσύνδεση της διδασκαλίας από την εξέταση του μαθήματος, ελεύθερες εξεταστικές πέρα από την οργάνωση εξαμήνων.
- Αντίσταση σε κάθε καθηγητική αυθαιρεσία στην αίθουσα διδασκαλίας και στις εξετάσεις.
- Άμεση καθιέρωση πτυχιακής εξεταστικής περιόδου (πέρα από τις υπάρχουσες τρεις εξεταστικές των εξαμήνων).

2) Δωρεάν παιδεία

- Δωρεάν βιβλία, σημειώσεις, διδακτικό υλικό σε όλα τα μαθήματα. Κουπόνια για ελεύθερη επιλογή συγγραμμάτων από τους φοιτητές μέσα από μια από κοινού καταρτισμένη βιβλιοθήκη, για την κατοχύρωση του πλουραλισμού και της κριτικής στην παρεχόμενη γνώση.
- Δωρεάν σίτιση και στέγαση για όλους τους φοιτητές και όσους το έχουν ανάγκη.
- Να δοθεί στεγαστικό επίδομα.
- Να νοικιαστούν αμέσως ξενοδοχεία και να αξιοποιηθούν τα πολυάριθμα άδεια κτίρια της πόλης για την ικανοποίηση των στεγαστικών αναγκών.
- Να μην περάσει η προσπάθεια ποινικοποίησης της κατάληψης της λεωφόρου Νίκης 39
- Να επανασυνδεθεί αμέσως το ρεύμα στο κτίριο.

3) Όχι στην ένταξη του πανεπιστημίου στον Εοκικό σχεδιασμό

- Όχι στα Εοκικά προγράμματα
- Όχι στην ντιρεκτίβα της ΕΟΚ που εντάσσει το Ελληνικό Πανεπιστήμιο και τα πτυχία στον ΕΟΚικό σχεδιασμό για την εκπαίδευση και προσαρμόζει στην Ευρωπαϊκή αγορά τα εργασιακά δικαιώματα των πτυχίων.
- Όχι στην χρηματοδότηση των ΑΕΙ από ντόπια και ξένα πολιτικά και οικονομικά κέντρα, που επιχειρούν σύνδεση της εκπαίδευσης και της έρευνας με τις ανάγκες της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης.
- Όχι στην ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων.

4) Ενάντια στην ανεργία

- Να μην καταργηθεί η επετηρίδα
- Να αυξηθούν άμεσα οι θέσεις εργασίας. Να καταργηθεί το απαράδεκτο καθεστώς των πρόσθετων και ωρομίσθιων καθηγητών
- Να μειωθεί ο εργασίμος χρόνος των εργαζομένων για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Επίδομα ανεργίας χωρίς προϋποθέσεις για τους άνεργους πτυχιούχους και τους υπόλοιπους άνεργους.
- Να μην ισχύουν τα προεισαγωγικά σεμινάρια
- Να μην ισχύσει ο νόμος για τις προσλήψεις

5) Διασφάλιση των συνδικαλιστικών και πολιτικών ελευθεριών

- Να μην στηθεί κανένα πειθαρχικό συμβούλιο.
- Να σταματήσει κάθε μεθόδευση για την ίδρυση πανεπιστημιακής αστυνομίας
- Υπεράσπιση του πανεπιστημιακού ασύλου για όλο το λαό
- Να διαλυθούν τα ΜΑΤ-ΜΕΑ. Να αποπλιστεί η αστυνομία
- Να καταργηθεί ο στρατολογικός νόμος που κόβει τις αναβολές

Επειδή πιστεύουμε στην αμφισβητησιακή και ανατρεπτική δύναμη της γνώσης δηλαδή θεωρούμε ότι η πρωτογενής διαδικασία παραγωγής της γνώσης σε ένα διαφορετικό πανεπιστήμιο όπου ανατρέπεται η λειτουργία του σαν μηχανισμού αναπαραγωγής της κυρίαρχης ιδεολογίας μπορεί να είναι ουσιαστική δύναμη κοινωνικής ανατροπής. Επειδή θεωρούμε ότι το δικαίωμα ~~στη~~ μόρφωση όπως και στη δουλειά είναι απαραίτητα δικαιώματα των νέων ανθρώπων. Επειδή θεωρούμε ότι ο ατομικισμός, ο ανταγωνισμός και το βόλεμα μπορούν και πρέπει να αντικατασταθούν από νέες συλλογικότητες

Γι αυτό προτείνουμε την ελεύθερη πρόσβαση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, αναθεωρώντας παράλληλα την ποιότητα της γνώσης που παράγεται και τον κοινωνικό ρόλο και λειτουργία των απόφοιτων του πανεπιστημίου. Θεωρούμε ότι τέτοια κομβικά σημεία σύγκλισης είναι σημεία σύνθεσης διαφορετικών κοινωνικών υποκειμένων και κινημάτων.

Για όλα αυτά αποφασίζουμε την κατάληψη διαρκείας της σχολής, ορίζοντας νέα γενική συνέλευση την ερχόμενη Πέμπτη (8/12) σε αίθουσα και ώρα που θα ανακοινωθούν. Εκλέγουμε 11 μέλη συντονιστική επιτροπή που καταρτίζεται ανάλογα με την ψηφοφορία για τα πλαίσια αποφάσεων.

Προχωρούμε σε συνάντηση με το ΔΕΠ για ανεύρεση κοινών στόχων με βάση τις κινητοποιήσεις του ΔΕΠ. Συγκαλούμε ανοιχτό τμήμα την Πέμπτη το πρωί για επίλυση των αιτημάτων μας που σχετίζονται με την οργάνωση σπουδών και τα εξεταστικά.

Συντονίζουμε την δράση μας με όλες τις σχολές ~~που~~ έχουν επιλέξει ανάλογες κινητοποιήσεις και έχουν υιοθετήσει παρόμοιες αποφάσεις.

Μέσα στην κατάληψη και με ευθύνη της συντονιστικής επιτροπής θα διοργανωθούν συζητήσεις και εκδηλώσεις μετά από πρόταση του κάθε φοιτητή.

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΞΑΘΛΙΩΣΗ, ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΞΑΧΡΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ, ΕΠΙΛΕΓΟΥΜΕ ΤΟΝ ΔΡΟΜΟ ΤΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΣΧΟΛΕΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ, ΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

Ψήφισμα

Η Γ.Σ. φοιτητών του Ιστορικού - Αρχαιολογικού και
η Γ.Σ. φοιτητών του Φιλοσοφικού - Παιδαγωγικού - Ψυχολογικού
της 9ης Νοεμβρίου 1988,

Θεωρεί απαράδεκτη τη σύλληψη των 16 Ελλήνων αντιφασιστών που είχαν μεταβεί στην Τουρκία για να συμπαρασταθούν στη δίκη των 732 μελών της Dev Yol και τη δίκη των ηγετών του Κ.Κ. Τουρκίας Κουτλνύ και Σαργκίν, και ακόμα περισσότερο την κράτηση και παραπομπή σε δίκη των 4 Ελλήνων (Κουβίδη, Γιαννόπουλου, Μπελαβίλα, Νικηφοράκη) μέλη κοινωνικών κινήσεων και εξωκοινοβουλευτικών ομάδων, με την αστήρικτη κατηγορία της συμμετοχής σε οργάνωση του εξωτερικού που ενισχύει τουρκικές αντικαθεστωτικές οργανώσεις.

Απαιτεί επομένως την άμεση απελευθέρωση των 4 αγωνιστών.

Ακόμη καταγγέλλει τη φασιστική χούντα της Τουρκίας για την καταπίεση του Τουρκοφιλού και Κουρδικού λαού και για την επεκτατική της πολιτική σε βάρος όμορων λαών, απαιτώντας την απελευθέρωση όλων των πολιτικών κρατουμένων, την αναγνώριση της κουρδικής εθνικότητας καθώς και την απομάκρυνση των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής από την Κύπρο.

Αποφασίζει τέλος τη συμμετοχή στη διαδήλωση που διοργανώνουν η ΦΕΑΠΘ, το ΕΚΘ, η Κίνηση Υπεράσπισης Πολιτικών και Κοινωνικών δικαιωμάτων και άλλοι φορείς, κινήσεις και ομάδες της Πόλης μας σήμερα στις 5 μ.μ. στην πλατεία Αγ. Σοφίας, με παράλληλη αποχή από τα μαθήματα

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Η Γ.Σ. του συλλόγου φοιτητών του Τμ. Ψυχολογίας-Παιδαγωγικής-Φιλοσοφίας αναγνωρίζει ομόφωνα το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του Παλαιστινιακού λαού.

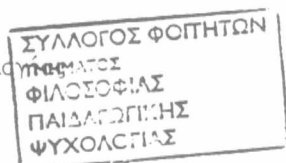
Εκφράζουμε τη συμπάρασταση μας στη συνεχιζόμενη εξέγερση του Παλαιστινιακού λαού και τον αποτροπιασμό μας για τις νεοναζιστικές μεθόδους που χρησιμοποιεί εναντίον τους το ισραηλινό κράτος με την προστασία του Αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Το αίμα των εκατοντάδων νεκρών παλαιστινίων και των χιλιάδων τραυματιών, δεν μας αφήνει ασυγκίνητους.

Ζητάμε η Ελληνική κυβέρνηση να μην αναγνωρίσει το ισραηλινό κράτος πριν το τελευταίο αναγνωρίσει το παλαιστινιακό κράτος.

Συμμετέχουμε στην πορεία συμπάραστασης και αλληλεγγύης στους Παλαιστίνιους την Παρασκευή 2 Δεκέμβρη, 5.00μ.μ. στην Καμάρα.

Σύλλογος φοιτητών τμήματος

Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας

ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ

Φίλες, φίλοι του φιλοσοφικού, παιδαγωγικού, ψυχολογικού τμήματος, ήδη έχουμε κλείσει μία βδομάδα κατάληψης της σχολής μας. Μέσα σ' αυτό το διάστημα έχουμε πετύχει κατ' αρχήν να δείξουμε τόσο στις αρχές του πανεπιστημίου αλλά και απέναντι στην κυβέρνηση ότι είμαστε διατεθειμένοι να πάμε σ' έναν μακροχρόνιο αγώνα για τη διεκδίκηση των αιτημάτων μας. Έπειτα πετύχαμε να αυτοδιαχειριστούμε το κτίριο με έναν δημιουργικό τρόπο, λειτουργώντας το σπουδαστήριο και το αναγνώσθριο, οργανώνοντας εκδηλώσεις και αντιμαθήματα κριτικής στο περιεχόμενο των βιβλίων μας. Τέλος η όλη εμπειρία της κατάληψης λειτούργησε έτσι ώστε να νιώθουμε πιο άνετα μεταξύ μας, σαν άνθρωποι που παλεύουν για τα ίδια ιδανικά και έχουν τις ίδιες αναζητήσεις κι όχι σαν "συνάδελφοι" που ανταγωνίζονται μεταξύ τους για μια θέση αύριο στην κοινωνία. Η κατάληψη ευνοεί τη συντροφικότητα και τη συλλογικότητα, απέναντι στην αποξένωση και τον ατομισμό που προωθεί η καθημερινότητα.

Η κατάληψη πρέπει να συνεχίσει

1. Γιατί το διαρκές μπλοκάρισμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι το μόνο αποτελεσματικό μέσο πάλης. Μόνο οι αδιάσπαστοι αγώνες με διάρκεια είναι αγώνες που μπορούν να φέρουν αποτελέσματα. Όσον αφορά το πανεπιστήμιο, έχοντας καταλάβει τη σχολή μπορούμε και πρέπει να δούμε και άλλες μορφές πάλης (πορείες, κλεισίματα δρόμων, κάθοδο στην Αθήνα με άλλους συλλόγους κλπ). Δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματικότητα όταν οι μισοί φοιτητές κάνουν πορείες και οι υπόλοιποι μαθήματα.

2. Γιατί η κατάληψη διαρκείας δρα συσπειρωτικά, και δεν διαχωρίζει τους φοιτητές σε "επαγγελματίες αγωνιστές" και ψηφοφόρους, δεν στέλνει τον κόσμο στο σπίτι του. Αντίθετα δίνει δυνατότητες για δημιουργική ομαδική δράση, για πρωτοβουλίες και δραστηριότητες που ν' ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα και τις αναζητήσεις των φοιτητών (τριών).

Παρ' όλ' αυτά δεν πρέπει να τρέφουμε ψευδαισθήσεις.

Μόνο η σύνδεση μας με τις υπόλοιπες σχολές και τα ΤΕΙ αλλά και παραπέρα η σύνδεση μας με άλλα κινήματα στην εκπαίδευση (μαθητές, εκπαιδευτικοί) και την κοινωνία (υπόλοιπη νεολαία, εργαζόμενοι) στην προοπτική της ανάπτυξης ενός ευρύτερου κινήματος, μπορεί να εξασφαλίσει μια μεγάλης κλίμακας επιτυχία, όπως η ανατροπή της κυβερνητικής πολιτικής ή της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης στην εκπαίδευση. Μόνοι μας μπορούμε απλά να πετύχουμε καλύτερους όρους και συνθήκες σπουδών σε περιορισμένη κλίμακα, αφού ακόμη και το να μας δοθούν συγγράμματα σημαίνει ανατροπή της λιτότητας που εφαρμόζει η Κυβέρνηση.

Γι' αυτό εμείς επιμένουμε στην ανάπτυξη ενός κινήματος ριζοσπαστικού που να καταργεί την υπάρχουσα τάξη των πραγμάτων, σε μία κίνηση απο την μία αντιπαράθεση- σύγκρουσης με το κατεστημένο και θετικής πρότασης και δημιουργικής δράσης από την άλλη.

Σήμερα μάλιστα που το κράτος και τα κόμματα έχουν ξεφτιλίσει κάθε έννοια πολιτικής και οράματος για μια άλλη κοινωνία, η αυτόνομη δράση, η συμμετοχή μέσα απο διαδικασίες άμεσης δημοκρατίας, η αυτοοργάνωση των ανθρώπων είναι τελικά η μόνη πραγματική προοπτική. Μόνο έτσι θ' ανακτήσουμε τη χαμένη μας σχέση με την πολιτική που είναι η συλλογική δράση των ανθρώπων που παίρνουν τις τύχες τους στα χέρια τους. Τους χαρίζουμε τη χρεωκοπία της πολιτικής και των οραμάτων τους διεκδικούμε το κίνημα που θα εμποδίσει

τέτοια φαινόμενα (Κωσκοτισμού, μητσοτακισμούπαπανδρεϊσμού) να γενιούνται από αυτή την κοινωνία.

Εμείς λοιπόν καταθέτουμε αυτή την πρόταση. Εσείς κρίνετε και πάρτε θέση.Αποφασίστε!

ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ -ΜΕΣ Φ. Π.Ψ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΓΕΒΔΟΜΑΔΑΣ ΚΑΤΑΛΗΨΗΣ

Παρασκευή 2/12:15.00 μμ,ανοιχτή συζήτηση της "Ομάδας για τα ψυχιατρεία",για το ΝΔ 104/73 για τον Ψυχιατρικό Εγκλεισμό

7,00 μμ:εκδήλωση του Δημ.Αγώνα για μια αντιτεχνοκρατική πολιτική στην εκπαίδευση.

Σάββατο 3/12:7.30 μμ:Συζήτηση με θέμα "Η Ολυμπιάδα του 1996"

Κυριακή 4/12:7.00 μμ ,Ανοιχτή συζήτηση για τις πρόσφατες πολιτικές εξελίξεις

Δευτέρα 5/12:12.00 μ , "Πειράματα με ζώα"-συζήτηση με τον σύλλογο της Κτηνιατρικής

7.00 μμ ,Εκδήλωση για το Κυπριακό,από την "Ένωση για τα δικαιώματα των λαών",τη "Ρήξη" και την "Αυτόνομη συσπείρωση Κυπρίων"

Σάββατο	19/11	6.30 μ.μ	Πειραματα Ψυχολογίας
---------	-------	----------	----------------------

Κυριακή	20/11	6.30 μ.μ	Κριτική του Σχολείου
---------	-------	----------	----------------------

Δευτέρα		7.00 μ.μ	Συζήτηση για την πολιτική κατάσταση.
---------	--	----------	--------------------------------------

---

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ

Η κατάληψη συνεχίζεται μέχρι την Δευτέρα

Τρίτη,Τετάρτη,Πέμπτη αποχή από τα μαθήματα

για να στερηθεί κάθε δυνατότητα προσβολής της απόφασης του τμήματος

Ειδικότερα

Τρίτη:πρωτοβουλία του ΦΠΨ για πορεία παμφοιτητική στο Υ.Μ.Θ.

Τετάρτη:συμπαραστεκόμαστε με αποχή στην απεργία που έχει εξαγγείλει το ΔΕΠ

Πέμπτη:ανοιχτή Γ.Σ.τμήματος το πρωί στο Κ.Α με θέμα την οργάνωση σπουδών

-απόγευμα 5.00νέα Γ.Σ του συλλόγου

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ-ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ-ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Τα Αντι...Μαθήματα

Τα Αντιμαθήματα ήταν ίσως,μαζί με την καθημερινή και λειτουργική αυτοδιαχείριση της Σχολής,ό,τι πιο δημιουργικό και ζωντανό έδωσε στο εσωτερικό της η Κατάληψη του ΦΠΨ.Στο κείμενο που ακολουθεί θα προσπαθήσου-με να δείξουμε τί είναι για μας τα αντιμαθήματα και πώς μπορούν να αποτε-λέσουν εκείνη την πρακτική,που αντιπαλεύει μ'έναν θετικό-εναλλακτικό τρόπο το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.Στο Πανεπιστήμιο η γνώση,που καταρχήν είναι προϊόν της κοινωνίας,γίνεται αντικείμενο ιδιοποίησης από το κράτος και το κεφάλαιο,έτσι ώστε καταλήγει να μην εξυπηρετεί τις ανάγκες των ανθρώπων,αλλά τις ανάγκες του συστήματος.Τρείς είναι χοντρικά οι λειτουργίες που ικανοποιούν αυτήν την διαδικασία απαλλοτρίωσης της γνώσης:

1.Ο τρόπος παροχής της γνώσης από έναν διδάσκοντα-πομπό προς ένα ακροατήριο-δέκτη,η εξεταστική διαδικασία που εξυπηρετεί απλά την επιλογή για το σύστημα όσων στελεχών αυτό χρειάζεται,η υποταγή,γενικά,της διαδικα-σίας μάθησης σ'ένα καταναγκαστικό,αυθαίρετο και πολύ συχνά αυταρχικό πρόγραμμα,όλ'αυτά συναποτελούν την εκπαιδευτική διαδικασία,που πολύ λίγη σχέση έχει με την πραγματική,αυτόβουλη και υπεύθυνη μάθηση:είναι απλά ο μόνος τρόπος για να παραχθούν οι λίγοι,πειθήνιοι,άβουλοι επιστήμονες και διανοητικά εργαζόμενοι στην υπηρεσία του συστήματος.

2.Το περιεχόμενο της γνώσης που παρέχεται,ο προσανατολισμός των σπουδών και οι ειδικεύσεις που προτείνονται,όλ'αυτά είναι απόλυτα εναρμο-νισμένα με τις ανάγκες του σημερινού αναπτυξιακού μοντέλου,με τις ανάγκες της καπιταλιστικής παραγωγής,με τα πρότυπα,τις αξίες και τις ιδέες που στηρίζουν την εκμεταλλευτική,ανδροκρατική και καταναλωτική κοινωνία.Διδα-σκόμεστε τις μεθόδους,τις απόψεις και τις θεωρίες,που δεν αμφισβητούν το ισχύον σύστημα,που δεν προβάλλουν τη δυνατότητα μιας άλλης οργάνωσης της κοινωνίας."Τρώμε στη μάπα" όλους τους μύθους που συντηρούν και διαιω-νίζουν την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων:το θετικισμό,τον ανταγωνισμό για την κυριαρχία,σαν αντρικές αξίες,τον ευρωπαϊοκεντρισμό,την έννοια της "προόδου",και τη μοναδικότητα του Δυτικού (σήμερα θα λέγαμε:Βόρειου) πολι-τισμού.Σε περιπτώσεις όπου εισάγονται κριτικές θεωρίες,ή ακόμα και ανατρε-πικές ιδέες,αυτές καταντούν μια ανώδυνη ποσότητα γνώσης για τις εξετάσεις.

3.Το τρίτο σημείο είναι η αξιοποίηση της παραγωγής γνώσης,που συντε-λείται στο Πανεπιστήμιο,από το κεφάλαιο.Το Πανεπιστήμιο είναι σήμερα ένα εργοστάσιο,όπου επενδύονται κρατικά ή-πιο συχνά τελευταία-ιδιωτικά κεφάλαια για έρευνα.Η έρευνα έτσι "στεγανοποιείται" από την κοινωνία,απο-

μακρύνεται από τον κοινωνικό έλεγχο, και η γνώση γίνεται ένα προϊόν στα πλαίσια της καπιταλιστικής αξιοποίησης και μόνο. Η εντατικότερη εκμετάλλευση των ανθρώπων και της φύσης, με αποκορύφωμα τον πυρηνικό εφιάλτη, είναι το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας. Και τέλος βέβαια, το Πανεπιστήμιο "παράγει" και τους επιστήμονες εκείνους, που θα υπηρετήσουν τις ανάγκες του Κράτους και του κεφάλαιου, για τη διατήρηση και επέκταση του συστήματος.

Το Πανεπιστήμιο λοιπόν παράγει γνώση και ανθρώπους χρήσιμους, όχι "για την κοινωνία" ή "για τον λαό", αλλά για το Κράτος και το κεφάλαιο.

Η πάλη για την "ανάκτηση" της γνώσης από το κεφάλαιο αφορά κύρια το φοιτητικό κίνημα. Είναι ευνόητο ότι μόνο ένα κίνημα ριζοσπαστικό, αντιτεχνοκρατικό και αντισυντεχνιακό, μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά σ' αυτήν την πάλη, που θα πρέπει να αφορά στο ένωλό του το τρίπτυχο που περιγράψαμε.

Μέχρι τώρα (μιλάμε για την Ελλάδα) το φοιτητικό κίνημα είχε πολύ περιορισμένη ή αποσπασματική παρέμβαση. Κύρια περιορίστηκε στην αμφισβήτηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η αντίσταση στην εντατικοποίηση των σπουδών, τα αιτήματα που αφορούν εξεταστικές διευκολύνσεις και η ελεύθερη οργάνωση σπουδών, παραμένουν οι κύριες θεματικές που αναδεικνύονται.

Από την άλλη, κάποια κομμάτια του φοιτητικού κινήματος που υποστήριξαν κατά τα άλλα τον εκσυγχρονισμό και την αποδοτικότητα του Πανεπιστημίου μέσα στα πλαίσια του συστήματος, πρότασαν την κριτική στο περιεχόμενο της γνώσης, χωρίς όμως να θίγουν την εκπαιδευτική διαδικασία. Έτσι, πολύ εύκολα, μ' έναν απλό εκσυγχρονισμό των προγραμμάτων σπουδών, το σύστημα αφομοίωσε όσα στοιχεία κριτικής περιείχαν αυτές οι απόπειρες, που βασικά είχαν προπαγανδιστικό χαρακτήρα, και δεν άφησαν κάποια συστηματική δουλειά κριτικής αμφισβήτησης της παρεχόμενης γνώσης.

Εκεί που το φοιτητικό κίνημα είχε μικρή ως μηδαμινή παρέμβαση, είναι στο θέμα της κριτικής της σύνδεσης της γνώσης με τις ανάγκες και της κοινωνίας και της παραγωγής, με εξαίρεση κάποια παραδείγματα, όπως η κατάληψη της Ιατρικής Θεσσαλονίκης το 1981 και η καταγγελία του ΦΠΥ τον Ιούνιο του 1988 για τα ψυχολογικά πειράματα που διδάσκοντες της Σχολής μας έκαναν σε στρατόπεδα. Τα αντιμαθήματα που έγιναν στην περίοδο της κατάληψης του ΦΠΥ ήταν απόπειρες να υπάρξει μια συστηματική δουλειά πάνω σε συγκεκριμένα θέματα, ώστε ν' ανοίξει ένας διάλογος, που να δίνει δυνατότητες για την διατύπωση προτάσεων, που να αφορούν την κοινωνία. Είναι αλήθεια ότι περιοριστήκαμε στην "ακαδημαϊκή" εργασία. Η διακοπή των αντιμαθημάτων δεν επέτρεψε την σύνδεσή μας με τους ενδιαφερόμενους κοινωνικούς χώρους,

κύρια τα σχολεία και τα Ψυχιατρεία (η "Ομάδα για τα Ψυχιατρεία δουλεύει πάντως πάνω σε μια τέτοια κατεύθυνση), και ακόμη περισσότερο την ανάληψη συστηματικών εξωστρεφών πρωτοβουλιών. Κι έτσι όμως ήταν μια πολύτιμη εμπειρία, πολύ χρήσιμη για το άμεσο κιόλας μέλλον.

Η επιτυχία των αντιμαθημάτων, από την άποψη του κόσμου που συμμετείχε και την ποιότητα των συζητήσεων που έγιναν, είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο. Στη συνέχεια πρέπει να δοκιμάσουμε την επανάληψη των αντιμαθημάτων με διάρκεια, από ομάδες κριτικής της γνώσης.

Τα αντιμαθήματα κάνουν τη διαδικασία μάθησης ευχάριστη, συλλογική και δημιουργική, έξω από τους άνωθεν καταναγκασμούς. Η υπευθυνότητα και το πνεύμα συνεργασίας είναι οι μόνοι, αλλά δημιουργικοί, "καταναγκασμοί".

Τα αντιμαθήματα αποδιαιρθώνουν την εκπαιδευτική διαδικασία καθώς "καταργούν" έμπρακτα (αντικαθιστούν) μαθήματα του προγράμματος σπουδών με αντίστοιχο περιεχόμενο. Ασκούν κριτική στο περιεχόμενο της παρεχόμενης γνώσης και προβάλλουν άλλες θεωρίες, απόψεις και προσεγγίσεις. Δεν αποτελούν ωστόσο υποδειγματικές διδασκαλίες ή διαλέξεις (όσο χρήσιμες κι αν είναι αυτές), όπως είχε καθιερωθεί από το φοιτητικό κίνημα των πρώτων χρόνων της Μεταπολίτευσης ('74-'75)

Τα αντιμαθήματα παρέχουν τη δυνατότητα, αν και όχι αποκλειστικά, να γίνουν αντικείμενα επεξεργασίας μέθοδοι ανάλυσης, θεωρίες και πρακτικές εφαρμογές, που να ικανοποιούν άμεσα και εμπαρόδεικτα τις ανάγκες των ανθρώπων, ενάντια στις ανάγκες του συστήματος. Είναι ανοιχτά στους αντίστοιχους με το γνωστικό αντικείμενο κοινωνικούς χώρους, και μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για συστηματικές παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες σ' αυτούς.

Σήμερα το φοιτητικό κίνημα, όσο υπάρχει, αγωνίζεται να αντισταθεί στην υποβάθμιση της ζωής της νεολαίας, διεκδικώντας κοινωνικό μισθό και δουλειά, ενάντια στην πολιτική της λιτότητας και της ανεργίας. Έτσι παραμελείται τις πιο πολλές φορές η όποια κίνηση για την οικοδόμηση αντιθεσμών στο Πανεπιστήμιο.

Οι καταλήψεις αποτελούν το έδαφος, πάνω στο οποίο μπορούν να συνυπάρξουν η πάλη για τα δικαιώματα της νεολαίας, και η πάλη ενάντια στο σημερινό Πανεπιστήμιο.

Αλλά, είπαμε, έστω και χωρίς την "κινητοποίηση των μαζών", έστω και ως μικρές ομάδες αμφισβήτησης της γνώσης, παράλληλα με τον έλεγχο της έρευνας στις Σχολές, πρέπει να δοκιμάσουμε και τη λειτουργία αντιμαθημάτων,

όπως τα περιγράψαμε. Διαφορετικά, όσο μένουμε στην κριτική στα λόγια, ή περιμένουμε "αγώνες", τόσο αφήνουμε ελεύθερο το πεδίο για την μονοπώληση της έρευνας και της γνώσης από την κεφαλαιοκρατική αξιοποίηση, τόσο κοντινή γίνεται η προοπτική μιας κοινωνίας, όπου "μια χούφτα ειδικοί θα ορίζουν τη ζωή μας".

Ακολουθούν κείμενα από τα αντιμαθήματα της κατάληψης του ΦΠΨ. Δυστυχώς τα κείμενα από μόνα τους δεν μπορούν να αναπαραστήσουν τα ίδια τα αντιμαθήματα, ως μια ζωντανή διαδικασία, όπου υπήρχε λόγος και αντίλογος, κέφι αλλά και... εκνευρισμός, αλλά κυρίως καλή πρόθεση και διάθεση για συζήτηση. Τα κείμενα των εισηγήσεων δίνουν μια εικόνα για το περιεχόμενο των συζητήσεων και τον προσανατολισμό των απόψεων που κυρίως εκφράστηκαν. Για να ολοκληρωθεί η εικόνα... δε μένει παρά να ξανακάνουμε Καταλήψεις και Αντιμαθήματα...

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΜΙΑΝ ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ Ή ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Το πείραμα γίνεται σε ένα επιστημονικό εργαστήριο ή σε έναν κλειστό χώρο για να αποκλειστούν οι "εξωτερικές μεταβλητές" δηλ. οι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την σχέση των μεταβλητών (π.χ. οικονομικής κατάστασης και άγχους) που εξετάζει ο επιστήμονας. Αυτό από μόνο του παράγει ΑΝΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ για τα αποτελέσματα ενός πειράματος γιατί πάντα είναι πολλοί οι παράγοντες που δημιουργούν μια συμπεριφορά ή μια ψυχική κατάσταση: η κοινωνική πραγματικότητα είναι πολύ πιο πολύπλοκη από τις συνθήκες του πειράματος. Μπορεί π.χ. κανείς να βρεί αιτιώδη σχέση ανάμεσα στην οικονομική κατάσταση και το άγχος

όπως έξω από το εργαστήριο, στην πραγματικότητα, παίζουν σημαντικό ρόλο πάντα και άλλοι παράγοντες, όπως π.χ. ο τρόπος που δέχεται κανείς την οικονομική κατάσταση, η κοινωνία ή η κοινότητα στην οποία ζει κ.ο.κ.. Και αυτό μπορεί να φτάσει μέχρι την ανατροπή της αιτιώδους σχέσης που "αποδείχτηκε" στο πείραμα: σε μια κοινωνία φτώχης αλλά με αλληλεγγύη και δίχως εξουσία και πόλεμο, η οικονομική κατάσταση θα μπορούσε να μην δημιουργεί κανένα άγχος.

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΜΑΤΩΝ

Τα πειράματα δεν είναι ποτέ αντικειμενικά για τον απλούστατο λόγο ότι για να έχεις αντικειμενικά αποτελέσματα πρέπει να έχεις προβλέψει και αποκλείσει όλους τους παράγοντες (εξωτερικές-υποκειμενικές μεταβλητές) που πιθανόν να επηρεάζουν την σχέση ανεξάρτητης-εξαρτημένης μεταβλητής. Αυτό όμως είναι πρακτικά αδύνατο, γιατί προϋποθέτει το ζητούμενο. Από την στιγμή που δεν ξέρουμε τα πάντα για αυτό τον κόσμο, πάντα κάποιος παράγοντας θα μας ξεφεύγει. Κι αυτός ο παράγοντας αν υπολογιστεί σε ένα νέο πείραμα (μεταβλητή ελέγχου) μπορεί να ανατρέψει, ή ακόμη και να αντιστρέψει το αποτέλεσμα του πειράματος (βλ. Μ. Κελπανίδης, Εισαγωγή στη Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας, εκδ. Ύψιρ. Δημοσιευμάτων του Α.Π.Θ., 1986).

ΚΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΟΣ;

"... Η επιλογή του προβλήματος [που θα μελετηθεί] εξαρτάται κατά πρώτο λόγο από τον ίδιο τον ερευνητή, την πείρα του, τα ενδιαφέροντά του, τον σκοπό που επιδιώκει... κ.ά. και κατά δεύτερο λόγο από τις δυνατότητες που έχει στην διάθεσή του, δηλαδή το εργαστήριο, τα όργανα, την υλική και τεχνική βοήθεια ή την οικονομική ευχέρεια που διαθέτει." (Μ. Μάνιου-Βακάλη, Πειραματικό Σχέδιο, εκδ. Ύψιρ. Δημοσιευμάτων του Α.Π.Θ., 1985 σ. 19)

Από το παραπάνω απόσπασμα γίνεται φανερό ότι τουλάχιστον στην επιλογή του "προβλήματος" μπαίνει η ιδεολογία του ψυχολόγου-πειραματιστή ή του φορέα (ιδιωτική επιχείρηση-Κράτος) που τον χρηματοδοτεί. Π.χ. η ψυχολογική πειραματική μέλητη της μνήμης και της προσοχής συνδέεται με την επιβολή του σχολείου και την

αποδοχή της απομνημόνευσης(κοινώς παπαγαλία) ως βασικής παιδαγωγικής μεθόδου για την νέκρωση της σκέψης και ιδίως της κριτικής ικανότητας και συνεπώς της δυνατότητας για επαναστατική αλλαγή την κοινωνίας).Η μελέτη της μνήμης και ιδίως της προσοχής επίσης συνδέεται με την ανάπτυξη των σύγχρονων οπλικών συστημάτων και της υψηλής τεχνολογίας(π.χ.πυρηνική)που,εξαιτίας της πολυπλοκότητας αλλά και της επικινδυνότητάς τους, απαιτούν ισχυρή μνήμη και προσοχή. Κι αυτό είναι ένα μόνο παράδειγμα πώς "αθώα" ψυχολογικά πειράματα ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΑΜΕΣΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ,ΤΗ ΝΕΚΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ (είναι τυχαίο που διάφορες "αναχωρητικές" θρησκείες βάζουν τα μέλη τους να επαναλαμβάνουν ρυθμικά συλλαβές ή λέξεις -με ή χωρίς νόημα- για ώρες ολόκληρες;) ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΟΜΩΣ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΜΑΤΩΝ

Αυτό που έγινε φανερό στο προηγούμενο απόσπασμα (Μ.Μάνιου-Βακάλη) γίνεται εκρηκτικό αν δει κανείς μιαν απλή περίπτωση, αυτήν του σχεδίου MKULTRA της CIA για την "Έρευνα στην Τροποποίηση της Συμπεριφοράς": 185 μη κυβερνητικοί ερευνητές, 80 ιδρύματα (44 κολέγια ή πανεπιστήμια,15 ιδρύματα ερευνών ή χημικές ή φαρμακευτικές εταιρείες,12 νοσοκομεία ή κλινικές και 3 φυλακές) και πράκτορες της CIA στα χρόνια 1953-1964 χρηματοδοτούνταν από τη CIA,άμεσα ή έμμεσα,για να διεξάγουν πειράματα όπως δοκιμές ναρκωτικών (κυρίως LSD ακόμη και σε ανύποπτους πολίτες),επιπτώσεις των ηλεκτροσόκ,συμπεριφορικές αλλαγές κατά τη διάρκεια της ψυχοθεραπείας,μελέτες κινήτρων,ψυχολογικές εκτιμήσεις,υπνωτισμό κλπ.ΤΙ ΖΗΤΑΕΙ Η ΑΛΕΠΟΥ ΣΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

Ο κίνδυνος να γίνει κάτι ανάλογο και στη χώρα μας αυξάνεται με τη δημιουργία Ερευνητικών Ιδρυμάτων Ψυχολογίας όπου θα δουλεύει μια ελίτ πανεπιστημιακών, δίχως κανένα κοινωνικό έλεγχο και με μόνο κριτήριο το κέρδος.Μόνο το Κράτος θα μπορεί να ελέγχει τις δραστηριότητες αυτών των ιδρυμάτων (που σημειωτέον θα τα χρηματοδοτεί μαζί με ιδιώτες) αλλά η περίπτωση Τράπεζας-Κρήτης-Κοσκωτά και του ρόλου του Κράτους σ' αυτήν είναι πρόσφατη...

Η ΤΡΑΓΙΚΟΤΗΤΑ ΜΙΑΣ ΓΕΛΟΙΟΤΗΤΑΣ

Το να μελετάς πειραματικά τον "οπτικό φλοιό της γάτας" ή την "αξία των αισθητηρίων εμπειριών" μπορεί να φαντάζει άχρηστο,ανόητο,καμιά φορά αστείο.Όταν όμως μάθεις ότι τα σχετικά πειράματα σε ζώα και ανθρώπους περιλάμβαναν τον εγκλεισμό τους για ώρες,μέρες ή μήνες σε απόλυτο σκοτάδι σε έναν κλειστό χώρο ή ότι δημιούργησαν εγκεφαλικές βλάβες ή τύφλωση,τότε αρχίζεις να βλέπεις την τραγικότητα.Κι όταν σκεφτείς την εφαρμογή που είχαν τα πειράματα "αισθητηριακής αποστέρησης" στα περιβόητα "λευκά κελιά" όπου κλείνουν ανθρώπους,χαρα-

κτηρισμένους "τρομοκράτες", με συνεχή σταθερό (τεχνητό) φωτισμό, συνεχή παρακολούθηση, χωρίς καμιά επαφή με τον έξω κόσμο, συχνά χωρίς δίκη, τότε είναι που βλέπεις το ΤΕΡΑΣ.

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΚΑΤΕΞΟΧΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Και μόνο το γεγονός ότι με τα ψυχολογικά (και όχι μόνο) πειράματα δίνεται σε λίγους επιστήμονες εξουσία ζωής και θανάτου πάνω σε ανθρώπους και ζώα, μας δείχνει ότι οι επιστήμονες έχουν περιέλθει σε θέση ανάλογη με αυτήν που παλιότερα είχε ο μάγος της φυλής, Ιεροεξεταστής, η εξουσία.

Το πείραμα ως επιστημονική μέθοδος αναδύθηκε μαζί με την αστική τάξη (17ος αι.). Η νέα εξουσία της αστικής τάξης χρειαζόταν κάποιο τρόπο για να πείθει τις μάζες για τη δική της αλήθεια. Οι προηγούμενες εξουσίες βασίζονταν γι' αυτό στη στρατιωτική δύναμη και τις θρησκείες. Η εξουσία λοιπόν εφεύρεσε το μύθο της "αντικειμενικότητας της επιστήμης". Αρκούσαν τα "θαύματα" της τεχνικής προόδου (βιομηχαν. επανάσταση, σιδηρόδρομος κλπ.) για να αποκτήσει η αστική εξουσία τη δική της λαϊκή θρησκεία: την Επιστήμη.

Ως σκοπός του πειράματος στην ψυχολογία ορίζεται η πρόβλεψη κι ο έλεγχος των φαινομένων της ανθρώπινης συμπεριφοράς (βλ. Μ. Μάνιου-Βακάλη). Η "ανάγκη" που εξυπηρετεί κάτι τέτοιο δεν είναι άλλη από τη διατήρηση της κοινωνικής σταθερότητας, τη συντήρηση ή την ελεγχόμενη από την Εξουσία πρόοδο. Κανένας κοινωνικός έλεγχος δεν υπάρχει στις συνθήκες, τη διαδικασία του πειράματος, τους σκοπούς και στόχους του. Όλα αυτά καθορίζονται από την επιστημονική ψυχολογική συντεχνία που φτιάχνει μόνη της τη δεοντολογία της.

Η εξουσιαστική σχέση πειραματιστή (επιστήμονα ψυχολόγου)-πειραματικού "υποκειμένου" είναι βασικό χαρακτηριστικό της μεθόδου: Ο πειραματιστής έχει αποφασίσει τα πάντα για το πείραμα: το "υποκείμενο" απλώς "αντιδράει".

Μια ελεύθερη αυτοδιαχειριζόμενη κοινωνία δε θα πειραματίζεται: Όλοι θα συμμετέχουν στην απόφαση για το σκοπό, τις διαδικασίες, για καθετί σχετικό με νέα κοινωνική πρακτική, μάπολυτη διαφάνεια κι έλεγχο συνεχή απ' όλη την κοινωνία. Η αυτοδιαχείριση **χαρ** είναι τρόπος ζωής που κατευθύνεται από την επιθυμία και έχει διατηρήσει το απροσδόκητο και το άγνωστο σε βασικά στοιχεία της, ^{αντίθετα με} τη σημερινή προοπτική της Εξουσίας για ολοκληρωτικό έλεγχο και πρόβλεψη της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

Φώτης Ποντιλιάης

Από τη συζήτηση που ακολούθησε φάνηκε ότι το κύριο σημείο για την ηθική δικαίωση των πειραμάτων είναι η "αναγκαιότητά" τους για να βρεθούν φάρμακα για ανίατες αρρώστιες. Όσο το κίνημα δε δίνει επαρκείς αποδείξεις ενάντια σ' αυτό το μύθο, όσο δεν αναπτύσσονται

η εναλλακτική ιατρική (ομοιοπαθητική, θεραπεία χωρίς φάρμακα, αντι-ψυχιατρική κλπ) κι εναλλακτικοί τρόποι ζωής, το να τονίζουμε την κοινωνική προέλευση της αρρώστιας (ρύπανση, σχέσεις εξουσίας και παραγωγής κλπ) δε θά ναι αρκετό για να σταματήσουμε εντελώς ταπειράματα μ' ανθρώπους και ζώα...

Πηγές

- 1) "Επιστήμη , σαδισμός και εμπόριο" , περιοδ. Νέα Οικονομία, τ.14 Δεκ. 1985, σελ. 54-56
- 2) "Έρευνα ή βαρβαρότητα; ", Μιχ. Μπαλαλίδης, περιοδ. Νέα Οικολογία, τ. 40, Φεβρ. 1988, σ. 54-55
- 3) Η Ιατρική γι' αρχάριους, εκδόσεις Επιλογή
- 4) Ιατρική Νέμεση, IVAN ILLICH, εκδ. Εκδοτική Ομάδα
- 5) Οικολογία και Πολιτική, MICHEL BOSQUET (ANDRE GORZ), εκδ. Νέα

Σύνορα

26

"Ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΑΝΩ ΣΕ ΖΩΑ ΘΑ ΘΕΩΡΗΘΕΙ ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΕΓΚΛΗΜΑ"

LEONARDO DA VINCI

Ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΣ ΣΕ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΤΙ ΘΑ ΘΕΩΡΗΘΕΙ;

Από το 1945 μέχρι σήμερα έχουν χρησιμοποιηθεί σαν πειραματόζωα κι έχουν πεθάνει πάνω από 5 δισ. ζώα: 1/3 για στρατιωτικούς σκοπούς, 1/3 για τη χημική βιομηχανία , 1/3 για βιοφαρμακευτικές έρευνες.

Στις ΗΠΑ κάθε χρόνο πάνω από 70 εκατομύρια ζώα χρησιμοποιούνται σαν πειραματόζωα. Στη Δυτική Γερμανία κάθε 4 δευτερόλεπτα πεθαίνει ένα πειραματόζωο. Στα Βρετανικά εργαστήρια κάθε βδομάδα εξοντώνονται περισσότερα από 70.000 ζώα.

Όλα αυτά βέβαια συνδυάζονται με ένα τεραστιο εμπορικό κύκλωμα. Για παράδειγμα στη δεκαετία του 1950 η Ινδία έκανε εξαγωγή 200.000 πιθήκων *hakák* το χρόνο στις ΗΠΑ.

(Τα στοιχεία είναι από έρευνα του DANIEL WERMUS, εκδ. PAXOT, για το ίδρυμα DE BELLE RIVE και από τη Βρετανική οργάνωση ANIMAL AID).

Σκοπός αυτών των πειραμάτων είναι η ικανοποίηση εμπορικών συμπερόντων μέσα από δοκιμές για ζιζανιοκτόνα, καπνούς, αρώματα, βερνίκια, σπρέι μαλλιών και φάρμακα. Όσον αφορά την ψυχολογία γίνονται σε ζώα με ηλεκτροσόκ κλπ. με σκοπό να εφαρμοστούν τα συμπεράσματά τους στην ψυχιατρική-ψυχοθεραπεία (βλ. σημειώσεις Κλινικής Ψυχολογίας Ι, Μ.Μ.Χαρίτου, θεσ/νίκη 1985) και παραπέρα στον έλεγχο της ίδιας της κοινωνίας. (Χαρακτηριστικές είναι οι απόψεις του "μεγάλου" ψυχολόγου SKINNER, όπως εκφράζονται σε βιβλίο του του 1970, όπου μιλάει για τεχνολογία της συμπεριφοράς από ψυχολόγους, οι οποίοι αφ' υψηλού θα λύσουν όλα τα κοινωνικά προβλήματα) Μπορεί τα ψυχολογικά πειράματα να ξεκίνησαν από κάποιο κύριο ονόματι PAVLOV (από τον οποίο-για να μην ξεχνάμε- πήραμε το όνομά μας), σήμερα όμως γίνονται δοκιμές ναρκωτικών σε πιθήκους, πειράματα για τον αλκοολισμό στα ψάρια ή τα όνειρα των χελωνών! (με σκοπό τι;)

Παράλληλα γίνονται πειράματα αισθητηριακής-αντιληπτικής αποστέρησης (ζώα κλείνονται σε σκοτεινούς θαλάμους για μεγάλα ή μικρά χρονικά διαστήματα, αποκλείονται από κάθε επαφή με το περιβάλλον, σε κάποιες περιπτώσεις ράβονται ή κόβονται τα πόδια τους κι άλλα τέτοια ωραία, όλα στο όνομα "της επιστήμης και της προόδου"!!!)

Αποτέλεσμα και κοινωνική εφαρμογή αυτών των πειραμάτων είναι τα περιβόητα "λευκά κελιά" "πολιτισμένων" χωρών όπως οι Δ.Γερμανία, ΗΠΑ, Καναδάς, Βρετανία.

Τα λευκά κελιά είναι μικρά κατάλευκα δωμάτια μέσα στα οποία κρτούνται άνθρωποι σε συνθήκες απόλυτης απομόνωσης με συνεχή τεχνητό φωτισμό και 24ωρη παρακολούθηση. (περισσότερα για τη σχέση των λευκών κελιών με τα παραπάνω ψυχολ. πειράματα βλ. περιοδ. Ξυλιάκια του Παυλώφ, τ.3, σ.21).

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ

"Κλασσικά" ψυχολογικά πειράματα είναι του MILLGRAM και του ZIMBARDO. Ο πρώτος έβριζε ανθρώπους να κάνουν ηλεκτροσόκ σε άλλους ανθρώπους, κάτω από τις διαταγές του πειραματιστή, για να δει μέχρι πού φτάνουν τα όρια της απανθρωπιάς και της υποταγής σε μια εξουσία (σημειώσεις Κοινωνικής Ψυχολογίας Ι, Δ.Παπιδιοπούλου). Ο δεύτερος δημιουργούσε συνθήκες φυλακής, με ανθρώπους να παίζουν τους ρόλους φυλίκων φυλακισμένων, για να μελετήσει την αλλαγή της ανθρωπίνης συμπεριφοράς σε παρόμοιες καταστάσεις εγκλεισμού. (Ο όρος "πειραματική συνθήκη" εξωρατίζει την απανθρωπιά του όλου εγχειρήματος).

Ας μην παραβλέψουμε ακόμη τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του "μεγάλου" ψυχολόγου WATSON, τα οποία βρήκαν διέξοδο σε πειράματα πάνω

σε βρέφη. Στη συνέχεια ο κύριος αυτός επιβραβεύτηκε για την προσφορά του: γύρω στο 1950 πήγε στο BROADWAY και έγινε ο πατέρας της σύγχρονης διαφήμισης.

Τα πειρίσματα όμως προχώρησαν από τα βρέφη στα έμβρυα. Κάποιοι άλλοι "επιστήμονες" έκαναν ενέσεις τεστοστερόνης σε έμβρυα για να διαπιστώσουν την επιθετικότητα που θα παρουσίαζαν. (βλ. "θετικές και αρνητικές μρρφές κοινωνικής συμπεριφοράς", Δ.Μαρκουλή, Δ.Παπαδοπούλου, Εκδ. Κυριακίδη)

Πολυάριθμα είναι και τα φαρμακολογικά -ιατρικά πειράματα, στα οποία χρησιμοποιούνται κυρίως μειονότητες, φυλακισμένοι κλπ. Πρόσφατο το παράδειγμα των ΗΠΑ όπου φυλακισμένοι με αντίτιμο τη μείωση της ποινής δοκίμαζαν νέα φάρμακα. Μήπως και το AIDS προκλήθηκε με παρόμοιες διαδικασίες; Είναι ακόμη και ο τρίτος κόσμος, οι πολυεθνικές δοκιμάζουν ανεγξέλεγκτα κάθε νέο φάρμακο, πριν την κυκλοφορία του στο εμπόριο (Βλέπε ακόμη GUNTER WALLRAF: "Στο περιθώριο" κειμ. "Το πείραμα"-Δοκιμή φαρμάκων απόδυτικογερμανικές πολυεθνικές πάνω σε τούρκους μετανάστες). Στην Ελλάδα σύμφωνα με εμπιστευτική έκθεση του Εργαστηρίου Πειραματικής Φαρμακολογίας προς το Ι.Κ.Α., κυκλοφόρησαν στην αγορά 159 είδη φαρμάκων με την ονομασία "οδηγοί-πιλότοι" που ακόμη και το παραπάνω εργαστήριο αγνοεί τι εννοούν οι Φαρμακοβιομηχανίες.

Σε σχετικό έγγραφο (αρ. πρωτ. 103/3) της Παθολογικής Κλινικής του Β' Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης αναφέρονται τα εξής εκπληκτικά στοιχεία: "Κατα τα τελευταία 4 χρόνια, τα εδώ περιστατικά οξείας νεφρικής ανεπάρκειας παρουσίασαν άύξηση 48% εξαιτίας της τοξικότητας παρόμοιων φαρμάκων, ενώ από τους ασθενείς απεβίωσαν τρεις. "Πρόκειται για κατάφωρη παραβίαση ακόμη και του Διεθνούς Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας και των αρχών του Ελσίνκι που επιβάλλουν την ενημέρωση του ανθρώπου-πειραματόζωου για τους σκοπούς του πειράματος, τις ουσίες που χρησιμοποιούνται και τους πιθανούς κινδύνους που διατρέχει. (από πρόσφατο δημοσίευμα του περιοδικού ΕΝΑ). Μιλάμε πια για μετατροπή του ίδιου του πληθυσμού σε πειραματόζωα χωρίς να το ξέρει.

Μεγάλο μερίδιο-στα αναγξέλεγκτα στην Ελλάδα-πειράματα έχουν και τα Πανεπιστήμια. Κυκλοφορούν κυρίως σε ιατρικές σχολές αγγελίες του στυλ "Ζητούνται νέοι νέες, 20-25 ετών υγιείς, μη καπνίζοντες για εργαστήρια". Συχνά σ' αυτά παίρνουν μέρος φοιτητές -ιδίως όταν γίνονται από τους δικούς τους καθηγητές, με αντάλλαγμα χρήματα, βαθμούς στο πτυχίο ή και υποσχέσεις για ευρύτερη επιστημονική συνεργασία. Κοινό "μυστικό" είναι ότι ψυχολογικά πειράματα με υποκείμενα

ανθρώπους γίνονται και στο Ψυχολογικό Τμήμα του Α.Π.Θ. κάτω από αντίλογες συνθήκες, ενώ σε σχολές όπως η Ιατρική ή το Βιολογικό η χρήση ζώων σε πειράματα ή απλώς για "μελέτη" είναι ρουτίνα.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ; ΟΧΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ !

Τα πειράματα πάνω σε ζώα δίνουν αναξιόπιστα αποτελέσματα για ανθρώπους. Το MEXAFORM, διαδεδομένο σ' όλο τον κόσμο, βασίζεται από πειράματα σε ζώα, προκάλεσε παράλυση σε 30.000 γι�πωνέζους. Η θαλλιδομίδη, ηρεμιστικό φάρμακο για τους πρώτους μήνες της εγκυμοσύνης, είχε σαν αποτέλεσμα τη γέννηση παιδιών-τεράτων. Σε πολλές περιπτώσεις ένα φάρμακο που είναι ακίνδυνο για ένα είδος, είναι επικίνδυνο για ένα άλλο είδος όπως π.χ η πενικιλίνη, από τις λιγότερο τοξικές ουσίες για τον άνθρωπο, είναι θανατηφόρα για το ινδικό χοιρίδιο που χρησιμοποιείται σε πειράματα. Μια δόση μορφίνης που σκοτώνει έναν άνθρωπο, επιδρά στο σκύλο σαν ναρκωτικό κ.ο.κ.

Η αποτελεσματικότητα των πειραμάτων είναι αμφίβολη: Οι πιθανότητες θεραπείας για τους πιο διαδεδομένους καρκίνους δεν έχουν αυξηθεί τα τελευταία 30 χρόνια, παρά τα πειράματα που έγιναν τόσο πάνω σε ζώα όσο και σε ασθενείς* ολόένα και περισσότεροι άνθρωποι προσβάλλονται από καρκίνο κι αυτό τη στιγμή που, διαπιστωμένα, τουλάχιστον ένα 80% των καρκίνων οφείλεται σε κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες (άγχος, πίεση, κακή διατροφή, κάπνισμα, βιομηχανική ρύπανση, μόλυνση, καυσάερια, νέφος κ.λπ.)

Τα πειράματα δεν είναι αντικειμενικά: Οι συνθήκες οποιουδήποτε πειράματος είναι τεχνητές και δεν αποδίδουν την καθημερινή ή τη φυσική πραγματικότητα. Τόσο στις φυσικές επιστήμες όσο και στις κοινωνικές το πειραματικό "υποκείμενο" (άνθρωπος ή ζώο κατά περίπτωση) δεν αντιδρά ανεπηρέαστο από τις συνθήκες του πειράματος και κατά τη διάρκειά τους. Κανένας πειραματιστής δε μπορεί να ελέγξει όλους τους παράγοντες που επιδρούν στο πείραμα: για να κάνει κάτι τέτοιο πρέπει να τους έχει προβλέψει όλους* αλλά ποιος θα μας πείσει για κάτι τέτοιο; Κι αυτό με δεδομένο ότι ένας παράγοντας που δεν υπολογίστηκε στο πείραμα ("μεταβλητή ελέγχου"), μπορεί να το ανατρέψει, ή αν υπολογιστεί να προκαλέσει το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα. "...με αυστηρά κριτήρια επιστημολογικά, πρέπει να επισημάνουμε ότι ποτέ ο έλεγχος δε

μπορεί να είναι πλήρης, επειδή πάντα μπορεί μια νέα εισαγόμενη μεταβλητή ελέγχου να αναιρέσει την αρχική σχέση" (βλ. Εισαγωγή στη μεθοδολογία της εμπειρικής παιδαγωγικής έρευνας, Μ.Κελπανίδη, Θεσ/νίκη 1986, σελ. 55)

Πέρα όμως από την αξιοπιστία, την αποτελεσματικότητα και την αντικειμενικότητα των πειραμάτων, το ουσιαστικό είναι ότι πίσω απ' όλα αυτά αποκρύπτεται η κοινωνική προέλευση των ασθενειών -ειδικά των επιδημικών- τα βιομηχανικά συμφέροντα που "δίδουντάς τα όλα για την ανάπτυξη" καταστρέφουν το περιβάλλον και τους ανθρώπους μαζί μ' αυτό. Για παράδειγμα η λειτουργία βιομηχανιών για σπρέι, εντομοκτόνα κ.λπ. καταστρέφει το όζον της ατμόσφαιρας και έχει σαν αποτέλεσμα να μη φιλτράρονται οι υπερβολικές ακτίνες έτσι ώστε να αυξάνονται οι καρκίνοι του δέρματος. Είναι αποδεδειγμένο πλέον ότι ο τρόπος ζωής, οι συνθήκες δουλειάς, οι σχέσεις εξουσίας που αναπτύσσονται ενδοκοινωνικά, προκαλούν τις περισσότερες ασθένειες και ιδίως τις επιδημικές. Πληθώρα στοιχείων γι' αυτά μπορεί να βρει κανείς στην "Ιατρική Νέμεση" του IVAN ILLICH και στην "Οικολογία και Πολιτική" του MICHEL BOSQUET. Ο αποτελεσματικός λοιπόν έλεγχος και η αντιμετώπιση των επιδημικών ασθενειών, μπορεί να στηριχτεί μόνο στη συνολική αλλαγή του τρόπου ζωής μας. Οχι βέβαια στην κατεύθυνση διορθωτικών -"ερευνητικών" παρεμβάσεων που προτείνουν οι εξουσίες δηλαδή κι άλλων πειραμάτων, αλλά μέσα από την αλλαγή της κοινωνίας αυτής στο σύνολό της.

Τα πειράματα πάνω σε ζώα είναι μία μορφή ρατσισμού απέναντι στις άλλες μορφές της ζωής πάνω στον πλανήτη. Τα πειράματα με ανθρώπους γίνονται είτε στον τρίτο κόσμο είτε σε μειονότητες, περιθωριακούς, φυλακισμένους και γι' αυτό αποτελούν έκφραση ρατσισμού απέναντι σ' αυτές τις ομάδες. Όπως ο MARX είχε γράψει στα νεανικά του χειρόγραφα "η εκμετάλλευση της φύσης από τον άνθρωπο, δε διαφέρει από την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο".

• ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΝ ΤΑ ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΚΑΙ ΖΩΑ .

• ΝΑ ΚΑΤΑΡΓΗΘΕΙ Η ΑΧΡΗΣΤΗ ΕΔΡΑ ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ .

Η ανθρώπινη σκληρότητα μπορεί να μελετηθεί στην ίδια την πραγματικότητα: στην παλαιστήνη και το Ισραήλ, στη Νότια Αφρική, στις χούντες της Λατινικής Αμερικής με τους χιλιάδες εξαφανισμένους, στις φυλακές και τα ψυχιατρεία, ακόμα και του

"πολιτισμένου κόσμου". Αλλά το πρόβλημα δεν είναι να μελετηθεί η ανθρώπινη σκληρότητα παρά να πάψει να υπάρχει. Τούτο μπορεί να γίνει μόνο αν αλλάξουμε τη σχέση μας με τη φύση και τις σχέσεις μας μέσα στην κοινωνία.

Περιοδικό «Τα Σκυλάκια
του Παυλώρ»

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ Α΄

Συνήθως, όταν κάποιος αναφέρεται στις λειτουργίες που επιτελεί το σχολείο, μιλάει για την **μορφωτική** και την **κοινωνικοποιητική** λειτουργία του. Υποτίθεται λοιπόν ότι το σχολείο έχει ως στόχο και λειτουργία του την ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου, τον εφοδιασμό του με γνώσεις χρήσιμες για τη ζωή και την ένταξή του στην κοινωνία, αφού πρώτα διαπαιδαγωγηθεί έτσι, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στους θεσμούς της "ελευθερίας" και της "δημοκρατίας" αυτής της κοινωνίας.

Το σχολείο βέβαια, κάθε άλλο, παρά στην ελευθερία και στην αναζήτηση της γνώσης διαπαιδαγωγεί, όπως θα φανεί παρακάτω.

Πριν όμως, ν' αναφέρουμε δυο λειτουργίες του σχολείου, που σπάνια γίνεται λόγος γι' αυτές, στις διάφορες συζητήσεις για την Παιδεία. Είναι η "**φύλαξη**" των παιδιών από εξωτερικούς κινδύνους (όπως υποκριτικά ονομάζουν τον ακούσιο εγκλεισμό των μαθητών στα σχολεία) και η **επιλεκτική** λειτουργία (η επιλογή δηλαδή μέσα απ' αυτό, αυτών που θα στελεχώσουν τις ανώτερες, μεσαίες και κατώτερες θέσεις της κοινωνικής ιεραρχίας, επιλογή που στηρίζεται σε καθαρά ταξικά κριτήρια).

Ας εξετάσουμε όμως μία-μία χωριστά τις "λειτουργίες" του σχολείου:

Α) ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ: Ζούμε σε μια κοινωνία, που είναι οργανωμένη με τέτοιο τρόπο, ώστε να ικανοποιεί αποκλειστικά ανάγκες της οικονομικής της ζωής. Έτσι, το περιβάλλον είναι εχθρικό για κάθε λογής "αδύναμους", που δεν μπορούν να συμμετέχουν σ' αυτήν την οικονομική ζωή. Έτσι οι γέροι, οι ανάπηροι, δεν έχουν δικαίωμα στη ζωή. Πολλές φορές λοιπόν καταλήγουν σε ιδρύματα (γηροκομεία και) "για τα καλό τους". Το ίδιο συμβαίνει και με τα παιδιά. Κλείνονται, χωρίς να ρωτηθούν, σε ιδρύματα, όπου είναι υποχρεωμένα να ακολουθήσουν έναν τρόπο ζωής που προκαθορίζεται σ' όλες του τις λεπτομέρειες από άλλους.

Με τον ακούσιο εγκλεισμό τους στα σχολεία, τα παιδιά μένουν μακριά από την κοινωνία και την παραγωγή. Κι αυτός είναι ένας πολύ καλός τρόπος να προσαρμόζονται (τα παιδιά) στις ανάγκες του συστήματος και όχι στις δικές τους.

Β) "ΜΟΡΦΩΣΗ" - "ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ" - "ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ"

1. Μεθοδολογική κριτική (τι και πώς διδάσκεται)

Η μάθηση είναι μια διαδικασία που μπορεί να πηγάει μόνο από εσωτερικά κίνητρα, την προσωπική έκπληξη. Το παιδί, προικισμένο με φυσική περιέργεια μαθαίνει με το παιχνίδι. Στη θέση όμως του φυσικού τρόπου βίωσης και εμπειρίας, το σχολείο επιβάλλει την οργανωμένη διδασκαλία. Η μάθηση είναι

φυσική ανάγκη-επιθυμία για τον καθένα. Όταν όμως επιβάλλεται, γίνεται καταναγκασμός, απέχθεια, διαστροφή.

Η μάθηση είναι φυσική ανάγκη, όπως φυσική ανάγκη είναι και η κοινωνική συναναστροφή. Η κοινωνική συναναστροφή όμως δεν επιβάλλεται, δεν θεσμοποιείται, δεν κατευθύνεται. Κάτι τέτοιο θα ήταν επίσης διαστροφή. (Φαντάζεστε, αλήθεια, να μας υποχρέωναν να πηγαίνουμε καθημερινά σε συγκεκριμένα μπαράκια ή καφενεύα. Αν και από τους "ειδικούς" όλα μπορεί να τα περιμένει κανείς, μέχρι και υποχρεωτικά καφενεύα, και υποχρεωτικούς κλινικούς ψυχολόγους...)

Για το τι διδάσκεται δεν χρειάζονται πολλά σχόλια:

-Δεκάδες νόμοι της φυσικής προς απομνημόνευση, όχι όμως το πώς διορθώνεται μια βρύση, ή πώς επι(κατα)σκευάζεται ένα έπιπλο ή μια ηλεκτρική συσκευή.

-Δεκάδες ονόματα οστών του ανθρώπινου σώματος στη Βιολογία, καμία όμως στοιχειώδης γνώση ιατρικής (πχ πώς δένεται μια πληγή, πώς διορθώνεται ένα κάταγμα)

Το παιδί διαπαιδαγωγείται λοιπόν:

-στον ανταγωνισμό και τον ατομισμό (βαθμολογία, εξετάσεις)

-στην υποταγή και στην άκριτη αποδοχή της "αυθεντίας" (βαθμολογία, εξετάσεις, 50-80% της σχολικής ώρας το καταλαμβάνει η ομιλία του εκπαιδευτικού)

-στην απομνημόνευση και όχι στην κριτική

-μακριά από τα πράγματα, από την επαφή με τη ζωή, και άρα έχοντας άγνοια των κοινωνικών προεκτάσεων της γνώσης.

Το κομμάτισμα της εκπαίδευσης (της εκπαίδευσης) σε βαθμίδες, του χρόνου σε 45 λεπτά της γνώσης σε μαθήματα, του συνόλου των μαθητών σε τάξεις, των επιδόσεων σε βαθμούς, είναι διαδικασίες, που βρίσκονται σε απόλυτη αντίθεση με τη φύση της μάθησης και του μαθητή.

Πέντε ώρες την ημέρα παρακολούθηση μαθημάτων (είτε το θέλουν, είτε όχι οι μαθητές), κι ακόμη ο χρόνος για τη μετάβασή τους προς και από το σχολείο, χρόνος για να ετοιμάσουν τα μαθήματά τους... Κι όλ' αυτά υποχρεωτικά για εννέα τουλάχιστον χρόνια, χωρίς να μπορούν να διαλέξουν δάσκαλο και μαθήματα, διαπαιδαγωγούν και κοινωνικοποιούν σε πολύ συγκεκριμένες κατευθύνσεις.

2. Ψυχοπαθολογική κριτική

Το εβδομαδιαίο ωράριο των μαθητών μπορεί να ξεπερνά κατά πολύ το ωράριο των ενηλίκων (πολλές φορές είναι διπλάσιο από το συνηθισμένο 40ωρο των ενηλίκων). Ακόμη: οι συνθήκες της σχολικής εργασίας, ο ανταγωνισμός, η αγωνία για το μέλλον, δημιουργούν το λεγόμενο σχολικό "στρες". Ακόμη

και οι "ειδικοί" (οι κατεξοχήν υπεύθυνοι για το "σχολικό στρες", όπως το ονομάζουν) παραδέχονται το πρόβλημα και μιλούν για "ψυχικές διαταραχές". Κάποιοι μάλιστα δίνουν και νούμερα:

-30% περίπου των μαθητών έχει ελαφρές ψυχικές διαταραχές, κι άλλο 30% έχει μέτριες ψυχικές διαταραχές, λένε οι BEHR/ΤΕΝΣΚΕ (1982)

-μεγαλύτερα ποσοστά δίνει ο GEISLER (1984) (Βλεπε "Θεωρία του σχολείου" Αχιλ.Καψάλη)

Γ.ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Στις διάφορες σχολικές βαθμίδες μπαίνουν φραγμοί, που έχουν ως αποτέλεσμα να προχωρούν στις ανώτερες βαθμίδες λίγοι, άρα να αποκλείονται από τη μόρφωση οι πολλοί. Αυτοί οι λίγοι θα στελεχώσουν τις ανώτερες θέσεις της κοινωνικής ιεραρχίας, ενώ οι πολλοί τις κατώτερες. Ας δούμε όμως πώς γίνεται αυτή η επιλογή των λίγων.

Δεν θα αναφερθώ στο αναμφισβήτητο γεγονός ότι ιδιωτικά σχολεία, φροντιστήρια, ιδιαίτερα μαθήματα, βοηθούν περισσότερο τα παιδιά ανώτερων τάξεων. Υπάρχει κάτι άλλο, ακόμα πιο σημαντικό. Το σχολείο είναι ένα ίδρυμα που χρησιμοποιεί και διδάσκει τις αξίες, την κουλτούρα και τον γλωσσικό κώδικα της μεσαίας και ανώτερης τάξης. Συνορεύουν λοιπόν τους μαθητές που είναι προσαρμοσμένοι στις αξίες της μεσαίας και ανώτερης τάξης, ή αποποιοούνται τις αξίες της δικής τους χαμηλότερης τάξης. (Για παράδειγμα, στο σχολείο προκρίνεται η αφηρημένη σκέψη, χαρακτηριστικό των ανώτερων τάξεων, και όχι η ακριβολογία των κατώτερων. Επίσης ζητούνται από τα παιδιά γνώσεις, στις οποίες έχουν πρόσβαση μόνο τα παιδιά των μεσaiών και ανώτερων στρωμάτων. Έτσι τελικά οι φτωχοί πληρώνουν για την εκπαίδευση των πλούσιων.

Παραδείγματα:-ΗΠΑ: Το δημόσιο ξοδεύει για την εκπαίδευση των φτωχών (1/40 του φτωχότερου πληθυσμού), το 1/15 των χρημάτων που ξοδεύει για την εκπαίδευση των πλουσίων (1/10 του πλουσιότερου πληθυσμού). Τα στοιχεία είναι του 1976. Βολιβία: Το αντίστοιχο ποσό είναι 1/300.

Ελλάδα: Στην Ελλάδα η κατάσταση είναι κάπως ιδιόμορφη. Υπάρχει έλλειψη πολλών στατιστικών ερευνών (Βλ. Α. Φραγκουδάκη, "Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης") α) Δειγματοληπτικές είναι ορέρευες για το Δημοτικό και το Γυμνάσιο. Πάντως και δω είναι μικρό το ποσοστό των παιδιών αγροτικών-εργατικών τάξεων, που προχωρούν στις ανώτερες εκπαιδευτικές βαθμίδες (Βλ. Α. Φραγκουδάκη, "ποσοστά καλών μαθητών ανά κοινωνικές τάξεις, στην ΣΤ' Δημοτικού και στην Γ' Γυμνασίου." β) Αρκετά υψηλό όμως παρουσιάζεται το ποσοστό των παιδιών εργατική-αγροτικής τάξης στα Πανεπιστήμια. Είναι αποτέλεσμα της μεγάλης επιθυμίας για "μόρφωση" σ' αυτές τις τάξεις. (Το 1978, 23% των φοιτητών ήταν παι-

διά τεχνιτών εργατών, και 19% αγροτών.) Το φαινόμενο αυτό εξηγείται ως εξής:

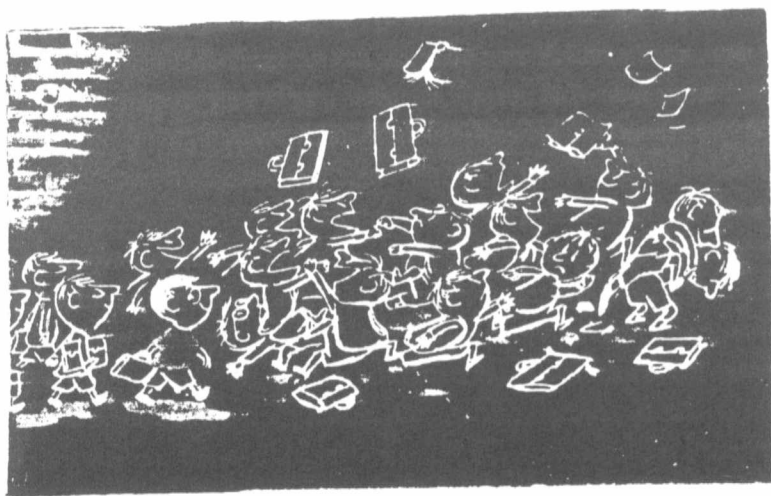
1. Στην Ελλάδα η μόρφωση δεν παίζει τον σπουδαίο ρόλο που παίζει σε άλλες χώρες για την οικονομική άνοδο.

2. Η ταξική επιλογή επιτυγχάνεται: α) με την διάκριση των σχολών σε σχολές Α' κατηγορίας (Ιατρική, Πολυτεχνείο-ιδιαίτερα το Μετσόβειο-Καλών τεχνών), με πολύ καλές συνήθως επαγγελματικές προοπτικές, όπου εισάγονται κυρίως παιδιά ανώτερων κοινωνικών τάξεων· σχολές Β' κατηγορίας (Νομική, Φιλοσοφική, Φυσικομαθηματική) με μέτριες επαγγελματικές προοπτικές, ή προοπτικές ανάλογα με την τάξη την οποία ανήκει (πχ Νομική), όπου εισάγονται παιδιά όλων των τάξεων· και σχολές Γ' κατηγορίας (Οικονομικών επιστημών Βιομηχανική, Γεωπονική, Πάντειο, Θεολογική), με επαγγελματικές προοπτικές συνήθως κακές, όπου σπουδάζουν παιδιά κυρίως κατώτερων τάξεων.

β) με το μεγάλο ποσοστό (20-25%) που σπουδάζει στο εξωτερικό. Ακόμη η μορφωτική ελίτ της χώρας μας και το διδακτικό προσωπικό των Πανεπιστημίων διαμορφώνεται στην συντριπτική πλειοψηφία του σε ξένα Πανεπιστήμια. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι δεν διαφέρουν τα πράγματα σ' αυτούς που παρακολουθούν μεταπτυχιακά.

Οι φραγμοί στην εκπαίδευση είναι ταξικοί και μόνο τέτοιοι μπορεί να είναι. Αλλά και να μην ήταν ταξικοί, πάλι δεν τους χρειαζόμαστε. Δικαίωμα στην μόρφωση, και άρα στην διαμόρφωση της κοινωνίας (στη λήψη αποφάσεων για την κοινωνία και τον εαυτό τους) έχουν όλοι. Η επιλεκτική λειτουργία του σχολείου στηρίζεται βέβαια στον μύθο της ευφύιας-αλλά αυτό είναι ένα άλλο θέμα... (Βλέπε εισήγηση στο σχετικό αντιμάρτημα).

Αδάμ Χαρβάτης

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ Β.

Στο αντιμάθημα με γενικό τίτλο "Κριτική του σχολείου" δεν υπήρξαν ολοκληρωμένες γραπτές εισηγήσεις. Έγιναν δυο αντι-εισηγήσεις, σύντομες και προφορικές, στηριγμένες σε σημειώσεις, που αποτέλεσαν το έναυσμα για τη συζήτηση.

Το κείμενο που ακολουθεί είναι ουσιαστικά ανάπτυξη των σημείων στα οποία στάθηκε η δεύτερη εισήγηση.

Α.Βασικές λειτουργίες του σχολείου (πολύ-πολύ συνοπτικά)

-Το σχολείο, ως κοινωνικός θεσμός ένταξης της νεολαίας, είναι ένας χώρος **εγκλεισμού**, με την έννοια της απόσπασης των νέων για ένα χρονικό διάστημα από την οικογένεια, αλλά και της αποκοπής τους από την κοινωνική ζωή. Χαρακτηριστική είναι η **αποκοπή από κάθε** παραγωγική, και ιδιαίτερα **χειρωνακτική δραστηριότητα**. Πρωθείται ο διαχωρισμός χειρωνακτικής και πνευματικής εργασίας, και συστηματικά αξιολογείται ως "ανώτερη" η δεύτερη.

-Στο σχολείο προβάλλεται κύρια η "παιδευτική-μορφωτική" λειτουργία, που έχει σκοπό τη μετάδοση εκείνων των γνώσεων, που η σημερινή κοινωνική οργάνωση θεωρεί απαραίτητες για την διατήρησή της. Συμπερασματικά, το σχολείο δεν **παρέχει γνώσεις χρήσιμες και ωφέλιμες για τον καθένα**, ούτε έχει ως σκοπό την ικανοποίηση της έμφυτης περιέργειας ή των ενδιαφερόντων των νέων.

-Στο σχολείο τα παιδιά διαχωρίζονται, ανάλογα με την επίδοσή τους σ' ένα σύστημα επιλογής -κυρίως: εξετάσεις-, όπου προκρίνεται η **αποστήθιση** ορισμένης ποσότητας γνώσης, επιλεγμένης κάθε φορά από τους "αρμόδιους" για τα ζητήματα της Παιδείας-δηλαδή ποτέ από τους μαθητές. Το σχολείο έτσι, μέσω της **επιλογής, αναπαράγει την κοινωνική ιεραρχία**, καθώς λίγοι "επιτυχημένοι" θα προχωρήσουν ως επιστήμονες, μερικοί θα γίνουν πνευματικά εργαζόμενοι, αρκετοί χειρώνακτες, και πολλοί θ' αποτελέσουν την ολοένα αυξανόμενη κοινωνική κατηγορία των υποαπασχολούμενων ή ανέργων.

-Το σχολείο, τέλος, **διαμορφώνει χαρακτήρες**. Ουσιαστικά **προωθεί το πρότυπο του ατομιστή, υπάκουου, πειθαρχημένου και άβουλου ανθρώπου**. Σημαντικό ρόλο παίζει η εμπέδωση της **αποδοχής της αυθεντίας** των "ειδικών", ενώ οι αξίες και τα πρότυπα ζωής που προβάλλονται είναι αυτά της σύγχρονης εκμεταλλευτικής, εμπορευματικής και ανδροκρατικής κοινωνίας.

Β.Ενώτια στο σχολείο.Απόπειρες για ένα "άλλο" σχολείο

Καθώς το σχολείο και η οικογένεια αποτελούν τους πρωταρχικούς θεσμούς ένταξης της νεολαίας στο ισχύον σύστημα,το ριζοσπαστικό κίνημα της νεολαίας έστρεψε,ήδη από τη δεκαετία του '60 που πρωτοεμφανίστηκε ως τέτοιο,την κριτική του απέναντί τους.Τότε,για πρώτη φορά σε τέτοια κλίμακα,αναπτύχθηκε μια ολόκληρη φιλολογία γύρω από το νόημα που έχει ένας αγώνας ενάντια στο εκπαιδευτικό σύστημα στις σημερινές κοινωνικές συνθήκες.Η απάντηση δόθηκε από την ίδια την κατεύθυνση που πήρε το κίνημα στους χώρους της εκπαίδευσης.Ήταν μια κατεύθυνση ρήξης με το σύστημα σε όλα τα επίπεδα,μέσα από τη σύδεση με άλλα κινήματα,έχοντας όμως σαν βάση τις σχολές και τα σχολεία.(Το θέμα αυτό ήταν που συζητήθηκε πιο πολύ στη συζήτηση που ακολούθησε την εισήγηση.Υποστηρίχθηκε από κάποια παιδιά ότι ο αγώνας για ένα "άλλο" εκπαιδευτικό σύστημα,ένα "εναλλακτικό σχολείο" λχ,μπορεί να είναι μάταιες και ενσωματώσιμες στο υπάρχον σύστημα.Ωστόσο ,από αυτή,όσο και από την άποψη που ισχυρίζεται το αντίθετο,δεν υπήρξε κάποια "κάθετη" τοποθέτηση.Το γενικό συμπέρασμα ήταν ότι ο πειραματισμός είναι αναγκαίος στα πλαίσια μιας κίνησης ενάντια στο σημερινό σχολείο.)

Ωστόσο,ο αγώνας για ένα "άλλο" σχολείο,ένα σχολείο που αρνείται το ρόλο του μηχανισμού χειραγώγησης και εγκλεισμού των νέων,είναι ίσως τόσο παλιός,όσο και το σχολείο.Ας διαβάσουμε τι γράφει ο Έγκελς:"Αυτά τα διάφορα τιμήματα των εργατών,άλλοτε μαζί,άλλοτε χωριστά-τρεϊντιγουνιονιστές,χαρτιστές και σοσιαλιστές-δημιούργησαν,με δικά τους μόνο μέσα,έναν μεγάλο αριθμό από σχολεία και αναγνωστήρια,για να ανεβάσουν την στάθμη εκπαίδευσης της τάξης.Κάθε σοσιαλιστικό,και σχεδόν κάθε χαρτιστικό ίδρυμα, διαθέτει ένα τέτοιο σχολείο,καθώς και πολυάριθμα εργαστήρια."¹

Η νεολαία,εξ ορισμού στρώμα αναπαραγωγής της κοινωνίας,αποτέλεσε ένα κοινωνικό κομμάτι διεκδικήσιμο ανάμεσα στις δυνάμεις ανατροπής και τις δυνάμεις διατήρησης και επέκτασης του συστήματος.Έτσι τον περασμένο αιώνα,στην πρώτη μεγάλη βιομηχανική χώρα,τα εργατικά σχολεία διεκδικούσαν την προλεταριακή νεολαία από τις "αστικές επιδράσεις".Με τη σειρά της,η αστική τάξη "κατόρθωσε να αποσπάσει έναν ορισμένο αριθμό απ'αυτά τα ιδρύματα,από την επιρροή του προλεταριάτου,και να τα κάνει όργανό της,για τη διάδοση των επιστημών που της είναι χρήσιμες",όπως παρατηρεί στο ίδιο κείμενο ο Έγκελς.

Την ίδια εποχή ο Μάρξ έγραφε²:"...αυτό που πρέπει να καταδικαστεί

ρητά είναι μια λαϊκή εκπαίδευση που παρέχεται από το κράτος...Αντίθετα μάλιστα,πρέπει να αποκλειστεί από το σχολείο οποιαδήποτε επιρροή τόσο της Κυβέρνησης,όσο και της Εκκλησίας."

Πρώτη μαζικής κλίμακας απόπειρα να καταργηθεί το σχολείο,όπως το ξέρουμε και το υφιστάμεθα και σήμερα,έγινε στα πλαίσια της ρωσικής επανάστασης.Καθώς η επανάσταση είχε νικήσει,ήταν δυνατό για πρώτη φορά σε παγκόσμιο επίπεδο να αναδιοργανωθεί ολόκληρη η κοινωνική ζωή.Έτσι καταρτίστηκε ένα σχέδιο παιδείας,που στηριζόταν στη λογική της επανασύνδεσης του σχολείου με την κοινωνία και την παραγωγή.

Έτσι,τα παιδιά των Ρώσων εντάσσονταν σ'ένα πρόγραμμα που περιελάμβανε τη θεωρητική γνώση με τη ζωή και την εργασία,στη γειτονιά αρχικά,και κατόπιν στο εργοστάσιο για τα μεγαλύτερα.Το **σχολείο εργασίας**,όπως ονομάστηκε,³ δεν ήταν,όπως φαντάζεται κανείς,ένα πειθαρχημένο και ιεραρχικά οργανωμένο εργοτάξιο.Αντίθετα,ο αντιιεραρχικός χαρακτήρας της σχολικής οργάνωσης είναι θεσμοθετημένος.Από τις γενικές διατάξεις διαβάζουμε:η κατάταξη των δασκάλων σε κατηγορίες καταργείται,δε δίνεται εργασία υποχρεωτικά για το σπίτι,δεν επιτρέπεται καμιά τιμωρία,όλες οι εξετάσεις καταργούνται, υπεύθυνο όργανο είναι το συμβούλιο του αυτοδιαχειριζόμενου σχολείου,όπου συμμετέχουν δάσκαλοι,εργαζόμενοι στο σχολείο,μαθητές,κάτοικοι της περιοχής κι έναν μόνον αντιπρόσωπο της υπηρεσίας του κράτους για την παιδεία.

Το σχολείο προσπαθεί να γίνει μια "αταξική κοινωνία".Ενήλικες και παιδιά μαθαίνουν,δημιουργούν και ξε κουράζονται στους ίδιους χώρους,χωρισμένοι σε ομάδες,στα πλαίσια μιας κοινοβιακής ζωής.

"Πρακτικά,όπως παρατηρεί ο Τέο Ντήτριχ,έχουμε ένα σχολείο χωρίς σχολείο".

Ωστόσο τα παιδιά δεν μένουν αποκλειστικά στο χώρο που κινούνται και οι "μεγάλοι".Στα παιδιά διατίθεται ένας χώρος,όπου μπορούν να περάσουν κάποιους μήνες μόνα τους,ζώντας πρωτόγονα (κάτι σαν ένα σύγχρονο κάμπινγκ) Σε πιο μεγάλη ηλικία (εφηβική) θεωρείται απαραίτητη για την ολοκλήρωση του χαρακτήρα τους η ^οπερίπλάνηση,η "αλητεία".

Αυτό πάνω-κάτω είναι το πρόγραμμα που διαμορφώθηκε από τον Σοβιετικό παιδαγωγόΠ.Π.Μπλόνσκι και άρχισε να εφαρμόζεται το 1918 στην επαναστατική Ρωσία.

Το τι επακολούθησε δείχνουν οι παρακάτω "εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις":

1931:επαναφορά των τάξεων,ως διαχωρισμοί ηλικίας σε ξεχωριστούς χώρους.

1932:επαναφορά της διδακτέας ύλης.

1936:επαναφορά των βαθμών κλπ,μέχρι την επαναφορά του γνωστού σχολείου των "αναπτυγμένων βιομηχανικών κοινωνιών"⁴

Στη Δυτική Ευρώπη και τις ΗΠΑ έγιναν αρκετές απόπειρες για ένα "άλλο σχολείο",που δεν μπόρεσαν όμως να ξεπεράσουν το πειραματικό επίπεδο και να αποτελέσουν ένα κίνημα.

Το πασίγνωστο Σάμμερχιλλ σαν πρότυπο σχολείο, δεν μπορεί να θεωρηθεί εναλλακτικό,μια και διατηρεί τα χαρακτηριστικά της αποκοπής του από την κοινωνία και την παραγωγή,και του εγκλεισμού των νέων.Είναι ένα "αντιαυταρχικό" σχολείο,όσο αφορά τις σχέσεις διδασκόντων και διδασκουμένων,χωρίς όμως τη δυνατότητα αντιπαράθεσης με το εκπαιδευτικό σύστημα,ως μηχανισμό αναπαραγωγής της κοινωνικής ιεραρχίας.

Ενδιαφέροντα πειράματα είναι αυτά του Λυκείου του Όσλο,που αφορά σε "αδύναμους" μαθητές⁵ και ιδιαίτερα το "σχολείο της οδού Βιτρύβ"⁶,όπου εφαρμόζεται η μέθοδος της περιπλάνησης των παιδιών με δυο-τρεις συνοδούς στην Γαλλική επαρχία,στη διάρκεια της οποίας συνδυάζεται η μάθηση,η εργασία και η τέχνη (έκαναν θέατρο),και η κοινοβιακή ζωή.

Τελειώνοντας αυτήν την ανασκόπηση,θα ήθελα να παρατηρήσω ότι η κίνηση για επανιδιοποίηση της γνώσης από το σύστημα,όπως εκφράστηκε από τον περασμένο αιώνα μέχρι σήμερα,περνά,όσο αφορά την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση,μέσα από την απόπειρα για την εφαρμογή στην πράξη μιας "άλλης" εκπαίδευσης.

Η πάλη των μαθητών ενάντια στις εξετάσεις,τους βαθμούς,την επιλογή γενικά,την καθηγητική αυθαιρεσία και το μύθο της αυθεντίας,ως έκφραση της ριζοσπαστικής αμφισβήτησης του σχολείου ως θεσμού,δεν μπορεί παρά να ολοκληρώνεται από ένα κίνημα που ξεπερνά τους τέσσερις τοίχους του σχολείου και το καταργεί,ως χώρο αποστειρωμένο από την κοινωνία.Η επανασύδεση των νέων με την κοινωνική ζωή,τα κοινωνικά κινήματα,την παραγωγή αξιών χρήσης,τη δημιουργική χειρωνακτική εργασία,είναι η επαναστατική διαδικασία εκείνη,είτε ορίζεται ως αποσχολειοποίηση,είτε όχι⁷,που δημιουργεί πέρα από την άμεση ρήξη με το σύστημα και τις προϋποθέσεις για πραγματική παιδεία,μάθηση και δημιουργία χαρακτήρων υπεύθυνων και δημιουργικών. **Τασος Φιλανιωτης**

1.Φρ.Έγκελς,Η κατάσταση της εργατικής τάξης στην Αγγλία 1845,Η πολιτική της παιδείας,Εκδ.Θεωρία

2.Κ.Μάρξ,Κριτική του προγράμματος της Πιόττα από το έξω απ'το σχολείο,

Εκδ.Ανδρομέδα

3.Τέο Ντήτριχ,Το ενεργό βιομηχανικό σχολείο,Εκδ.Ανδρομέδα

συνέχεια
στη σ.90 →

Β΄ ΚΥΚΛΟΣ ΑΝΤΙΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΥ
Νοέμβρης 1988

ΤΑ ΤΕΣΤ ΕΥΦΥΙΑΣ

Εισαγωγή

Λέγοντας "τεστ ευφυΐας", αναφερόμαστε σε σύνολα δοκιμασιών λεκτικού ή/και εκτελεστικού τύπου, που έχουν στόχο να χαρακτηρίσουν αριθμητικά, δηλαδή να ποσοτικοποιήσουν, την εμφάνιση ή μη, ψυχικών "ιδιοτήτων" που παρατηρούνται στην πλειονότητα των ανθρώπων, σε διαφορετικό βαθμό.

Όπως και οι άλλες ψυχολογικές μετρήσεις, τα τεστ ευφυΐας μετρούν το αντικείμενό τους με τρόπο εξαιρετικά έμμεσο και αναφέρονται σε συμπεφορές που χαρακτηρίζονται ως ευφινείς ή όχι, με διαδικασίες απολύτως συμβατικές. Αυτός είναι και ένας από τους λόγους, που, από την αρχή εμφάνισης του όρου "ευφυΐα" μέχρι και σήμερα, υπάρχουν αναρίθμητοι ορισμοί για το τι είναι "ευφυΐα", ορισμοί που ξεκινούν από το να την ορίζουν απλά ως ικανότητα βιολογικής επιβίωσης (πχ. λύση σύνθετων προβλημάτων επιβίωσης/βλ. "Εισαγωγή στην Ψυχολογία", Λ. Χουσιάδα, σελ. 95), προχωρούν ταυτίζοντάς την με την χρήση αφηρημένης σκέψης (οπ. π. σελ. 96), και καταλήγουν να την ανάγουν σε "ευελιξία προσαρμογής" κάθε τύπου: κοινωνικής, βιολογικής κλπ. Ακραία έκφραση της σύγχυσης που επικράτησε γύρω από τον όρο "ευφυΐα" αποτελεί και ο συχνά φερόμενος ως αντικειμενικός ορισμός, ότι: "ευφυΐα είναι αυτό που μετρούν τα τεστ ευφυΐας". Μέσα από την ταυτολογία αυτού του ορισμού, προκύπτει ένα σημείο αιχμής, που ανοίγει το μεγάλο θέμα του κοινωνικού ρόλου και της αντίστοιχης λειτουργίας των τεστ ευφυΐας.

Είναι μήπως αυτά τα τεστ που δημιούργησαν και δημιουργούν μια συζήτηση γύρω από τον όρο ευφυΐα; Κι αν ισχύει αυτό, τότε πού στηρίχτηκε η κατασκευή τους, αν όχι σε μια προϋπάρχουσα έννοια ευφυΐας; Ή μήπως τελικά δεν υπήρχε στο παρελθόν ένας τέτοιος επιστημονικός όρος; Αν συμβαίνει αυτό, τότε πώς και γιατί δημιουργήθηκε;

Σύντομη αναδρομή στην ιστορία των τεστ ευφυΐας

Όσο κι αν φαίνεται σήμερα απίστευτο, η λέξη "ευφυΐα" δεν υπήρχε πουθενά στην ψυχολογική βιβλιογραφία ή στην καθημερινή ψυχολογική πρακτική, πριν το 1905, εκτός από ένα βιβλίο του James (1890), όπου ο όρος χρησιμοποιούταν τελείως φιλοσοφικά, χωρίς υπόνοιες ότι θα μπορούσε να ποσοτικοποιηθεί. Ως το 1910, ο όρος εξακολουθεί να λείπει εντελώς από το μεγάλο ψυχολογικό του Baldwin.

Η μέτρηση της ανθρώπινης ευφυΐας επιχειρείται για πρώτη φορά το 1905 από τον Binnet, όταν του απίθεται από το Υπουργείο Παιδείας της Γαλλίας να βρεί έναν "αντικειμενικό" τρόπο διάκρισης των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες από τα "φυσιολογικά", ώστε να τοποθετηθούν τα πρώτα σε ειδικές τάξεις, στα πλαίσια ανάπτυξης μιας "αντισταθμιστικής αγωγής", παράλληλα με την εδραίωση του λεγόμενου αστικού κράτους Πρόνοιας στη Γαλλία.

Η πρώτη "μετρική κλίμακα ευφυΐας" που κατέστρωσε ο Binnet -και η οποία υπέστη πολυάριθμες αναθεωρήσεις ως το 1937 και αργότερα το 1960- αποτέλεσε έτσι έναν τρόπο επιλογής των λιγότερο επιτυχημένων σχολικά μαθητών, με στόχο την ειδική τους εκπαίδευση-ή: την περιθωριοποίησή τους σε μια κοινωνία των "επιτυχημένων". Ωστόσο αυτή η κλίμακα δεν είχε κανενός είδους θεωρητική βάση. Ο ίδιος ο Binnet δήλωνε ότι το τεστ δεν είχε καμιά δυνατότητα να πάρει θέση απέναντι στο επίκτητο ή το έμφυτο της ευφυΐας, ούτε ακόμα και στο τι είναι ευφυΐα, αλλά ήταν απλά ένα πρακτικό εργαλείο. Το αποτέλεσμα που έδινε το τεστ, συνέχιζε ο Binnet, δεν μπορούσε με τίποτα να θεωρηθεί ως ο δείκτης ευφυΐας, γιατί αντικατόπτριζε μόνον μερικά το άτομο, και ότι το μόνο που εξέφραζε κατά προσέγγιση ήταν: η απομονωμένη επίδοση του παιδιού στο σχολείο, η επίδοσή του στο συγκεκριμένο τεστ, σε κάποια, τέλος, φυσιολογικά χαρακτηριστικά, που ευθυγραμμίζονταν με το πρώτο ζητούμενο. Εξάλλου ο Binnet δήλωνε ότι πιστεύει προσωπικά στην προσαρμοστική φύση της ευφυΐας, ανάλογα με τις εκάστοτε φυσικές και κοινωνικές συνθήκες.

Την ίδια περίπου εποχή στις ΗΠΑ, επιστήμονες όπως οι Terman, Gottard, Yerkes, υποστηρίζουν ότι το τεστ του Binnet, κάτι που ο ίδιος ποτέ δεν ισχυρίστηκε, παρέχει μια έγκυρη και αμετάβλητη μέτρηση του εγγενούς δυναμικού ευφυΐας, βιολογικά καθορισμένου και κληρονομικού. Μ' αυτόν τον τρόπο, οι, συγκεκριμένης ιδεολογικής κατεύθυνσης, επιστήμονες - που, σημειωτέον, είναι αυτοί που διδάσκουν την πρώτη γενιά κλινικών ψυχολόγων-δίνοντας επιστημονικοφανή βάση στο δόγμα της απρόσωπης ψυχολογικής μέτρησης, στηρίζουν την μαζική χρησιμοποίηση των τεστ ευφυΐας στις ΗΠΑ, που αρχίζει από τον Αμερικάνικο στρατό, για την επιλογή στρατιωτών που θα μπορούσαν να ανεχτούν και να αποδώσουν σε μια πιο εντατική και ταχύρρυθμη εκπαίδευση, εν όψει της ανάγκης να στείλουν οι ΗΠΑ φαντάρους στο Ευρωπαϊκό μέτωπο, όταν ξεσπάει ο Α' Παγκόσμιος πόλεμος.

Εκείνη την περίοδο, τα τεστ ευφυΐας χρησιμοποιούνται από τις ΗΠΑ και για την επιλογή των πολυάριθμων μεταναστών, που καταφθάνουν με το δεύτερο μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα στον Νέο Κόσμο, μετανάστες που στο

μεγαλύτερο μέρος τους δεν ανήκουν στην αγγλοσαξωνική φυλή, αλλά προέρχονται από την ΝΑ Ευρώπη. Η διαφορετική πολιτιστική υποδομή των μετοίκων βάζει σε κίνδυνο τον αγγλοσαξωνικό (αμερικάνικο πια) τρόπο ζωής και παραγωγής του νέου κράτους, και τίθεται θέμα αφομοίωσής τους. Από το 1882 έχει ήδη αρχίσει ο έλεγχος της μετανάστευσης κατά κοινωνικές ομάδες, και απαγορεύεται η είσοδος στη χώρα των "παραφρόνων" (Lunatics) και των "Ηλιθίων" (Idiots). Το 1903 αποκλείονται οι "τρελλοί" και οι επιληπτικοί, και μετά την καθιέρωση των τεστ ευφυΐας, πυκνώνουν οι ιεραρχικές διακρίσεις νοητικής ικανότητας, ώστε το 1907 να έχουμε δηλωμένη διάκριση ανάμεσα στους "Ανόητους" και τους "διανοητικά ανεπαρκείς", ενώ το 1917 εμφανίζεται επίσημα ο όρος (στην ίδια επιλεκτική διαδικασία για τους μετανάστες) "άτομα με εγγενή κατωτερότητα".

39

Ως εκ θαυμαστής συμπτώσεως (?!), στις κατώτερες βαθμίδες της κλίμακας ευφυΐας φαινόταν να ανήκουν οι φυλές και οι κοινωνικές ομάδες, που ήταν ανεπιθύμητες για την κυβέρνηση των ΗΠΑ. Κατά τον ίδιο τρόπο, τα τεστ επιλογής νεοσυλλέκτων, που εφαρμόστηκαν κάποιες δεκαετίες αργότερα (Wechsler), έδειχναν ότι οι κατεξοχήν ακατάλληλοι άνδρες για τον αμερικάνικο στρατό ήταν οι μαύροι.

Το έμφυτο της νοημοσύνης συνεχίζει να είναι η κυρίαρχη επιστημονική άποψη για πάνω από 50 χρόνια, ώσπου αρχίζει να αναπτύσσεται, μετά το 1960, η διαμάχη ανάμεσα στην άποψη αυτή και στην άλλη, που συναρτά την ευφυΐα με τη διαπαιδαγώγηση. Σήμερα η κυρίαρχη επιστημονική θέση συνδυάζει και τους δύο παράγοντες, ως συνιστώσες (βιολογικές και εκπαιδευτικές-κοινωνικές) του φαινομένου "ευφυΐα".

Παρότι τα τεστ ευφυΐας έχουν δεχτεί πολύπλευρη κριτική, ως προς τη δομή, την κατασκευή και την κοινωνική λειτουργία τους, αυτά συνεχίζουν να χρησιμοποιούνται αμείωτα από τους κλινικούς ψυχολογούς σήμερα σ' όλες τις δυτικές χώρες.

Τα τεστ ευφυΐας που χρησιμοποιούνται συχνότερα σήμερα είναι τα τεστ του Wechsler: το WAIS για τους ενήλικες, και το WISC-R (αναθεωρημένο) για παιδιά 8-16 ετών.

Ο Wechsler (1958) προσπάθησε να δώσει νέες διαστάσεις στην φυσιολογική των τεστ ευφυΐας, απορρίπτοντας τα τεστ του Binnet και των αναθεωρητών του ως πρωτόγονα. Οι δύο νέοι βασικοί άξονες που έθεσε ήταν οι εξής: 1) Η ευφυΐα δεν μπορεί να μετρηθεί απόλυτα, αλλά ως αποτέλεσμα σύγκρισης του ενός ατόμου με τα άλλα. Έτσι, αντικαθιστά την αυθαιρεσία ενός "Απόλυτου" ευφυΐας, με την "αξιοκρατική" ιεράρχηση της νοητικής ικανότητας των ανθρώπων. 2) Μέχρι τότε, αυτό που μπορούσε να μετρηθεί ήταν μόνο η λεκτική απόδοση

των εξεταζόμενων ατόμων. Ο Wechsler θεώρησε σκόπιμο να συμπεριληφθεί στην εξέταση και η ικανότητα εκτέλεσης κάποιων έργων (εκτελεστική κλίμακα μέτρησης). Έτσι, μπορούσε πια να ποσοτικοποιήσει ολόπλευρα την ανθρώπινη συμπεριφορά, δηλαδή αποκτούσε τη δυνατότητα να κάνει ιεραρχικές διακρίσεις σ' όλα τα επίπεδα έκφρασης του ανθρώπου.

Ο Wechsler έδωσε έναν νέο, πραγματιστικό ορισμό της ευφυΐας, πιστός στις αρχές της αμερικάνικης κοινωνίας του καιρού του: "Ευφυΐα είναι η ολική δυνατότητα του ατόμου να σκέφτεται λογικά, να δρά σκόπιμα, να συναλλάσσεται αποτελεσματικά με το περιβάλλον του." Ο ευφυής άνθρωπος γίνεται, με τον Wechsler, ο άνθρωπος που μπορεί να πετύχει στην συναλλαγή του με την κοινότητα ή την κοινωνία που ζεί, ή να ανέβει στην κλίμακα της επιτυχίας, που η δοσμένη κοινότητα του προσφέρει. Λειτουργώντας αντίστροφα, ο άνθρωπος που "πετυχαίνει" νομιμοποιείται την ίδια στιγμή ως βιολογικά ανώτερος, δηλαδή "ευφυιέστερος" των άλλων. Αυτόματα: ο μη επιτυχημένος κοινωνικά (δηλαδή επαγγελματικά ή οικονομικά) άνθρωπος είναι μη ευφυής, επομένως δίκαια βρίσκεται σ' αυτό το επίπεδο κοινωνικής αναγνώρισης, που οι δυτικές κοινωνίες του παραχωρούν (ή δεν του παραχωρούν). Ευφυΐα = κοινωνική προσαρμογή. Κοινωνική αποδοχή (δηλαδή επιτυχία) = κοινωνική προσαρμογή. Ο μη προσαρμοζόμενος απορρίπτεται ως απλά ανεπαρκής, "αδικημένος" από τη φύση, κι έτσι αχρηστεύεται κάθε του προσπάθεια για κοινωνική παρέμβαση και αλλαγή.

Τα τεστ ευφυΐας του Wechsler είναι αυτά που σήμερα χρησιμοποιούνται παντού για την νοητική αξιολόγηση παιδιών και ενηλίκων. Πώς διαρθρώνονται αυτά τα τεστ; Τί ψάχνουν και τί αξιολογούν; Ποιος είναι ο ρόλος τους στην διαιώνιση κάποιου κοινωνικού ρατσισμού ή στην εμφάνιση νέων μορφών του; Ποια η θέση του ψυχολόγου σήμερα απέναντι στην ύπαρξη και τη χρήση αυτών των τεστ;

Προσπαθώντας να βασίσουμε το σκεπτικό μας σε πραγματικά στοιχεία και παρατηρήσεις, προχωρούμε στην συζήτηση των παραπάνω ερωτημάτων και στη διεύρυνση του αντίστοιχου προβληματισμού.

Η διάθρωση του WISC-R

Το WISC-R αποτελείται από τις εξής επιμέρους δοκιμασίες:

1. Πληροφορίες, που ελέγχουν ουσιαστικά τις γενικές γνώσεις του παιδιού.
2. Ομοιότητες, όπου το παιδί πρέπει να εντοπίσει κάποιο κοινό χαρακτηριστικό ανάμεσα σε δυο έννοιες ή πράγματα (πχ αλάτι-νερό, ψαλίδι-κατσαρόλα, ελευθερία-δικαιοσύνη)
3. Αριθμητική, όπου το παιδί πρέπει να μετρήσει κάποια αντικείμενα με το δάχτυλό

του,ή να λύσει σε ορισμένο χρόνο απλά προβλήματα πρακτικής αριθμητικής

4.Κατανόηση ή Αντίληψη:Σ'αυτήν την δοκιμασία υπάρχουν ερωτήσεις του τύπου "Γιατί φυλακίζονται οι κακοποιοί",ή "Γιατί χρειάζονται οι αριθμοί των αυτοκινήτων", που υποτίθεται ότι ανιχνεύουν τον βαθμό στον οποίο το παιδί κατανοεί "σωστά" το κοινωνικό του περιβάλλον.

5.Λεξιλόγιο:Απαιτείται από το παιδί να εξηγήσει κάποιες λέξεις,που κυμαίνονται από τη λέξη "αυτί" ως τη λέξη "μακιαβελισμός" ή "κεσέμι".

6.Μνήμη αριθμών:Επανάληψη προφορική μιας σειράς αριθμών που το παιδί έχει ακούσει,ευθέως και αντιστρόφως.

ΒΜΕΡΟΣ-ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

1.Συμπλήρωση εικόνων:Δείχνονται στο παιδί κάρτες,όπου απεικονίζονται καθημερινά αντικείμενα ή καταστάσεις,και του ζητούν να βρει τί είναι αυτό που λείπει.

2.Ταξινόμηση εικόνων:Απαιτείται από το το παιδί να βάλει τις κάρτες που του δίνουν σε μια λογική σειρά,ώστε να σχηματίζουν μια μικρή ιστορία,σε καθορισμένο χρόνο.

3.Κύβοι:το παιδί καλείται να σχηματίσει με κύβους που του δίνονται,συγκεκριμένα σχήματα που βλέπει σε μια κάρτα απέναντί του.

Υπάρχει πάλι χρονικό όριο.

4.Συναρμολόγηση αντικειμένων:Δίνονται στο παιδί χαρτονένια κομμάτια,που αν συναρμολογηθούν σωστά μπορούν να δώσουν ένα αντικείμενο και του ζητούν να τα συναρμολογήσει,σε δοσμένο χρόνο (120-180 ").

5.Κώδικες:(Α και Β)Τους δίνονται κάποιες αντιστοιχίες σχημάτων-σημαδιών,και απαιτείται να τις αναπαράγουν,όποτε συναντήσουν ένα από τα δυο μέλη του ζεύγους.

6.Λαβύρινθοι:Έξοδος από λαβύρινθους,χωρίς το παιδί να σηκώσει το μολύβι του από το χαρτί,σε 30".

Σε όλες τις δοκιμασίες υπάρχει ο περιορισμός ότι,αν το παιδί αποτύχει σε 3-5 προσπάθειες στη συνέχεια,σταματάει η δοκιμασία και θεωρείται ότι το παιδί απέτυχε συνολικά σ'αυτήν.Δίνονται επίσης βαθμολογικά "πριμ",σε περιπτώσεις που το παιδί ήταν άφογο σε όλα τα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν,έξτρα από τους κανονικούς του βαθμούς,ώστε τελικά αυξάνεται δυσανάλογα η διαφορά βαθμολογίας με ένα μέσης επιτυχίας παιδί.

Η βαθμολόγηση ακολουθεί σαφείς κανόνες,που ορίζουν ποιες είναι οι σωστές απαντήσεις και ποιες όχι.Έτσι για παράδειγμα,στην ερώτηση "Γιατί φυλακίζονται οι κακοποιοί",θεωρείται σωστή η απάντηση "Για τιμωρία και εκδίκηση",αλλά μηδενίζεται η απάντηση "Γιατί κάνουν φασαρίες".Επίσης,όταν το ζητούμενο είναι η ο-

μοιότητα ανάμεσα στις έννοιες "ελευθερία-δικαιοσύνη", την μέξιμου βαθμολογία (2 βαθμοί) παίρνει μια απάντηση που τα χαρακτηρίζει ως "αφηρημένες έννοιες", χαμηλότερα (1 βαθμός) βαθμολογείται η απάντηση "δικαιώματα του ανθρώπου", ενώ μη-δενίζεται η απάντηση "και τα δυο είναι ειρήνη".

Το τεστ ευφυΐας WAIS οργανώνεται γύρω από τις ίδιες επιμέρους δοκιμασίες, με τη διαφορά ότι υποθετικά τα ερωτήματα ή οι δοκιμασίες είναι αυξημένης δυσκολίας σε σχέση με το παιδικό τεστ. Αντιμετωπίζουμε λοιπόν ερωτήματα, του τύπου:

"Ποιά είναι η απόσταση από την Αθήνα ως το Παρίσι", "Ποιος ανακάλυψε τον Ν.Πόλο", "Πέστε τρία είδη αιμοφόρων αγγείων", ή "Τι είναι τα Απόκρυφα Ευαγγέλια", στη δοκιμασία των πληροφοριών, και αντίστοιχα στη δοκιμασία Αντίληψης-Κατανόησης, ερωτήματα του τύπου "Γιατί πρέπει οι άνθρωποι να πληρώνουν φόρους", "Γιατί τα οικόπεδα στην πόλη στοιχίζουν περισσότερο από τα οικόπεδα στην εξοχή", ή "Γιατί πρέπει να αποφεύγουμε τις κακές συναναστροφές".

Είναι και πάλι σαφές ότι βαθμολογούνται υψηλά οι ερωτήσεις που ορίζονται από τον WECHSLER ως ορθές και μηδενίζονται οι υπόλοιπες. Η συμφωνία ή όχι του εξεταζόμενου με την άποψη που έχει επιλέξει ως ορθή ο WECHSLER, αντανακλάται βαθμολογικά στο σύνολο των βαθμών που παίρνει ο εξεταζόμενος, κάτω από την αξιολογική ονομασία IQ-δηλαδή πηλίκο ευφυΐας του ατόμου...

Κριτική προσέγγιση των τεστ του WECHSLER

Μελετώντας κανείς τα τέστ ευφυΐας του WECHSLER, και κυριότερα τη λεκτική τους κλίμακα, προχωράει σε μερικές διαπιστώσεις, που τον οδηγούν να δει ξεκάθαρα τον ρόλο κοινωνικής επιλογής και αξιολογικού τύπου διαφοροποίησης, που παίζουν οι δοκιμασίες αυτές.

Παρατηρεί αμέσως, για παράδειγμα, ότι ενώ υπάρχει (στο WISC-R) η ερώτηση "Ποιος ανακάλυψε την ηλεκτρική λυχνία", δεν υπάρχει τίποτα σχετικό με το "Πότε είναι η καλύτερη εποχή να σπειρούμε το σιτάρι", ή "γιατί οργάνουμε τα χωράφια", ή ακόμα "Πώς φτιάχνουμε μια πρόχειρη σχεδία".

Ενώ γίνεται λόγος πάνω στο "Γιατί πρέπει να πληρώνουμε φόρους", δεν ρωτά κανείς αν "πιστεύετε πως πρέπει να πληρώνουμε φόρους". Ή, ενώ ρωτάει ο εξεταστής: "Γιατί θα έπρεπε να αποφεύγουμε τις κακές συναναστροφές", χωρίς να τίθεται ο-ποιοδήποτε δίλημμα σχετικά με το "τι είναι κακές συναναστροφές".

Υπάρχουν ορισμένα πράγματα, που μέσα στη λογική αυτών των τεστ είναι εξαρχής λυμένα: το τί πρέπει και το τι δεν πρέπει, το τι είναι και το τι δεν είναι κάποιες κοινωνικές αξίες, το ότι πχ "τα χαρτόδετα βιβλία είναι καλύτερα από τα δεμένα"

Αυτό που λείπει είναι να εμποδισθούν και τα γιατί: δηλαδή να περιθωριοποιηθούν ως ενδείξεις... μειωμένης ευφυΐας, τα γιατί και οι απαντήσεις που δεν ανταποκρίνονται στα στάνταρτς του WECHSLER και αυτών που ο WECHSLER αντιπροσω-

πεύει. Είναι ολοφάνερο ότι οι απαιτήσεις των γνώσεων που εγείρει το τεστ είναι τέτοιες, που μόνο ένα άτομο που έχει ζήσει σε αστική περιοχή και έχει κάποια στενότερη επαφή με τον πολιτισμό της κυρίαρχης τάξης και των κυρίαρχων προτύπων μπορεί να ανταποκριθεί. Ποιο χωριατόπαιδο θα είχε μεγάλες πιθανότητες να ξέρει τι σημαίνει "μακιαβελλισμός", ή ποιος βιομηχανικός εργάτης θα θεωρούσε τον "συγγραφέα της θείας κωμωδίας" φυσικό στοιχείο της ζωής του; Ακόμα και ερωτήματα που έχουν να κάνουν με την μη αστική ζωή (όπως πχ. "από πού προέρχεται η ρυτίνη;"), ή είναι κοντύτερα στην πρακτική εμπειρία του παιδιού ενός τεχνίτη (πχ. ποιος ανακάλυψε την ηλεκτρική λυχνία;"), τουλάχιστον στην ελληνική, και υποτίθεται σταθμισμένη, εκδοχή του τεστ, είναι διατυπωμένα στον γλωσσικό κώδικα της κυρίαρχης τάξης, κάνοντάς τα, για τα άτομα που όντως έχουν μια άμεση φυσική εμπειρία των πραγμάτων αυτών, ακατανόητα και συνεπώς δυσπρόσιτα. Μ' αυτόν τον τρόπο, η ερώτηση μπορεί ν' απαντηθεί "σωστά" από ένα παιδί αστικής περιοχής που δεν έχει δει ποτέ του ρετσίνη, αλλά γνωρίζει τη λέξη ως αφηρημένη εγκυκλοπαιδική γνώση, ενώ το αγροτόπαιδο που πιθανά να παίζει με το ρετσίνι ή να το μαζεύει για να το πουλήσει μαζί με τον πατέρα του, δεν θα μπορέσει ν' απαντήσει, γιατί απλά δεν καταλαβαίνει τη λέξη. Κατ' αναλογία, στις επιδεικτικά ηθικού φορτίου ερωτήσεις, όπως "τί πρέπει να κάνεις όταν βρεις το πορτοφόλι κάποιου;", ποιος περιμένει ν' απαντήσει απροβλημάτιστα ότι "θα το δώσει στον αστυνόμο" (θεωρούμενη ως σωστή απάντηση), ένα παιδί που η οικογένειά του πεθαίνει στην πείνα, ή που πχ ο "αστυνόμος" έβαλε τον μπαμπά του στη φυλακή για χρέη; Και πώς βέβαια δεν θα ήταν φυσικό για ένα παιδάκι μιας ευκατάστατης αστικής, ήρεμης οικογένειας, να κάνει ακριβώς αυτό;

Αυτό που διακατέχει το τεστ στις λεκτικές δοκιμασίες του είναι η προσπάθεια να ταυτιστεί το "σωστό" με τα κυρίαρχα ηθικά και γνωστικά πρότυπα, και ως εκ τούτου, να ταυτιστεί η ευφυΐα με την απόλυτη εσωτερίκευση αυτών των προτύπων. Έτσι, χαρακτηρίζεται με αξιολογικούς όρους μια κοινωνική διαφορά, και εγκαθιδρύει πάνω της μια ιεραρχία λειτουργικά πλαστή, αλλά πολιτικά και κοινωνικά τέτοια, που να συντηρεί την άρχουσα τάξη και τα προνόμιά της. Γιατί η αξιολόγηση της εμπειρίας ενός αγρότη, ενός εργάτη ή μιας μειονότητας, ως ένδειξης χαμηλής ευφυΐας (δηλαδή μειωμένης ικανότητας κοινωνικής λειτουργικότητας), σημαδεύει το συγκεκριμένο άτομο σ' όλη του την κοινωνική εξέλιξη, καθώς επηρεάζει κατ' αρχήν την τάξη που θα φοιτήσει στο σχολείο, το αν θα προχωρήσει ή όχι σε ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης, ή θα διοχετευτεί απευθείας στην επαγγελματική δραστηριότητα, και κατά συνέπεια το αν θα του δοθούν κάποια στιγμή οι δυνατότητες να πάρει μέρος στη λήψη συλλογικών αποφάσεων, είτε ως πολιτικός, είτε ως επιστήμονας, είτε ως οικονομικά εύρωστος ιδιώτης, είτε ακόμα και ως συνειδητοποιημένος ψηφοφόρος. Διασφαλίζεται έτσι η κυριαρχία της αστικής τάξης στην πολιτική, κοινωνική και επιστημονική ζωή, μέσω των τεστ, οι μόνοι δυναμικοί της αντίπαλοι - τα παραγωγικά κοινωνικά

στρώματα-καταδικάζονται σε εκπαιδευτική στασιμότητα και κοινωνική απόρριψη, με το επιχείρημα της (μικρής ή μεγαλύτερης) ιδιωτίας. Υποβαθμίζοντας την ταξική τους κουλτούρα, καθώς δεν την θεωρεί πια κανείς κριτήριο ή ένδειξη κοινωνικής επιτυχίας, περνάει στους ίδιους αυτούς ανθρώπους -εκτός των άλλων- ένα αίσθημα ταξικής μειονεκτικότητας, ώστε να τους βάζει μπροστά στο δίλημμα: ισόβια κοινωνική αφάνεια, ή ενσωμάτωση στην αστική κουλτούρα. Και στις δυο εκδοχές, η κυρίαρχη τάξη πραγμάτων παραμένει στέρεα και अपαρασάλευτη. Ο στόχος έχει επιτευχθεί.

Το ότι τα τέστ ευφυΐας είναι δομημένα έτσι, ώστε να μην αποτελούν, παρά μόνο έναν ύπουλο επιστημονικοφανή τρόπο νομιμοποίησης του κοινωνικού ρατσισμού κάθε τύπου, δείχνεται εξάλλου κι απ' τους ίδιους τους αριθμούς. Στα γαλλικά "CAHIER DE L'I.N.F.D.", No 64, έχει δημοσιευτεί μια στατιστική έρευνα, που έγινε με δείγμα εκató χιλιάδων παιδιών, και η οποία προσπαθούσε να συσχετίσει την επίδοση των παιδιών σε τέστ ευφυΐας με την κοινωνικοεπαγγελματική κατηγορία του πατέρα. Τα αποτελέσματα ήταν εκπληκτικά. Η πιθανότητα για τον γιο ενός χειρώνακτα να 'χει δείκτη νοημοσύνης κατώτερο του μέσου όρου (100) είναι τετραπλάσια περίπου απ' την πιθανότητα που έχει ο γιος ενός ανώτερου στελέχους. Αντίθετα, η πιθανότητα που έχει ο γιος ενός χειρώνακτα να 'χει δείκτη νοημοσύνης πολύ υψηλό (135) είναι 42 φορές μικρότερη απ' αυτήν του γιου ενός ανώτερου στελέχους. Προχωρώντας περισσότερο: ο M.O. "νοημοσύνης" των γεωργών βρέθηκε ότι είναι 96,4 (κατά κάτι χαμηλότερος του γενικού M.O.), των υπαλλήλων γραφείου 101,4, των στρατιωτικών και Αστυνομικών 103.9, ενώ των ανώτερων στελεχών 111.5. Στην μεγάλη πλειοψηφία τους οι γεωργοί παρουσιάζουν δείκτη νοημοσύνης 85-104, οι υπάλληλοι γραφείου 90-114, και τα ανώτερα στελέχη 100-124. Παρατηρεί κανείς ότι ο ΔN. των κοινωνικών ομάδων αυξάνει ομαλά, όσο αυξάνει και η εξοικείωση των ομάδων αυτών με την αστική κουλτούρα και ιδεολογία, μέχρι να φτάσουμε στους "εκλεκτούς", δημιουργούς και κύριους του κοινωνικού συστήματος, που βέβαια ξεπερνούν κάθε προσδοκία υψηλής ευφυΐας.

Όταν δούμε παράλληλα και τα αποτελέσματα που έδωσε η έρευνα της IOWA (Μισέλ Τορ, Ο δείκτης νοημοσύνης, σελ. 174), τότε τα πράγματα γίνονται ακόμα πιο ξεκάθαρα. Η έρευνα έδειξε: α) αύξηση κατά 20 βαθμούς του μέσου ΔN, λόγω αλλαγής των βιοτικών συνθηκών, και β) ένα παιδί γεννημένο από πνευματικά καθυστερημένη μητέρα, δεν παρουσιάζει καθυστέρηση, αν ανατραφεί σε οικογένεια μη καθυστερημένων γονιών.

Ο μύθος της κληρονομικής ευφυΐας έτσι καταρρέει. Η επίδοση ενός ατόμου σ' ένα τέστ νοημοσύνης εξαρτάται άμεσα από το κοινωνικό περιβάλλον ανατροφής του, δηλαδή από το βαθμό προσοικείωσής του στις αξίες και τις δεξιότητες, που προβάλλει αυθαίρετα ως στάνταρτ το κάθε τέστ. Δεν είναι εξάλλου τυχαίο το ότι το ίδιο άτομο "βγαίνει" διαφορετικού επιπέδου ευφυΐας, όταν δοκιμαστεί με δύο διαφορετικά τέστ.

Την ίδια στιγμή, η εξαιρετικά υψηλή συσχέτιση που υπάρχει ανάμεσα στην επί-

δοση σε τέστ ευφυΐας και στην σχολική επίδοση, καθιστά το τέστ ευφυΐας μια στην πράξη άχρηστη (αλλά ωστόσο μια ιδεολογικά πολύ χρήσιμη και σκόπιμη επιλεκτική λειτουργία) σχολική άσκηση.

Τα κριτήρια χαρακτηρισμού μιας απάντησης ως ορθής ή λαθεμένης, η γλώσσα στην οποία είναι διατυπωμένη η επικοινωνία εξεταζόμενου-εξεταστή, το είδος των ελεγχόμενων γνώσεων, είναι μια ευθεία επανάληψη του σχολικού στάνταρτ-ενώ ταυτόχρονα τα βαθμολογικά αποτελέσματα που παίρνει κανείς είναι είναι υψηλότατα συσχετισμένα με την σχολική του επίδοση. Παρόλ'αυτά, τα τεστ ευφυΐας συνεχίζουν να διεκδικούν την αυτονομία τους, επικαλούμενα ψευδοεπιστημονικά κριτήρια, έτσι ώστε με θαυμαστό τρόπο να απολυτοποιείται το επίπεδο της σχολικής επίδοσης, για να μπορεί να επέλθει πια συνολική κοινωνική κοινωνική αξιολόγηση του ατόμου. Η σχολική επίδοση ανάγεται σε "ευφυΐα"-έναν όρο τόσο θολό, ώστε να 'ναι όσο εύπλαστος θέλει η κυρίαρχη τάξη-και η "ευφυΐα" συνεπάγεται ευθέως έναν βαθμό κοινωνικής αποδοχής ή απόρριψης. Και, καθώς η σχολική επίδοση σημαίνει τον βαθμό ανταπόκρισης στις αξίες, τους γνωστικούς τομείς και τον κώδικα επικοινωνίας της κυρίαρχης τάξης που ελέγχει το σχολείο, ο "ουδέτερος", "επιστημονικός" όρος "ευφυΐα", αξιολογεί κοινωνικά αυτόν τον βαθμό ανταπόκρισης.

ΠΡΟΒΛΗΜΑ: Είναι λοιπόν όλοι οι ψυχολόγοι που χρησιμοποιούν αυτά τα τεστ, τέτοιου κοινωνικού και πολιτικού προσανατολισμού;

Ο Μισέλ Τορ, στο βιβλίο του "Ο δείκτης νοημοσύνης", διατυπώνει την πεποίθηση ότι "το τέστ επιβάλλεται τόσο σ'αυτούς (τους ψυχολόγους), όσο και στα παιδιά, και λειτουργεί σαν κορσές, από τον οποίο ούτε τα παιδιά, ούτε οι επιφορτισμένοι με το να υποβάλλουν τα τέστ ψυχολόγοι, μπορούν να απαλλαγούν, ~~όσο~~ ^{όσο} θα υπάρχουν τα τεστ"

Αυτή η παρατήρηση προϋποθέτει την αναγνώριση ότι καλώς ή κακώς, οι ψυχολόγοι σε πάρα πολλές περιπτώσεις έχουν το ρόλο και μόνο του ψυχομετρικού. Τα τεστ είναι αυτό που απαιτείται απ'αυτούς να κάνουν, και που, αν τους αφαιρεθεί, μένουν για πολλούς άνευ αντικειμένου. Μέσα από μια τέτοια αντιμετώπιση του ψυχολόγου, γίνεται κατανοητός εν μέρει ο επαγγελματικός καταναγκασμός που υφίσταται αυτός για να χρησιμοποιήσει τα τεστ.

Αυτό όμως δεν απαλλάσει τον ψυχολόγο από τις ευθύνες του απέναντι στο εξεταζόμενο άτομο και στο σύνολο της κοινωνίας. Όποια δικαιολογία κι αν επινοήσει ή ανακαλύψει κανείς, που να εξηγεί τη στάση τους, δεν μπορεί να άρει την πραγματικότητα μιας συνενοχής των ψυχολόγων που δέχονται να κάνουν τεστ ευφυΐας σε παιδιά και ενήλικες, με την κυρίαρχη ιδεολογία.

Το επιχείρημα ότι η υποβολή σ'ένα τεστ ευφυΐας ενός παιδιού με σχολικά προβλήματα, δεν σημαίνει αυτόματα κοινωνική αξιολόγηση, αλλά είναι δυνατό να βοηθήσει στον εντοπισμό των επιμέρους σχολικών του δυσκολιών, ώστε να δοθεί περισσότερη φροντίδα στα ευαίσθητα σημεία του, είναι πέρα για πέρα αστήριχτο. Πρώτον,

γιατί το τεστ ευφυΐας δεν μετράει τίποτα διαφορετικό απ' αυτό που έχει ήδη μετρήσει το σχολείο, που το έστειλε στον ψυχολόγο (δηλαδή γνώσεις, αριθμητική, λεξιλογικό πλούτο, συγκέντρωση προσοχής κλπ). Και δεύτερον, γιατί δεν μπορείς να λες ότι υποβάλλεις σε δοκιμασία τη σχολική ικανότητα ή αδυναμία του παιδιού, και ταυτόχρονα να ονομάζεις το συμπέρασμά σου "δείκτη ευφυΐας". Είναι αδύνατο να συνυπάρξουν αυτά τα δύο, χωρίς να έχει υπάρξει ταύτιση συνειδητή ή παθητική αποδοχή της κυρίαρχης ιδεολογίας, που έχει συμφέροντα σε τέτοιες ταυτίσεις και αντιστοιχίες.

Κατά τρίτο λόγο, ο ψυχολόγος που πιστεύει έστω και στην ελάχιστη ωφέλεια που μπορεί να προσφέρει μια δοκιμασία ευφυΐας στο εξεταζόμενο άτομο, ή στην ελάχιστη δυνατότητα αντικειμενικότητας της συνολικής βαθμολογίας (με το αφελέδες σκεπτικό ότι τα παιδιά κάθε κοινωνικής τάξης εξετάζονται με το ίδιο υλικό), αναπόφευκτα πρέπει να έχει ήδη στο ενεργητικό του δυο βασικές παραδοχές: α) πως η σχέση εξέταστη-εξεταζόμενου, απ' τη φύση της κυριαρχικής, επιδρά το ίδιο σ' ένα παιδί κατώτερης κοινωνικής τάξης, όπως και σ' ένα παιδί ανώτερης κοινωνικής τάξης, και β) πως το δοσμένο υλικό των τεστ είναι το ίδιο προσιτό και για τα δυο άτομα διαφορετικής κοινωνικής προέλευσης.

Και οι δυο παραπάνω παραδοχές προσκρούουν τόσο βίαια στην πραγματικότητα, που δεν μπορεί να γίνει λόγος για αποστασιοποίηση του ψυχολόγου απ' την κυρίαρχη ιδεολογία-αντίθετα εμφανίζεται ως απολογητής της.

Μόλα τα παραπάνω θέλουμε να πούμε ότι, από τη στιγμή που τα τεστ ευφυΐας δεν μπορούν να ανιχνεύσουν καμιά οργανικότητα, παρά μόνο κοινωνική προσαρμογή ή ευθυγράμμιση και σχολική επίδοση, ο ψυχολόγος πρέπει να πάρει την προσωπική του ευθύνη απέναντι στην στήριξη ή την αποσταθεροποίηση αυτής της ύπουλης πολιτικής εδραίωσης του κοινωνικού ρατσισμού με επιστημονικοφανή μέσα. Μέσος δρόμος δεν υπάρχει τέτοιος, που να μην λειτουργεί θετικά για την κυρίαρχη ιδεολογία και επιζήμια για τις λιγότερο προνομιούχες κοινωνικές ομάδες. Αν ο ψυχολόγος προσπαθεί με την στήριξη των τεστ ευφυΐας να περισώσει κάποια επαγγελματική αξιοπρέπεια και αυτονομία, τότε πρέπει να ανησυχεί πολύ και σε προσωπικό επίπεδο για το αν τελικά υπάρχει κάτι τέτοιο, αν αυτό έχει ανάγκη να στηρίζεται σε ιδεολογήματα τέτοιου αθέμιτου τύπου.-

ΚΑΠΟΙΑ ΠΡΩΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σ' αυτήν την σύντομη παρουσίαση δείχτηκε ότι:

α) Τα τεστ ευφυΐας είναι ουσιαστικά επιστημονικοφανής έκφραση της σχολικής επίδοσης ή της ευθυγράμμισης του εξεταζόμενου ατόμου με τα κυρίαρχα κοινωνικά πρότυπα, και δεν έχουν να κάνουν τίποτα με "ευφυΐα", έννοια ούτως ή άλλως πολύ αμφίβολου περιεχομένου.

β) Από την αρχή της εμφάνισής τους, εξυπηρετούν τον σκοπό της κοινωνικής κατηγο-

ριοποίησης και ιεράρχησης σύμφωνα με τα αστικά γνωστικά και ηθικά πρότυπα.
γ) Από την άλλη πλευρά, αποτελούν άλλη μια ποσοτικοποίηση ψυχικών ή κοινωνικών και ηθικών χαρακτηριστικών, δηλαδή άλλη μια προσπάθεια αριθμητικού βιασμού στοιχείων κατεξοχήν ποιοτικών, με στόχο μια ψευδή επιστημονικοφάνεια.

Από τα τρία παραπάνω σημεία φαίνεται ότι τα τεστ ευφυΐας, αφενός δεν δίνουν τίποτα καινούριο σε πρακτικό επίπεδο (είναι συνεπώς πρακτικά άχρηστα), και η λειτουργία τους έγκειται μόνο στο ιδεολογικό-πολιτικό επίπεδο, προς όφελος της κυρίαρχης τάξης πραγμάτων και κουλτούρας. Αφετέρου, τίθεται απέναντι στους ψυχολόγους σήμερα ξεκάθαρο το δίλημμα στήριξης ή αντίστασης στην πολιτική των τεστ νοημοσύνης. Ένα δίλημμα που έγκειται στην επιλογή, είτε να εσωτερικεύσει ο ψυχολόγος τον ρόλο του απολογητή της κοινωνικής εξουσίας (στην πρώτη περίπτωση) είτε να συγκροτηθεί με πρωτοβουλία του κλάδου ένα κοινωνικό κίνημα, που θα αρνείται τα τεστ ευφυΐας και θα ζητά-για τους λόγους που αναλύθηκαν- την κατάργησή τους, δίνοντας το στίγμα μιας Ψυχολογίας ως επιστήμης κοινωνικά υπεύθυνης και πολιτικά προσανατολισμένης προς την αποκάλυψη της ψευδοεπιστημονικής ταξικής κατηγοριοποίησης που κάνουν να τεστ και στην κατάργηση των ταξικών χασμάτων που συντηρούνται συστηματικά και σκόπιμα από τέτοιου τύπου τεχνοκρατικές μορφές κοινωνικής ιεράρχησης.-

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η συζήτηση που ακολούθησε έφερε στην επιφάνεια κάποια άλλα θέματα που δεν είχαν θιχτεί με ιδιαίτερη έμφαση από την αρχική εισήγηση. Αυτά που συζητήθηκαν περισσότερο και ανέδειξαν κάποιες θέσεις, γίνεται προσπάθεια να θιχτούν πιο κάτω.

1. Δεν είναι δυνατόν να υπάρξει "καλή χρήση" των τεστ, ειδικά όταν αυτά μετρούν, όχι συνολική ευφυΐα, αλλά ειδικές ικανότητες ("ταλέντα"); Δεν μπορούν τέτοια τεστ μέτρησης ικανοτήτων να βοηθήσουν στην ανίχνευση ταλέντων, ώστε να βοηθηθούν τα άτομα στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους;

Σχολιασμός: Άλλο τεστ μέτρησης ικανοτήτων, κι άλλο τεστ ευφυΐας-καταρχήν ο όρος "ευφυΐα" παραπέμπει σε συνολική αξιολόγηση του ανθρώπου, με τις συνέπειες που περιγράφηκαν ήδη, ενώ τα τεστ ικανοτήτων αποσκοπούν στην ανίχνευση και μέτρηση μεμονωμένων δεξιοτήτων. Είναι δυο διαφορετικά πράγματα να λέει κανείς "Ο Γιάννης είναι έξυπνος" και "Ο Γιάννης τα καταφέρνει στη ζωγραφική" (γιατί εκτός από τη ζωγραφική υπάρχουν αναρίθμητοι άλλοι τομείς σκέψης και πράξης, που ο Γιάννης μπορεί να τα καταφέρνει μέτρια ή καθόλου, αν μιλήσουμε ποσοτικά).

Αυτό σημαίνει ότι λέμε "ναι" στα τεστ μέτρησης ικανοτήτων; Η απάντηση είναι

"όχι",όχι γιατί θέλουμε να τους προσδώσουμε ιδεολογικού τύπου παραμορφωτικές διαστάσεις,αλλά γιατί δεν μπορούν να είναι αυτά η λύση στο πρόβλημα της ανάπτυξης των κλίσεων και των ενδιαφερόντων των ανθρώπων.1)Γιατί δεν είναι δυνατό να ανιχνεύσουν κάποιο αντικείμενο σ'όλα πχ.τα παιδιά μιας κοινωνίας.Αναγκαστικά έ-

χουμε λοιπόν μια πρώτη επιλογή,που συντηρεί έμμεσα την ιεραρχική δομή της κοινωνίας.β)Γιατί η μέτρηση των ψυχικών φαινομένων δεν μπορεί παρά να είναι συμβατική,τυχαία,και γι'αυτό πιθανά παραμορφωτική.Εξάλλου η μέτρηση εμπεριέχει μια ιεραρχική διάταξη των αποτελεσμάτων της,που και πάλι οδηγεί έμμεσα στην αξιολόγηση,οπότε και πάλι δεν λύνεται το πρόβλημα.γ)Γιατί,κυρίως,ακόμα κι αν δεν υπήρχαν οι παραπάνω περιορισμοί,η ανάπτυξη του ατόμου δεν μπορεί να εννοηθεί παρά σαν μια ελεύθερη διαδικασία αυτοανακάλυψης,όπου δεν ενδιαφέρει η ποσότητα στην οποία υπάρχει ένα χαρακτηριστικό στο άτομο,αλλά η εξασφάλιση της δυνατότητας,από μέρους της κοινωνίας,να αυτο-αναπτύξει το ίδιο,όποια ενδιαφέροντα,κλίσεις ή "ταλέντα" το αναστατώνουν.Κι αυτό δεν πετυχαίνεται με μετρήσεις,μεθοδολογικά απατηλές και ιδεολογικά ύποπτες,αλλά με την διαμόρφωση κοινωνικών σχέσεων τέτοιων,που να αφήνουν ανοιχτές τις εκφραστικές διόδους στον καθένα,εξασφαλίζοντας την ελεύθερη προσέγγιση κάθε τύπου τέχνης,σκέψης ή εμπειρίας που τον/την προσελκύει.Αν θέλουμε να είμαστε έντιμοι με τον εαυτό μας και συνεπείς σένα όραμα μιας καλύτερης ανθρωπότητας και ενός πιο ευτυχημένου ανθρώπου,δεν μπορούμε να προτείνουμε μηχανιστικές τεχνικές που εκ-βιάζουν κάποιες ικανότητες, χωρίς να παίρνουν καμιά θέση κριτική απέναντι στην υπάρχουσα κοινωνική ιεραρχία αλλά αντίθετα αναπαράγοντάς την έμμεσα.Αλλά μια ελεύθερη,οριζόντια αυτο-ανάπτυξη,που θα αναδύεται από την αρμονική αλληλεπίδραση της προσωπικής δημιουργικότητας με την δυναμική της ομάδας,απαλλαγμένης,όσο γίνεται κάθε φορά,από τα ιεραρχικά-κυριαρχικά της συμπλέγματα.

2.Καταργώντας την μέτρηση στην Ψυχολογία,καταργούμε και την Ψυχολογία σαν επιστήμη;

Αυτό το συμπέρασμα θα μπορούσε να προκύψει,μόνον εφόσον αντιμετωπίζει κανείς την επιστήμη με το θετικιστικό σκεπτικό του 19ου αιώνα (μόνο οι φυσικές επιστήμες είναι επιστήμες,γιατί μόνο αυτές επιδέχονται ποσοτικοποίηση των μεγεθών τους).Θεωρούμε ανώριμη,"ψυχολογίστικη" αντίδραση των επιστημών του ανθρώπου το να προσπαθούν ακόμα και σήμερα να παραβιάσουν το αντικείμενό τους για να εξομοιωθούν (όχι "να εξισωθούν")μ'αυτές,αντί να διατρανώσουν την ιδιουμορφία τους που είναι και η πολυπλοκότητα-συνθετότητά τους,ως προς τις φυσικές επιστήμες.Επειδή επιστήμη δεν είναι μόνο μέτρηση,αλλά επίσης:συστηματική παρατήρηση,συνεπής σε μια λογική,ερμηνεία των παρατηρήσεώς της,κριτική στάση απέναντι στο πραγματικό,όσο γίνεται χωρίς κραυγαλέες αντιφάσεις,ως τέτοια η Ψυχολογία δεν

αίρεται εξαρχής ως επιστήμη, όπως και όλες οι επιστήμες του ανθρώπου. Αν όμως επιμένει κανείς στη θετικιστική νεύρωση του περασμένου αιώνα, τότε σαφώς του δίνεται η άδεια, μ' αυτά τα κριτήρια, να χαρακτηρίσει αυτούς τους τομείς της γνώσης ως μη επιστημονικούς.

3. Τα τεστ ευφυΐας είναι μειωμένης αξιοπιστίας ακόμα και σ' αυτό που ποραγματικά θέλουν να μετρήσουν, δηλαδή τη σχολική επίδοση και την κοινωνική προσαρμογή των ατόμων.

Πιο συγκεκριμένα, εκφράστηκε η άποψη ότι οι συνθήκες διεξαγωγής του τεστ, είναι ένας τύπος πειραματικής συνθήκης, δηλαδή μια προσπάθεια απομόνωσης ενός τμήματος της προσωπικότητας, σε συνθήκες απόλυτα ελεγχόμενες, χωρίς ζωή, πλαστές. Ως εκ τούτου, η ψυχολογική πίεση που ασκείται στο άτομο και απορρέει από τις συνθήκες αυτές, μπλοκάρει ούτως ή άλλως την όποια ανταπόκρισή του στα ζητούμενα. Και επειδή η συνθήκη αυτή του στρες είναι πιθανό να επηρεάσει πιο έντονα άτομα των κατώτερων κοινωνικών τάξεων (για τον λόγο ότι εκείνη τη στιγμή "ελέγχονται" με ξένα προς αυτούς κριτήρια και ούτως ή άλλως διακατέχονται από ανασφάλεια σε δοκιμασίες τέτοιου επιλογής, λόγω της κοινωνικής τους θέσης), η ιδεολογική λειτουργία του τεστ καταλήγει να ενισχύεται από την ίδια την μεθοδολογική του ατέλεια. -

Άννα Εμμανουηλίδου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Λιούνγκμαν Γκ. Καρλ, Ο Μύθος της Ευφυΐας, Εκδ. "Αίολος", Αθήνα 1987

Τόρ, Μισέλ, Ο δείκτης Νοημοσύνης, Εκδ. Ράππα, Αθήνα

Χουσιάδας, Λ., Εισαγωγή στην ψυχολογία, Θεσσαλονίκη 1983

Χρησιμοποιήθηκαν επίσης στοιχεία από τις παραδόσεις της κ. Ειρήνης Μπόνη, στο μάθημα "Κλινική Ψυχολογία II", διδακ. έτος 1987-88, καθώς και τα ίδια τα τεστ του Wechsler.

ΚΑΤΑΛΗΨΗ Φ.Π.Ψ. !

ΕΚΔΗΛΩΣΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

ΕΚΔΗΛΩΣΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ πράξη

Το Κουρδιστάν είναι μια χώρα η οποία έχει μοιραστεί και αποικιοκρατείται από τη Τουρκία, Ιραν, Ιρακ και Συρία. Ο πληθυσμός του Κουρδιστάν ξεπερνά σήμερα τα 25 εκατομμύρια και η έκταση του είναι γύρω στις 500.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα, δηλαδή σχεδόν 4 φορές την έκταση της Ελλάδας. Οι Κούρδοι ζούνε στην ίδια περιοχή εδώ και πολλές χιλιάδες χρόνια. Υπάρχουν Ασυριακές πήλινες πινακίδες που χρονολογούνται από το 2.000 προ Χριστού, που αναφέρουν τους Κούρδους με το όνομα Kar - vira-ka. Οι Μήδοι, που ήταν πρόγονοι των Κούρδων, το 500 π.Χ. είχανε το κέντρο της αυτοκρατορίας τους στην οροσειρά του Ζάγρος, και είχανε καταστρέψει την αυτοκρατορία των Ασσυρίων. Το 400 π.Χ. ο Ξενοφώντας μιλά στην "Κάθοδο των Μυρίων" για τους Καρδούχους, που ζούσαν στην περιοχή Μποταν του κεντρικού Κουρδισταν. Οι Κούρδοι αναφέρονται από τον Ξενοφώντα σαν φοβεροί πολεμιστές και η συνάντηση των Κούρδων και των Ελλήνων δεν ήταν καθόλου φιλική.

Οι εισβολές των Αράβων για

τη διάδοση του Ισλαμισμού γίνονται αιτία για μεγάλους πολέμους το 700-800 μ.Χ. μεταξύ Κούρδων και Αράβων. Μέχρι τότε η θρησκεία των Κούρδων ήταν η αρχαία θρησκεία του Ζαροτούστρ, δηλαδή Ζαρατούστρα, που λάτρευε τον ήλιο σαν ιερό. Επίσης, μερικοί Κούρδοι ήταν χριστιανοί. Τελικά, στη μεγάλη τους πλειοψηφία οι Κούρδοι έγιναν Μωαμεθανοί.

Το 1071, αφού νίκησαν τους Βυζαντινούς στη μάχη του Μαλάσγιτ, οι Τούρκοι μπήκαν για πρώτη φορά στη Μικρά Ασία. Μετά τη πτώση του κράτους των Σελτζούκων, οι Οθωμανοί Τούρκοι ίδρυσαν ένα κράτος στη σημερινή Μπούρσα. Οι Τούρκοι ήταν Σουνίτες Μωαμεθανοί, όπως και οι Κούρδοι. Γι αυτό, μπόρεσαν οι Τούρκοι στη περίοδο αυτοκρατορίας τους να χρησιμοποιήσουν τους Κούρδους ενάντια στους Πέρσες, που ήταν Σιΐτες Μουσουλμάνοι.

Αυτή τη περίοδο οι Κούρδοι πρίγκηπες ήταν αυτόνομοι, και είχαν μόνο υποχρέωση να βοηθούν το Σουλτάνο σε περίπτωση πολεμικής εκστρατείας. Λόγω της φεουδαρχικής δομής και των ανταγωνισμών που είχαν μεταξύ τους, οι Κούρδοι

πρίγκηπες δεν μπόρεσαν να δημιουργήσουν ανεξάρτητη ενότητα. Το 1639 το Κουρδιστάν μοιράστηκε για πρώτη φορά μεταξύ της Περσικής και Οθωμανικής αυτοκρατορίας με την συμφωνία του Κάστρι-Σιρίν. Οι Κούρδοι χρησιμοποιήθηκαν και από τους Πέρσες και από τους Τούρκους στις μεταξύ τους διαμάχες. Η περιοχή τότε ονομαζόταν επίσημα Κουρδιστάν.

Η σχέση των Κούρδων με τους Ρώσους αρχίζει μετά το 1800, στη περίοδο των Ρωσο-Οθωμανικών πολέμων. Από εδώ και πέρα, και οι Ρώσοι άρχισαν να χρησιμοποιούν τους Κούρδους ενάντια στους Οθωμανούς. Αυτή την εποχή, το πιο σπουδαίο γεγονός είναι το κίνημά του Σείχη Υβεϊδουλλάχ, που σχεδίασε τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου Κουρδιστάν εναντίον των Οθωμανών το 1880. Πιο προηγούμενο, το τελευταίο πριγκηπάτο των Κούρδων Μποταν έπεσε το 1847 από τους Οθωμανούς.

Ξέρουμε ότι στην αρχή του δέκατου ένατου (19ου) αιώνα αρχίζουν στα Βαλκάνια τα εθνικά κινήματα. Μετά τις Μεταρρυθμίσεις που άρχισαν να εφαρμόζονται στην Οθω-

μανική αυτοκρατορία, να εφαρμόζονται πλέον νέες ταχτικές στο Κουρδιστάν. Για παράδειγμα, επιδιώκεται και επιτυγχάνεται η σύγκρουση Κούρδων και Αρμεναίων. Τα συντάγματα Χαμιπие, που αποτελούνταν από Κούρδους, χρησιμοποιήθηκαν εναντίον των Αρμεναίων και επίσης εναντίον των Κούρδων. Με αυτό το τρόπο εμπόδισαν τη φιλία μεταξύ των δύο καταπιεσμένων εθνών.

Από τις αρχές του αιώνα εμφανίζονται στην Κωνσταντινούπολη και στο Κουρδιστάν Κούρδοι διανοούμενοι, που κυρίως προέρχονται από αριστοκρατικές οικογένειες, και που κινητοποιούνται με σκοπό ένα ανεξάρτητο Κουρδιστάν.

Αυτοί εκδίδουν εφημερίδες και περιοδικά, και ιδρύουν συλλόγους που έχουν παραρτήματα και στις μεγάλες πόλεις του Κουρδιστάν. Καθορίζουν τη Κουρδική σημαία.

Εξ' αιτίας των εθνικών κινήματων στην Ευρώπη και στην Ασία, και λόγω της οικονομικής και πολιτικής κρίσης και της αντίθεσης με την Ευρώπη, η Οθωμανική αυτοκρατορία πλησίαζε προς το τέλος της.

Στο τέλος του δέκατου ένα- του αιώνα ιδρύεται στη Θεσσαλο- νίκη μια οργάνωση από τους αξιω- ματικούς της Οθωμανικής αυτοκρα- τορίας και μερικούς Τούρκους δια- νοούμενους. Το όνομα αυτής της οργάνωσης ήταν "Ενωσις και Πρόο- δός". Αυτοί ασκούν μια ρατσιστι- κή πολιτική εναντίον των υπόδου- λων εθνών. Ο σκοπός τους είναι να διατηρήσουν με μια ρατσιστική πολιτική τα οθωμανικά σύνορα, που ήταν μια φυλακή των λαών. Αυτοί δεν είχαν αντίθεση με το Σουλ- τάνο. Μερικοί από αυτούς είχαν Τουρανικές ιδέες, δηλαδή σκόπευ- αν να ιδρύσουν ένα καθαρό Τουρκι- κό κράτος από τα Βαλκάνια μέχρι τη κεντρική Ασία. Αυτοί, έπαιξαν μεγάλο ρόλο στην Αρμενική Γενο- κτονία το 1915, στη Γενοκτονία των Ποντίων και στο Ξεριζωμό των Ελλήνων από τα παράλια της Μικράς Ασίας.

Ο Κεμάλ που ήταν ένας πασάς από το σωρό των Οθωμανών, ξεκίνη- σε το Μάιο 1919 προς το Πόντος, και πήγε στην Αγκυρα μέσα από το Κουρδιστάν. Σ' αυτό το δρόμο έκανε πολλά συνέδρια, που το κύριο τους θέμα ήταν "να απελευθερώσουμε το σουλτάνο μας που έχει πέσει στα

χέρια των εχθρών". Στο μεταξύ οι Οθωμανοί είχαν μπει στο Πρώτο Πα- γκόσμιο πόλεμο στο πλευρό των Γερ- μανών, και είχαν ηττηθεί. με τη συμφωνία του Μοντρέ διάφορες πε- ριοχές του Οθωμανικού κράτους εί- χαν μοιραστεί μεταξύ των νικητών, μεταξύ των οποίων και η Κωνστα - ντινούπολη. Η κυβέρνηση του Κεμάλ που ιδρύθηκε στην Αγκυρα το 1920, στην αρχή δεν ήταν αντίθετη με τον Σουλτάνο. Ο Κεμάλ έλεγε ότι "αυτή η χώρα ανήκει στους Τούρ- κους και Κούρδους". Με αυτό το τρόπο είχε υποστήριξη από τους Κούρδους φεουδάρχες. Στη βουλή του είχε τους αρχηγούς μερικών Κούρδικων φυλών, που σε τέσσε- ρα-πέντε χρόνια θα είχαν κρεμ- μαστεί.

Το κίνημα του Κεμάλ είχε οργανωθρί κυρίως μέσα στον Ελλη- νοτουρκικό πόλεμο, με υποστήρι- ξη των Αγγλων.

Η συνθήκη των Σεβρών, που υποσχόταν ένα κράτος στους Αρ - μενιους και Κούρδους δεν επέ - ζησε. με τη Συμφωνία της Λωζά - νης, που ήταν ένα ιμπεριαλιστι- κό μοίρασμα, το Κουρδιστάν μοιρά- στηκε σε τέσσερα κομμάτια, μετα- ξύ Τουρκίας, Περσίας, Αγγλίας και

Γαλλίας. Το σημερινό Ιράκ βρι - σκόταν τότε κάτω από τη κατοχή των Αγγλων και η σημερινή Συρία κάτω από τη κατοχή των Γαλλων.

Το μεγαλύτερο κομμάτι του κουρδιστάν πήρε η Τουρκία , ενώ οι περιοχές που είχαν πετρέλαιο έμειναν στους Άγγλους.

Στο Ελληνοτουρκικό πόλεμο και στην ίδρυση του κράτους, οι ΚΕΜΑΛΙΣΤΕΣ ΕΙΧΑΝ ΒΟΗΘΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.

Το 1923 ιδρύθηκε το καινούριο Τουρκικό κράτος. Το νέο κράτος αρνιόταν την ύπαρξη των Κούρδων και του Κουρδιστάν, τη Κουρδική γλώσσα και το πολιτισμό. Με μικρά λόγια, η ταυτότητα των Κούρδων απαγορεύτηκε. Το κίνημα του Κεμάλ, που ήταν αντιδραστικό και καθόλου αντιιμπεριαλιστικό, είχε δύο βασικά χαρακτηριστικά: αντικομμουνισμός και αντικουρδισμός. Δεκαπέντε στελέχη του ΤΚΡ, δηλαδή του Κ.Κ. Τουρκίας, δολοφονήθηκαν το 1921 στη Μαύρη θάλασσα. Οι Κούρδοι εκάναν εξεγέρσεις από το 1920 για τα εθνικά τους δικαιώματα. Το '25, το '27 μέχρι το '32, το '36 μέχρι '38, συνε - χείς εξεγέρσεις των Κούρδων ήταν

η απάντηση των Κούρδων στη Κεμαλική πολιτική. Πάνω από μισό εκατομύριο Κούρδοι δολοφονήθηκαν στις εξεγέρσεις αυτές. Σ' αυτές τις εξεγέρσεις τα πολιτικά κόμματα και οι οργανώσεις των Κούρδων έπαιξαν πολύ μεγάλο ρόλο. Ο λόγος που απέτυχαν αυτές οι εξεγέρσεις ήταν η μη ενότητα των Κουρδικών φυλών, που είχε σαν συνέπεια οι Τούρκοι να χρησιμοποιούν τη μια εναντίον της άλλης. Άλλος λόγος ήταν ότι οι εξεγέρσεις δεν γίνονταν σε όλα τα μέρη του Κουρδιστάν ταυτόχρονα. Χαρακτηριστικά το Κ.Κ. Τουρκίας ονόμαζε αυτές τις εξεγέρσεις αντιδραστικές και η πολιτική της εξόντωσης των Κούρδων παρουσιάστηκε στη Τρίτη Διεθνή σαν "ενεργητικές μεταρρυθμίσεις των Κεμαλιστών".

Στο κομμάτι του Κουρδιστάν που έμεινε κάτω από τη κατοχή των Αγγλων στο Ιράκ, έχουμε Κουρδικές εξεγέρσεις από το 1918. Οι Άγγλοι χρησιμοποιούσαν εναντίον τους τη Βασιλική Αεροπορία.

Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο, στο κομμάτι του Κουρδιστάν που έμεινε κάτω από τη κατοχή του Ιράν ,και με τη βοήθεια του Ερυ -

θρού στρατού που τότε είχε κατοχή χει, ιδρύεται η Κουρδική Δημοκρατία του Μαχαμπατ. Ο Καρζι Μωχάμετ ήταν πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο Μουσταφά Μπαρζανι ήταν αρχηγός ενόπλων δυνάμεων. Αυτή η Κουρδική Δημοκρατία επέζησε μόνο ένα χρόνο. Μετά τη συμφωνία που έγινε μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και του Σάχη, η Δημοκρατία έπεσε. Ο Κούρδος Πρόεδρος κρεμάστηκε σε εκείνη τη πλατεία που πριν ένα χρόνο είχε κυρθεί την ανεξαρτησία της Δημοκρατίας. Ο Μουσταφά Μπαρζανι μαζί με χίλιους άντρες του, περπάτησε πενήντα δύο ημέρες πολεμώντας με το Ιράκ, τη Τουρκία και το Ιράν μέχρι που πηγε στη Σοβιετική Ένωση και ζήτησε άσυλο. Εκεί έμεινε εντεκα χρόνια.

Ο Μπαρζανι, μετά το πραξικόπημα που έγινε το 1958 από το Κασσεμ, γύρισε επίσημα στο Ιράκ. Ο Κασσεμ υποσχόταν ότι θα δώσει αυτονομία στους Κούρδους, αλλά δεν κράτησε τα λόγια του. Από το 1963 άρχισε μεγάλη επανάσταση στο νότιο Κουρδιστάν, που κράτησε μέχρι το 1970. Τότε το Ιράκ υποχώρησε και έδωσε αυτονομία

στους Κούρδους. Το 1974 ο τρόπος που γινόταν η αυτονομία έγινε αιτία για να ξαναρχίσει πόλεμος μεταξύ των Κούρδων και του Ιράκ. Οι Κούρδοι έπαιρναν βοήθεια από τη Περσία, και είχαν απελευθερώσει περίπου όλα τα εδάφη του Κουρδιστάν.

Το Μάρτη του 1975 έγινε η συμφωνία μεταξύ Ιράν και Ιράκ στην Αλγερία. Το Ιράν έκοψε τη βοήθεια στους Κούρδους, και το Ιράκ αντίστοιχα έδωσε σπουδαία μέρη στο Σατ-ελ-Αραπ στο Περσικό κόλπο. Μια από τις σημαντικές αιτίες του οχτάχρονου Περσοιρακινού πολέμου ήταν αυτή η συμφωνία που έγινε σε βάρος των Κούρδων. Το Ιράκ, δηλαδή, κύρηξε πολέμο με σκοπό να πάρει πίσω τα εδάφη που έδωσε το 1975. Μετά τη συμφωνία αυτή η Κουρδική ηγεσία, που ήταν επικεφαλής 250.000 ανταρτών και Εθνοφρουρών, σταμάτησε τον αγώνα. Αλλά μετά από ένα χρόνο ο αγώνας ξανάρχισε, και συνεχίζεται και αναπτύσσεται μέχρι τώρα.

Οι Κούρδοι, που βρίσκονται στο κομμάτι του Κουρδιστάν που κατέχεται από το Ιράν, συμμετείχαν ενεργά στον αγώνα ενάντια στο Σάχη.

Ο Χομεϊνί που ήρθε δεν ήταν στην πραγματικότητα διαφορετικός από το Σάχη. Ο αντιπρόσωπος του Θεού ήταν εαν ένας Σάχης με γένια, που κύρηξε πόλεμο στο Κουρδικό λαό και ονόμαζε τις Κουρδικές οργανώσεις σαν σατανικές οργανώσεις. Οι Κούρδοι στην αρχή κρατήσαν σχεδόν όλες τις μεγάλες πόλεις του Κουρδιστάν. Επειδή όμως η οι πόλεις ήταν εύκολος στόχος για αεροπορικούς βομβαρδισμούς που γίνονταν συνέχεια, γι αυτό και πέ-
ρασαν στον ανταρτοπόλεμο, που συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Το 1982 οι απελευθερωμένες περιοχές ήταν δύο η φορές όσο η έκταση του Λιβάνου.

Στο τουρκοκρατούμενο Κουρδιστάν, που οι τελευταίες εξεγέρσεις πνιχτήκαν στο αίμα το 1938, έχουμε περίπου 20 χρόνια "σιωπής". Μετά τη διάρκεια του 60 το κίνημα ζωντανεύει. Το 65 δημιουργείται το πρώτο παράνομο Κουρδικό κόμμα και οργανώσεις νεολαίας. Η Τουρκική χούντα του 19/1 χτύπησε όχι μόνο το Τουρκικό επαναστατικό κίνημα αλλά και το Κουρδικό κίνημα. Μετά το 74 το Κουρδικό κίνημα μεγαλώνει πολύ γρή-

γορά σ' αυτό το κομμάτι του Κουρδιστάν. Ιδρύονται πολλές οργανώσεις και με κόμματα με μαρξιστική ιδεολογία, χωρίς όμως να έχουν ενότητα μεταξύ τους. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα Κουρδιστάν της Τουρκίας, οι Εθνικοί Απελευθερωτές του Κουρδιστάν, που τώρα πήρε το όνομα Δημ.Κόμ.Κουρ. επί Τουρκίας, το Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν, και ένα άλλο Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν που αργότερα πήρε το όνομα PESENG δηλαδή Πρωτοπορία. Αυτά τα κόμματα ήταν φιλοσοβιετικά. Το KAWA ήταν Μαοϊκό και αργότερα έγινε Αλβανόφιλο. Το RIZGARI δηλαδή Απελευθέρωση είχε ανεξάρτητη γραμμή. Αυτά τα κόμματα και οι οργανώσεις είναι σήμερα τρεις φορές πιο πολλά, λόγω διασπάσεων που κυρίως έγιναν στην Ευρώπη. Η χούντα του Εβρέν το 80 ήταν μεγάλο χτύπημα τόσο στο Τουρκικό όσο και στο Κουρδικό επαναστατικό κίνημα. Σύμφωνα με τις στατιστικές πάνω από 500.000 φυλακίστηκαν και χιλιάδες ολοφονήθηκαν, η καταπίεση και η κρατική τρομοκρατία της Τουρκίας στην αποικία της στο Κουρδιστάν αυξήθηκε και μεγάλω-

σε, Τα δύο τρίτα του τουρκικού στρατού, που όλος είναι 800.000. βρίσκεται σαν κατοχικός στρατός στο Κουρδιστάν. Οι στρατιωτικές βάσεις και αεροδρόμια που είναι στη διαθεση του ΝΑΤΟ αυξήθηκαν μετά τη χούντα. Οι δολοφονίες των Κούρδων στο Κουρδιστάν είναι καθημερινές. Η αντίσταση στις φυλακές δεν έχει σταματήσει ποτέ. Το κύριο αίτημα των φυλακισμένων ήταν να τους δοθεί το δικαίωμα να μιλούν τη Κουρδική γλώσσα με τους συγγενείς τους και να γράψουν την υπεράσπισή τους στα Κούρδικα, να υπάρχει μεταφραστής στα δικαστήρια, και ενάντια σε κάθε μορφή καταπίεσης στις φυλακές.

Το Κουρδικό πρόβλημα βρίσκεται σήμερα περισσότερο από ποτε στην επικαιρότητα. Μερικοί Τούρκοι γραφειοκράτες προτείνουν να αναγνωριστεί ο Κουρδικός λαός όχι σαν χώρα και έθνος, αλλά σαν μειονότητα, με σκοπό να πνίξουν το ριζοσπαστικό κουρδικό κίνημα που ζητάει ανεξαρτησία.

Ο υποχρεωτικός εκτοπισμός των Κούρδων από το Κουρδιστάν στην Τουρκία, με σκοπό την αφομοίωσή τους, έχει αρχίσει ξανά.

Στο Κουρδιστάν υπάρχει Διοικήτης, που έχει εξουσία σε οχτώ επαρχίες του Κουρδιστάν, και βρίσκεται στο Ντιγιάρμακιρ.

Οι Συνθήκες στο τμήμα του Κουρδιστάν που βρίσκεται υπό κατοχή της Συρίας, εκτός από κάποιες διαφορές είναι ίδιο με τα άλλα τμήματα του Κουρδιστάν. Οι Κούρδοι και το Κουρδιστάν δεν αναγνωρίζεται από το Συριακό κράτος, και η Κουρδική γλώσσα είναι απαγορευμένη. Η πολιτική αφομοίωση και ο εξαραβισμός του Κουρδιστάν συνεχίζεται. Το Κ.Κ. της Συρίας το οποίο συμμετέχει στο Εθνικό Μέτωπο δεν αναφέρει τίποτε στο Πρόγραμμα του για καταπίεση των Κούρδων. Παρ'όλα αυτά, η Συρία παρουσιάζει τον εαυτό της σαν σοσιαλιστικό κράτος. Σ' αυτό το τμήμα του Κουρδιστάν υπάρχουν αρκετές Κουρδικές οργανώσεις και κόμματα που αγωνίζονται για τα εθνικά και δημοκρατικά δικαιώματα.

Στο νότιο Κουρδιστάν, δηλαδή στο Κουρδιστάν που βρίσκεται υπό τη κατοχή του Ιράκ ο αγώνας στην περίοδο του Περσο-Ιρακινού πολέμου πήρε μεγάλες

διαστάσεις. Πάνω από πενήντα χιλιάδες αντάρτες και εκατοντάδες χιλιάδες εθνικοί φρουροί, υπερασπίζονται μια περιοχή που ανέρχεται σε δεκάδες χιλιάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα. Η Τουρκία έχει μέχρι τώρα βομβαρδίσει τρεις φορές αυτή τη περιοχή. Η βαρβαρότητα του Ιρακινού κράτους απέναντι στο Κουρδικό λαό και τον αγώνα του είναι τρομερή. Από τον Απρίλιο του 1987 μέχρι σήμερα χρησιμοποιεί εναντίον των Κούρδων χημικά όπλα. Η πόλη Χαλέπτσε βομβαρδίστηκε για τρεις μερες συνέχεια με χημικά όπλα, μετά που οι Κούρδοι αντάρτες την απελευθέρωσαν. Αυτό άρχισε στις 16 Μαρτίου 88, με συνέπεια πάνω από 5.000 νεκρούς και δεκάδες χιλιάδες τραυματίες, κυρίως γυναικόπαιδα.

Μετά τη κατάπαυση του πυρός στο Περσο-Ιρακινό πόλεμο, το Ιράκ επιτεθηκε στις απελευθερωμένες περιοχές του Κουρδισταν με 60.000 στρατιώτες και τη Προεδρική Φρουρά, με μαχητικά αεριπλάνα και άρματα μάχης, και χρησιμοποιώντας χημικά όπλα. Αυτές οι επιθέσεις κορυφώθηκαν προς το τέ-

λος του Αυγούστου. Σαν συνέπεια αυτής της επίθεσης πάνω από 100.000 Κούρδοι κατέφυγαν στο τμήμα του Κουρδισταν που ελέγχεται από την Τουρκία. Χιλιάδες Κούρδοι σκοτώθηκαν σ αυτές τις επιθέσεις. Εκατοντάδες Κούρδοι έχουν εκτοπισθεί σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στα σύνορα Ιράκ-Ιορδανίας. Παρόλες αυτές τις βαρβαρότητες το Ιράκ δεν μπόρεσε να σπάσει την αντίσταση των Κούρδων Πεσμεργκε και έπαθε βαρείες στρατιωτικές ήττες. Οι μεγάλες ανταρτικές δυνάμεις κατάφεραν προς το τέλος του 87 να θάψουν τη μεταξύ τους εχθρότητα, να ενωθούν και να σχηματίσουν το Μέτωπο του Κουρδισταν. Δύο βασικές δυνάμεις σ' αυτό το Μέτωπο είναι το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδισταν του Ιράκ, με αρχηγό το Μεσούτ Μπαρζάνι, και η Πατριωτική Ένωση του Κουρδισταν με αρχηγό το Ταλαμπανκ. Μαζί με άλλες Κουρδικές οργανώσεις, σ' αυτό το Μέτωπο συμμετέχει και το Κ.Κ. του Ιράκ.

Χιλιάδες από τους Κούρδους που περασαν μέσα στα τουρκικά σύνορα έχουν παραδοθεί από την

Τουρκία στο Ιράκ. Οι άλλοι έ -
χουν εγκατασταθεί στα στρατόπεδα
συγκεντρώσεως, που είναι περικυκλω-
μένα από στρατιώτες. Έχουν μεγάλη
ανάγκη από σκηνές, φάρμακα και
τρόφιμα. Ο Τουρκικός στρατός ασκεί
τρομοκρατία μέσα στα στρατόπεδα.
84% των προσφύγων αυτών είναι γυ-
ναίκες παιδιά και γέροι. Πολλοί
νέοι έχουν φυλακιστεί σαν τρομο-
κράτες που συνεργάζονται με δια-
μελιστες της Τουρκίας. Η Τουρκία
δεν επιτρέπει να σταλεί υλική οι-
κονομική βοήθεια στους πρόσφυγες,
αλλά μόνο οικονομική για να μπο-
ρεί να τη χρησιμοποιήσει η ίδια.
Δεν επιτρέπει να επισκεφτούν τα
στρατόπεδα ο Ερυθρός Σταυρός και
άλλοι διεθνείς οργανισμοί βοή-
θειας. Τα θύματα των χημικών ό-
πλων τα έχουν κρύψει για να μην
τα δουν οι δημοσιογράφοι και αλ-
λοι. Λόγω αυτών των κακών συνθη-
κών, 30.000 από αυτούς πέρασαν
στο Ιράν, όπου και εκεί τους πε-
ριμένουν οι ίδιες συνθήκες. Στα
στρατόπεδα των προσφύγων, η Τουρ-
κία έχει ήδη αρχίσει τη διδασκα-
λία της Τουρκικής γλώσσας, με
σκοπό την αφομοίωση τους.

Η αντίληψη για το Κουρδιστάν

των αριστερών κομμάτων και οργα-
νώσεων των καταπιεστικών χωρών
που κατέχουν το Κουρδιστάν, μέ-
χρι τώρα δεν ήταν καλή. Η τουρ-
κική αριστερά και πάντα υποβάθ-
μιζε το Κουρδικό ζήτημα. Πάντα
σκέφεται με βάση τα επίδημα τουρ-
κικά σύνορα και την ενότητα του
τουρκικού κράτους. Για χάρη αυ-
τής της ενότητας όλες οι τουρ-
κικές οργανώσεις λένε πως είναι
οργανώσεις του τουρκικού και
κουρδικού λαού. Καμιά Κουρδική
οργάνωση δεν σκοπεύει να απελευ-
θερώσει τη Κωνσταντινούπολη ή
τη Σμύρνη, και δεν ισχυρίζεται
ότι είναι οργάνωση του τουρκι-
κού λαού και της τουρκικής εργατι-
κής τάξης. Έχουν στόχο να διωχθεί
η Τουρκία από το Κουρδιστάν. Τα
επίσημα φιλοσοβιετικά κόμματα των
τεσσάρων κρατών που κατέχουν το
Κουρδιστάν ακολουθούσαν πάντα μια
πολιτική που από τη μια μεριά έ-
παιρνε γραμμή από τη Μόσχα και α-
πό την άλλη ήταν ουρά των αστικών
κομμάτων και καθεστώτων που θεω-
ρούσαν προοδευτικά. Το κόμμα ΤΟΥ-
ΝΤΕΧ του Ιράν μέχρι το 1983 υπο-
στήριζε το Χομεϊνί και καλούσε
τους Κούρδους να παραδώσουν τα

όπλα τους και να υποστηρίξουν το αντιιμπεριαλιστικό καθεστώς του Χομεϊνί, μέχρι που ο Χομεϊνί στράφηκε εναντίον του ΤΟΥΝΤΕΧ. Ο Γενικός Γραμματέας του ΤΟΥΝΤΕΧ ο Κεγιανουρι εμφανίστηκε μετά τη σύλληψη του στη τηλεόραση και, όπως του επιβάλανε, είπε ότι είναι πράχτορας των Ρώσων και ότι έχει προδώσει την Ισλαμική επανάσταση. Οι Κούρδοι με επικεφαλής το Δημοκρατικό Κόμμα Κουρδιστάν του Ιραν που έχει 12 χιλιάδες αντάρτες και τη μαρξιστική οργάνωση KOMALA, που έχει χιλιάδες αντάρτες, συνεχίζουν από το 1979 χωρίς σταματημό τον αγώνα τους. Η Ιστορία του Κ.Κ. του Ιράκ έχει μια πορεία που πολλές φορές παρακολουθούσε την ιστορία του Τουντεχ.

Η βοήθεια που οι Κούρδοι του Ιράν και του Ιράκ έπαιρναν από τις αντίπαλες χώρες στη διάρκεια του Περσο-Ιρακινού πολέμου, δεν ήταν καθόλου υπέρ του ζητήματος του Κουρδιστάν. Αυτή η βοήθεια τώρα έχει σταματήσει. Οι Κούρδοι δεν έγιναν τα όργανα αυτών των δυο καθεστώτων, και βασίζονται στις δικές τους δυνάμεις

Σ' αυτές τις τελευταίες περιπτώσεις που ο Κουρδικός λαός εξοντώνονταν με χημικά όπλα, η στάση των σοσιαλιστικών χωρών ήταν να μην κάνουν καμιά διαμαρτυρία στο Ιράκ και να σιωπούν. Η Σοβιετική Ένωση ακολουθεί εδώ και πολλές δεκαετίες μια πολιτική που έχει σκοπό τη διατήρηση του στάτους κβο στη Μέση Ανατολή. Αυτό το στάτους κβο μοιραζει το κορμό του Κουρδιστάν στα τέσσερα κομμάτια. Δεν έχει βάλει ποτέ στη διεθνή σκηνή το Κουρδικό Ζήτημα, και δεν προσφέρει πολιτική και διπλωματική υποστήριξη σ' αυτό το Ζήτημα.

Θα δώσουμε τώρα μερικές άλλες πληροφορίες, που αφορούν μερικές άλλες πλευρές του Κουρδιστάν, εκτός από την ιστορική και πολιτική. Το οικονομικό σύστημα που επικρατεί τώρα στο Κουρδιστάν είναι καπιταλιστικό. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν ακόμα λίγα φεουδαρχικά στοιχεία στο εποικοδόμημα, τα οποία πηγαίνουν προς το τέλος τους. Η βιομηχανία στο Κουρδιστάν είναι λιγότερο αναπτυγμένη από τις βιομη-

χανίες των χωρών που κατέχουν το Κουρδιστάν.

Οι Βιομηχανίες στο Κουρδί - στάν είναι κυρίως κρατικές και οι κυριότερες είναι η βιομηχανία του πετρελαίου και των μεταλλευμάτων. Το Κουρδιστάν περιλαμβάνει τις περισσότερες πετρελαιοπαραγωγές περιοχές στη Μέση Ανατολή. Έχει δημιουργηθεί κουρδική εργατική τάξη. Εκτός από αυτά, εκατομμυρια εργάτες που δεν βρήκαν εργασία στο Κουρδιστάν πάνε στις μεγάλες αποικιοκρατικές πόλεις. Ιώρα στη Κωνσταντινούπολη βρίσκονται πάνω από ένα εκατομμύριο Κούρδοι, και εκατοντάδες χιλιάδες στην Αγκυρα, Τεχεράνη, Βαγδάτη, Δαμασκό και άλλες πόλεις.

Περίπου το μισό του Κουρδικού πληθυσμού ζει στις πόλεις. Η κτηνοτροφία και η γεωργία, παρόλο που γίνεται με παραδοσιακό τρόπο είναι σημαντικό ποσοστό της παραγωγής των κρατών που κατέχουν το Κουρδιστάν. Τα φράγματα που έχουν χτιστεί πάνω από τον Ευφράτη και το Τίγρη δίνουν μεγάλη παραγωγή ενέργειας.

Τα Κουρδικά, που είναι μια Ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, έχει τρεις διαλέκτους. Αυτές είναι η Κουρμα-

ντζι, η Σοράνι και η Ντεμιλι.

Τα Κουρδικά γράφονται σήμερα με τρία αλφάβητα ταυτόχρονα. Στο Κουρδιστάν της Τουρκίας με το Λατινικό, και στα άλλα τρία τμήματα του Κουρδιστάν με το Αραβικό. Οι Κούρδοι που ζούνε στη Σοβιετική Ένωση γράφουν με το κυριλλικό αλφάβητο. Υπολογίζεται γύρω στους 500.000 Κούρδοι ζουνε στις διαφορετικές δημοκρατίες της Σοβιετικής Ένωσης. Η γραπτή κουρδική λογοτεχνία αρχίζει μετά το δέκατο έβδομο αιώνα. Ο Αχμεντ-ι Χανι ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί σαν πατέρας της εθνικής ιδέας των Κούρδων ήταν γνωστός ποιητής. Έζησε το 1650 μέχρι το 1706. Είναι συγγραφέας της πολύ γνωστής Κουρδικής εποποιείας "Μεμ Ουζιν". Επίσης ο Φακίε Τέιρα είναι γνωστός Κούρδος ποιητής. Επίσης στο δέκατο ένατο και στον εικοστό αιώνα υπάρχουν πολλοί Κούρδοι συγγραφείς και ποιητές. Οι κυριότεροι τους είναι ο Γκιεγιερχουν, ο Χελιαχ και άλλοι. Ο Γιλμαζ Γκιουνέϋ, ο μεγάλος Κούρδος ηθοποιός και σκηνοθέτης πέθανε το 1984 στην εξορία. Ο Γκιουνέϋ που ήταν θερμός υποστηρικτής του αγώνα

για ανεξαρτησία του Κουρδιστάν ήταν ιδρυτικό μέλος του Κουρδικού Ινστιτούτου στο Παρίσι.

Σήμερα μισό εκατομμύριο Κούρδοι βρίσκονται στην Ευρώπη. Αυτοί είναι κυρίως μετανάστες και πιο λίγοι είναι πολιτικοί πρόσφυγες. Στην Γερμανία, στην οποία ζουν πάνω από 300.000 Κούρδοι δεν αναγνωρίζονται ως Κούρδοι. Εκτός από τη Σουηδία τα Κουρδόπουλα δεν έχουν δικαίωμα σε κανένα κράτος να έχουν στα σχολεία τους Κουρδικά μαθήματα.

Σχεδόν όλα τα ευρωπαϊκά κράτη συνεργάζονται με τα αποικιοκρατικά κράτη εναντίον των Κούρδων. Μέσα σ' αυτό το σύνολο περιλαμβάνεται και η Ελλάδα, και όλα τα ανατολικά κράτη.

Οι γυναίκες στη Κουρδική κοινωνία είναι πιο ελεύθερες από τις Ιράν, του Ιράκ και της Συρίας. άλλες μωαμεθανικές χώρες. Δεν φορούν φερετζέ και δεν κρύβουν το πρόσωπό τους. Στις παλιές εποχές συναντούμε πολλές γυναίκες που ήταν αρχηγοί των φυλών. Σήμερα οι γυναίκες συμμετέχουν ενεργά στην επανάσταση στο Κουρδιστάν. Έχουν πολλές γυναικείες οργανώσεις και στο Κουρδιστάν και στην Ευρώπη.

Οι περισσότεροι Κούρδοι είναι Μωαμεθανοί, αλλά δεν είναι καθόλου φανατικοί. Υπάρχουν ακόμα λίγοι Κούρδοι που έχουν ακόμα την αρχαία Κουρδική θρησκεία, και λατρεύουν τον Ήλιο. Υπάρχουν πολύ λίγοι Κούρδοι που είναι Χριστιανοί. Οι Μωαμεθανοί Κούρδοι είναι κυρίως Σουνίτες, και λίγοι είναι Σιίτες.

Στο Κουρδιστάν βρίσκονται σαν μειονότητα Ασσύριοι, Αρμένιοι, Τούρκοι, Άραβες και Πέρσες. Οι Κουρδικές απελευθερωτικές οργανώσεις στα προγράμματα τους λένε ότι στο μελλοντικό ελεύθερο ανεξάρτητο Κουρδιστάν θα έχουν ίσα δικαιώματα. Λένε ότι για να πετύχει ο αγώνας τους πρέπει να έχουν συμμαχία με τα εργατικά επαναστατικά κινήματα της Τουρκίας, του Ιράν, του Ιράκ και της Συρίας. Πρέπει επίσης να έχουν υποστήριξη και αλληλεγγύη από το παγκόσμιο επαναστατικό κίνημα.

Λεϊλίν Μπενάβ

ΚΑΤΑΛΗΨΗ Φ.Π.Ψ.

ΚΑΤΕΙΛΗΜΜΕΝΟ

(παλιό)

ΚΤΙΡΙΟ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 25/11

7.00 ΠΜ

Εκδήλωση-συζήτηση:

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ αγώνες Κ' η προοπτική του 1996

(ή αλλιώς: όποιος πηδά πολλά παλούκια

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Μύθος 1ος: "Οι Ολυμπιακοί αγώνες συμβάλλουν στην ειρήνη και τη συναδέλφωση των λαών".

Ξεχνά ο μύθος αυτός πως καμιά από τις σύγχρονες Ολυμπιάδες δεν αποτέλεσε αιτία ή έστω αφορμή για την επίτευξη ειρήνης ή ανακωχής σε κάποιο μέτωπο. Στις Ολυμπιάδες του 1920 και του 1924 δεν καλέστηκαν οι ηττημένες χώρες του Α' Παγκόσμιου πολέμου. (Κατά τα άλλα οι Ολυμπιάδες αδελφώνουν τους λαούς.)

Μύθος 2ος (σχετικός με τον πρώτο): "Οι Ολυμπιάδες είναι απολιτικές, δεν εξαρτώνται, ούτε επηρεάζουν τις πολιτικές καταστάσεις".

Ξεχνά ο μύθος αυτός βέβαια πως η ειρήνη στην οποία υποτίθεται ότι συμβάλλουν (βλ. μύθο 1ο) είναι ένα κατεξοχήν πολιτικό θέμα. Κι ακόμη ξεχνά ο μύθος αυτός πως οι Ολυμπιάδες:

α) αποτέλεσαν αιτία για την κάλυψη δικτατοριών:

1936 Βερολίνο: Η Ολυμπιάδα αποτελεί επίδειξη δύναμης και τρόπο πολιτικής προπαγάνδας και αυτοεπιβεβαίωσης για την Αρεία φυλή. Ο Αδόλφος Χίτλερ αποχωρεί από το στάδιο για να μη σφίξει το χέρι του μαύρου Ολυμπιονίκη Τζέσε Όουενς.

1968 Μεξικό: Οι φοιτητές διαδηλώνουν την αντίθεσή τους στη φιέστα-προπαγάνδα της Κυβέρνησης, που θα κόστιζε τρομερά ποσά στο Μεξικάνικο λαό. Συγκρούσεις με την Αστυνομία, 60 νεκροί και 1000 τραυματίες.

1988 Σεούλ: Διαδηλώσεις και συγκρούσεις. Ο Αμερικάνικος στρατός ζητά ενισχύσεις για να "προστατέψει" τους αγώνες.

β) υπήρξαν πάντα στο κέντρο της πολιτικής εκμεταλλεύσης των "μεγάλων" και των χωρών που υποστηρίζονται απ' αυτούς καθώς και από τη Δ.Ο.Ε. (Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή).

Αυτοί χρησιμοποιούν τις Ολυμπιάδες ανάλογα με το κέφι τους.

Έτσι το 1980 οι Η.Π.Α. μποϋκοτάρουν την Ολυμπιάδα της Μόσχας υποστηρίζοντας πως "η διοργανώτρια χώρα καταπατά τ' ανθρώπινα δικαιώματα και τις δημοκρατικές ελευθερίες". Το 1936 όμως στο Βερολίνο, το 1968 στο Μεξικό και τώρα (1988) στη Σεούλ φαίνεται πως οι Αμερικάνοι δεν είδαν κανένα να καταπατά τ' ανθρώπινα δικαιώματα.

Πολιτικός στόχος των διοργανωτριών χωρών ήταν να αμβλύνουν

τις εσωτερικές πιέσεις, η "συμφιλίωση" δηλαδή καταπιεστών-καταπιεζόμενων (κι όχι βέβαια η "συμφιλίωση των λαών"). Κι αυτό γίνονταν με τους εξής τρόπους:

I) διαδίδοντας την ιδεολογία της φεύτικης ενότητας μπρος στο μεγάλο σκοπό (βλ. τα ιδεολογήματα της ελληνικής κυβέρνησης για τη διεκδίκηση της Ολυμπιάδας του 1996),

II) κάνοντας πιο σκληρή την αστυνομοκρατία και τη στρατοκρατία (βλ. Μεξικό, Σεούλ),

III) προβάλλοντας προς τα έξω την εικόνα της εύρυθμης λειτουργίας του κράτους και της δύναμής του (βλ. Βερολίνο 1936).

Χαρακτηριστικό είναι πως κάθε υποψήφια πόλη είναι υποχρεωμένη να διαβεβαιώσει πως κατά τη διάρκεια των αγώνων μέσα στους Ολυμπιακούς χώρους δε θα γίνει καμιά πολιτική συγκέντρωση ή διαδήλωση. Το πώς θα το καταφέρει αυτό η διοργανώτρια χώρα δεν ενδιαφέρει την Ολυμπιακή Επιτροπή. Έτσι δεν την ενδιέφερε πώς έγινε το 1968 στο Μεξικό, πώς έγινε στη Σεούλ και το πώς θα γίνει στην Αθήνα.

γ) Η Δ.Ο.Ε. δεν είναι εκλεγμένη. Αλλά, όπως λέει κι ο Κουμπερντεν, "ανανεωνόμαστε μόνοι μας και η θητεία μας είναι ισόβια". Επιλέγει η ίδια η Δ.Ο.Ε. τα μέλη της σε κάθε χώρα από τα άτομα που θεωρεί κατάλληλα.

Έτσι στη σύνθεσή της υπάρχουν σουλτάνοι, σεϊχίδες, βασιλιάδες, πρίγκιπες, λόρδοι, βαρώνοι, μαρκήσιοι, δούκες κόμητες, ιδιοκτήτες αθλητικών ειδών, διαφημιστικών εταιρειών και άλλων πολλών.

Πολλοί απ' αυτούς είναι γνωστοί για τις φασιστικές τους ιδέες, όπως και πολλοί πρόεδροι της Δ.Ο.Ε. Για παράδειγμα ο ιδρυτής των Ο.Α. Κουμπερντέν πίστευε πως γυναίκες, μαύροι, παιδιά δεν έχουν σχέση με τον Ολυμπισμό, γιατί είναι αδύνατοι, ήταν φασίστας και ρατσιστής. Ο σημερινός πρόεδρος Σάμαρανκ είναι γνωστός για το φιλοφρανκικό παρελθόν του.

Μύθος 3ος: "Το αγνό πνεύμα των αρχαίων Ολυμπιάδων".

Κι εδώ ξεχνιούνται κάποιες "λεπτομέρειες":

α) Οι δούλοι, οι "βάρβαροι" (στην πρώτη τους περίοδο), οι γυναίκες και οι φτωχοί δεν είχαν το δικαίωμα της άθλησης και της συμμετοχής στους αγώνες (ταξικός και ρατσιστικός χαρακτήρας των αγώνων.)

β) Τα ντόπιγκ (τότε τα έλεγαν "μαγικά φίλτρα") και τις δω-

ροδοκίες, χαρακτηριστικά και των τότε αγώνων.

γ) Τα οικονομικά οφέλη των νικητών, τον πλούτο που συγκέντρωνε η Ολυμπία εξαιτίας των αγώνων (πράγμα που οδήγησε σε πολλές συγκρούσεις μεταξύ Ηλείων και Πισσατών).

δ) Το πόσο συχνά παραβιάζονταν η εκεχειρία που γινόταν κατά τη διάρκειά τους· ότι η εκεχειρία δεν ήταν χρόνος ειρήνης και συνεργασίας, αλλά πολεμικής προετοιμασίας· τις συγκρούσεις Ηλείων - Πισσατών για την πατρότητα της τέλεσης των αγώνων.

ε) Την "ευγενή σύλλα" που εκδηλωνόταν με σπασίματα διαφόρων μελών των αντιπάλων, με δολοφονίες στους αγώνες (Διομήδης) και με ονόματα πρωταθλητών, όπως "ακροχερσίτης" (ονομασία του Σικίωνα γιατί έσπαζε τις άκρες των δαχτύλων των αντιπάλων του).

στ) Την πολιτική και πολεμική σημασία της νίκης. Τα πλήθη μαγεύονταν από τον πρωταθλητή κι ένα μέρος των τειχών γκρεμίζονταν για να "δείξουμε πως εμείς δε φοβόμαστε κανένα".

Αδάμ Χαρβάτης

Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑΣ ΤΟΥ 1996 ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Πολλές και αντιθετικές είναι οι μέχρι σήμερα κατατεθειμένες μελέτες για τον προϋπολογισμό των Ο.Α. του '96 που διεκδικεί με πολλές ελπίδες "πρόκρισης" η χώρα μας. Εκτός όμως από τις επίσημες κρατικές μελέτες, οι περισσότερες από τις άλλες μιλούν για τεράστιο κόστος και πολύ μικρότερα έσοδα.

Ας ρίξουμε μια ματιά σε προηγούμενες διοργανώσεις:

I) Η Ολυμπιάδα του 1976 άφησε στο Δήμο του Μόντρεαλ παθητικό 300 δις δολάρια Καναδά.

Η απόσβεση του παραπάνω χρέους πέφτει στις πλάτες των δημοτών του Μόντρεαλ που θα πληρώνουν για 100 χρόνια (μέχρι το 2076 δηλ.) ειδικό ετήσιο φόρο (SPECIAL ANNUAL TAX) ανάλογα με τα εισοδήματά τους.

II) Για τους Ολυμπιακούς αγώνες της Μόσχας το 80 δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία, μα αν λάβουμε υπόψη το θέαμα και μόνο της τελετής έναρξης και τον γιγαντισμό των αγώνων συμπεραίνουμε το μέγεθος της διοργάνωσης σε ρούβλια και "σταχανοβίτικη" εργασία.

III) Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Λος Άντζελες ήταν μια κερδοφόρα επιχείρηση, αφού δεν έμεινε τίποτα απούλητο. (Χαρακτηριστικά η Ολυμπιακή Φλόγα πωλείται 3000 δολλάρια το χιλιόμετρο, ο όρκος του αθλητή σπονσάρεται από την ADIDAS).

IV) Οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Σεούλ που γίναν πάνω στα πρότυπα των Ο.Α. του '84 ήταν κι αυτοί, σύμφωνα με τα στοιχεία που δόθηκαν στη δημοσιότητα, κερδοφόροι για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις που εκμεταλλεύτηκαν την διοργάνωσή τους.

Σαν συμπέρασμα προκύπτει ότι η διεξαγωγή των Ο.Α. τα τελευταία χρόνια είναι μια γιγάντια επιχείρηση που αποφέρει τεράστια κέρδη σε πολυεθνικές, σε διαφημιστές, τηλεοπτικά δίκτυα, κατασκευαστικές και οικοδομικές επιχειρήσεις, ενώ υπερχρεώνουν τον δημόσιο τομέα, και βαραίνουν τις ασθενέστερες οικονομικά τάξεις είτε μ' άμεση- έμμεση φορολογία, είτε με τεράστια χρηματικά ποσά προς τις ιδιωτικές επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν την διοργάνωση.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ Ο.Α. ΤΟΥ '96

Η επίσημη αισιόδοξη μελέτη, που συνέταξε η Διεύθυνση Αθλητικών Θεμάτων της εκτελεστικής επιτροπής για την διεκδίκηση της Ολυμπιάδας, προβλέπει κόστος 164 δις και έσοδα 157 δις.

(Αναλυτικά 40 δις για αθλητ. εγκαταστ./ 36 δις για Ολυμπιακό χωριό / 25 δις για φιλοξενία αποστολών, προβολή υποψηφιότητας, προμήθεια εξοπλισμού / 50 δις για αντικατάσταση τηλεπικοινωνιακού δικτύου, εκσυγχρονισμό τηλεοπτικής υποδομής και δημιουργία κέντρου τύπου / 3 δις απρόβλεπτα έξοδα).

Κριτική: Στον υπολογισμό αυτό του κόστους δεν προβλέπονται:

Α) Τα έργα υποδομής και προετοιμασίας της Αθήνας να δεχτεί τους Ο.Α.:

Το μετρό (αγνώστου προϋπολογισμού)

Ο εκσυγχρονισμός του οδικού δικτύου (40 δις)

Το αεροδρόμιο Σπάτων (35 δις)

Έργα για την καταπολέμηση του ρύπου στην Αθήνα.

Αναθεωρήσεις και επανεκτεμήσεις των εξόδων.

Ο πιο πρόσφατος υπολογισμός από τον δήμαρχο Αθηναίων είναι από 500 δις έως 1050 δις χωρίς να υπολογίζονται σ' αυτά και τα υπόλοιπα αναπτυξιακά έργα (εκσυγχρονισμός σιδηροδρομικού δικτύου, λιμανιών κ.λ.π.)

Τα ΕΣΟΔΑ: από τα 157 δις που πρόβλεπε ο υπολογισμός τα

μισά υπολογίζονται σε συνάλλαγμα και αφορούν την εκμετάλλευση των τηλεοπτικών και διαφημιστικών δικαιωμάτων. Κάπου 40 δες είναι τα έσοδα από το ειδικό λαχείο ΛΟΤΟ που θα τεθεί σε κυκλοφορία από την ανάληψη των αγώνων και μετά, και 21 δες υπολογίζεται ότι θα είναι τα έσοδα από τη μεταπώληση των εγκαταστάσεων του Ολυμπ. χωριού. Τα υπόλοιπα θα προκύψουν από την εκμετάλλευση εισιτηρίων, ειδικών σημάτων και της εμπορικής εκμετάλλευσης της υποψηφιότητας.

Κριτική: Πρέπει να σημειωθεί ότι η κύρια πηγή των εσόδων, δηλ. τα τηλεοπτικά δικαιώματα, δεν είναι σίγουρη γιατί εξαρτώνται από τις ώρες μετάδοσης των αγώνων. (Είναι χαρακτηριστικό ότι το Αμερικάνικο δίκτυο ABC πρόσφερε 309 εκατ. δολ. για τους Ο.Α. του Κάλγκαρι στον Καναδά και 300 μόνο για τους αγώνες της Σεούλ κι αυτό γιατί δεν προσφέρονταν οι ώρες μετάδοσης).

Τα έσοδα από το ειδικό λαχείο ΛΟΤΟ (ο επίσημος κρατικός τζόγος επεκτείνεται και σ' άλλα ζητήματα εκτός από το ΠΡΟ-ΠΟ και τον Ιππόδρομο) δεν αποτελούν "πρωτογενή" κρατικά έσοδα και είναι ένα είδος έμμεσης φορολογίας.

Τέλος τα 21 δες, που υπολογίζονται ότι θα συγκεντρωθούν από την πώληση των σπιτιών του Ολυμπ. χωριού, εξοβελίζουν τ' όνειρα για απόκτηση στέγης.

Εκτός από τα ποσοτικοποιημένα κόστη της Ολυμπιάδας, διαφεύγει το πολύ σημαντικό κόστος από τον οριστικό διαμελισμό

της χώρας στην υπερανάπτυγμένη οικονομικά Αττική (αναφέρω ενδεικτικά: εισαγωγικό εμπόριο 66⁰/ο, τραπεζικός τομέας 71⁰/ο, κέντρο αποφάσεων 100⁰/ο).

ΑΠΕΙΛΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το λεκανοπέδιο της Αττικής συγκεντρώνει το 40⁰/ο του ελληνικού πληθυσμού. (Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποια αντίστοιχα ποσοστά από άλλες πόλεις: Λονδίνο 15,5⁰/ο, Δουβλίνο 14⁰/ο, ακόμη και το υδροκέφαλο Κάιρο συγκεντρώνει το 17⁰/ο του συνολικού πληθυσμού της Αιγύπτου.) Στο ήδη βεβαρημένο πληθυσμιακό λεκανοπέδιο της Αττικής, θα προσφερθεί και μία πόλη σαν τη θήβα, αφού το Ολυμπ. χωριό μετά θα χρησιμοποιηθεί για να στεγάσει περίπου 20.000 άτομα.

Τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούν αυτοί που υποστηρίζουν την τέλεση των Ο.Α. στην Αθήνα είναι:

Ότι προβλέπονται έργα για την απορρύπανση της ατμόσφαιρας της Αθήνας.

Αυτό δεν φαίνεται να έχει ισχύ αν λάβουμε υπόψη το προηγούμενο της τέλεσης των Ο.Α. στο Λος Άντζελες, μια πόλη με μεγάλη ατμοσφαιρική ρύπανση.

Επιπλέον τα μέτρα που έχουν εξαγγελθεί (μετρό, αναδάσωση των γύρω λόφων) πέρα από αμφίβολης αποτελεσματικότητας (καταπολέμηση των ρύπων που φαίνονται, εικόνα μη-νέφους) είναι και χρονοβόρα.

-Το δεύτερο επιχείρημα για την δημοφιλία έργων υποδομής για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Αττικής φαίνεται να μην έχει ισχύ αφού:

-Ενώ το πράσινο στην Αθήνα δεν ξεπερνάει το 2,8^ο/ο προβλέπονται να χρησιμοποιηθούν τεράστιες εκτάσεις για το αεροδρόμιο των Σπάτων, σύγκοινωνιακούς περιφερειακούς κόμβους, τις γιγάντιες αθλητικές εγκαταστάσεις (5 ακόμη κλειστές αίθουσες 4-10 χιλ. θέσεων), το Ολυμπ. χωριό και το κέντρο τύπου, του αποίου η έκταση υπολογίζεται σαν το άλσος Παγκρατίου.

Η "ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ" ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑΣ ΤΟΥ '96

Ο ρόλος του σύγχρονου αθλητισμού, σαν ιδεολογικού μηχανισμού αναβαθμίζεται μεταπολιτευτικά. Πρώτος εκσυγχρονιστής ο μεγάλος "εθνάρχης" Καραμανλής. Αυτός συνέλαβε, σε μια εποχή που κορυφαία στιγμή του αθλητισμού, οι Ολυμπ. Αγώνες, περνούσαν κρίση, το νέο Μεγάλο όραμα για την αστική τάξη της Ελλάδας, την μόνιμη τέλεσή τους στην Ελλάδα.

Αυτή η πρόταση αργότερα κρίθηκε ανέφικτη γι' αυτό και οι στόχοι της Ελληνικής διπλωματίας και της ελληνικής Ολυμπ. Επιτροπής στράφηκαν στο να πείσουν την Δ.Ο.Ε. για την τέλεση της Χρυσής Ολυμπιάδας του '96 στον τόπο που αναβίωσαν οι Ο.Α. πριν 100 χρόνια.

Αυτός ο στόχος αποτελεί μετά την ευρωπαϊκή πρόκληση του '92 το υπερεθνικό όραμα, που μοιάζει να αποτελεί την καινούργια Μεγάλη Ιδέα, μιας και σύσσωμο το ελληνικό Κοινοβούλιο συμφωνεί και χαιρετίζει αυτή την πρόταση. Η ομοφωνία όλων των ελληνικών κομμάτων για την τέλεση των Ο.Α. του '96 στην Αθήνα δημιουργεί μια πλατιά συναίνεση. Και ως γνωστό όταν υπάρχει μια διευρυμένη κοινωνική συναίνεση, οι μειοψηφικές και αντιθετικές με την κυρίαρχη απόψεις αντιμετωπίζουν τον αυταρχισμό του κράτους.

Μια άλλη προϋπόθεση για την ανάληψη της Χρυσής Ολυμπιάδας από την χώρα μας είναι η απόδειξη στη διεθνή κοινότητα ότι η Αθήνα είναι μια οχυρωμένη πόλη και ότι "ένοπλες ομάδες τρομοκρατών" δεν θα παρενοχλήσουν την διοργάνωση των Ο.Α. Με αυτό το πρόσχημα ανοίγεται ο δρόμος για την θωράκιση και τον εκσυγχρονισμό των κατασταλτικών μηχανισμών, δημιουργία αντιτρομοκρατικών νόμων και μονάδων και γιτα την διεύρυνση του ελέγχου και της καταστολής σ'όλο το πλάτος των κοινωνικών χώρων.

Σ' αυτό το συμπέρασμα οδηγεί η εμπειρία από τις τελευταίες Ολυμπιάδες και ειδικά από την Ολυμπιάδα της Σεούλ, όπου με το πρόσχημα της τρομοκρατίας δημιουργήθηκε ένας πολυπληθής κατασταλτικός μηχανισμός που στοχεύει στην καταστολή του κινήματος του νοτιοκορεάτικου λαού και στην ενδυνάμωση του στρατοκρατικού καθεστώτος.

ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΙΝΗΜΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΥΣ Ο.Α.

- Ιστορία προηγούμενων κινήματων βάσης για μπούκοτάς των Ο.Α.
- 1936 Βερολίνο
  - 1980 Μόσχα
  - Δημιουργία μιας επιτροπής για τον αθλητισμό, που θα μαζεύεται κάθε 15 μέρες στο στέκι.
  - Ανάληψη μιας εκδοτικής προσπάθειας για πληροφόρηση.

Χάρης Λιόντος

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Ελευθεροτυπία, 29 Οκτωβρίου 1987
2. Στοιχεία από το Δελτίο της ΕΟΑ, τ. 4/87
3. ο.π.
4. Βλπ. άρθρο Γ. Σχίζα "Κόστος της διοργάνωσης", π. Νέα Οικολογία, τ. 25/ Οκτ. 88
5. Βλέπ. άρθρο Γ. Παρασκευόπουλου
6. ο.π.

"Πιο γρήγορα, πιο ψηλά, πιο δυνατά". Αυτό είναι το σύνθημα, που, από την Αρχαιότητα έχει συνδεθεί με τους Ολυμπιακούς αγώνες, σύνθημα που παραπέμπει άμεσα στο περιεχόμενό τους και στο λόγο ύπαρξής τους, που δεν είναι άλλος από τον ανταγωνισμό μεταξύ αθλητών για την επίτευξη όσο το δυνατόν καλύτερης αθλητικής επίδοσης και για την κατάκτηση της πρωτιάς από έναν μεταξύ των πολλών, σύνθημα που αν ειπωθεί χωρίς την παρέμβαση των παραμορφωτικών φακών που μεταφράζονται σε έννοιες όπως "ευγενής άμιλλα", "αγώνας για την συναδέλφωση των λαών και των ανθρώπων" δείχνει ξεκάθαρα προς απογοήτευση φίλων και οπαδών του θεσμού, τον σκληρό ανταγωνισμό μεταξύ των αγωνιζομένων, την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού με οποιοδήποτε μέσο, τη δόξα για σωματική δύναμη και την επιβολή, στοιχεία που αποτελούν και τον ακρογωνιαίο λίθο των ολυμπιακών αγώνων, στοιχεία χωρίς τα οποία ολυμπιακοί αγώνες στο ιστορικό διηνηκές της ύπαρξής τους, είναι αδύνατο να νοηθούν. Αλλά ας δούμε τους ολυμπιακούς αγώνες από το ξεκίνημά τους. Είναι συνηθισμένο σήμερα, άνθρωποι που θέλουν πάση βύσει να διασώσουν το θεσμό, να αναφέρονται στις ολυμπιάδες του Αρχαίου κόσμου από το 776 π.Χ. μέχρι τα πρώτα Χριστιανικά

χρόνια και να αντιπαραβάλουν το αρχαίο θάνατα πνεύμα, το αγνό αθλητικό ιδεώδες με την σημερινή κατρακύλα του θεσμού σε οικονομικό και πολιτικό πολυθέαμα και να βλέπουν την επιστροφή της ολυμπιακής ιδέας από το αγνό ιδεώδες της "ευγενούς άμιλλας" ως τη μόνη λύση για την συνέχιση του θεσμού. Όμως και εδώ η πραγματικότητα τους διαψεύδει.

Μια προσεκτικότερη ματιά στις ιστορικές πηγές μας δείχνει πως ο κόσμος από κλαδί ελιάς δεν ήταν ο μόνος λόγος για τον οποίο οι αθλητές αγωνιζόταν. Οι ολυμπιονίκες της εποχής είχαν εξασφαλίσει με τη νίκη τους τεράστια για την εποχή χρηματικά ποσά, σε νομίσματα ή σε χρυσό από τις προσφορές των πλουσίων χορηγών των ολυμπιάδων καθώς και τεράστια αναγνώριση και επιρροή στη πόλη-κράτος της καταγωγής τους, επιρροή που συνήθως μεταφραζόταν και σε πολιτική δύναμη και σε απόκτηση ισχυρού ρόλου στη λήψη αποφάσεων, πολιτικών και στρατιωτικών, που αφορούσαν την πόλη. Και ο πολιτικός ανταγωνισμός μεταξύ των πόλεων-κρατιών είχε και τότε τη θέση του, στους ολυμπιακούς αγώνες, ακόμα και οι πολεμικές επιχειρήσεις που πρόσκαιρα σταματούσαν κατά την τέλεση των αγώνων, έπαιρναν την μορφή αθλητικής αντιπαράθεσης μεταξύ των αθλητών-εκπροσώπων των

εμπόλεμων πόλεων, αντιπαράθεση που σε μεγάλο βαθμό έκρινε και την συνέχεια ή ακόμα και την έκβαση του πολέμου. Ακόμα και ο επαγγελματικός αθλητισμός, ο πρωταθλητισμός που πολύ απέχει από την συμμετοχή προς χάριν της συμμετοχής, δεν ήταν άγνωστα φαινόμενα και σε εκείνες τις ολυμπιάδες. Αλλά αυτό που σοκάρει ακόμα και σήμερα στους ολυμπιακούς, το ντόπινγκ, η λήψη δηλαδή φαρμακευτικών ουσιών κατάλληλων για την αύξηση των φυσικών σωματικών ικανοτήτων και τη μεγιστοποίηση της αθλητικής επίδοσης θα σοκάρει ακόμα περισσότερο αυτούς τους ηθικολόγους των ολυμπιακών αγώνων, αν μάθαιναν πως και στις αρχαίες ολυμπιάδες το ντόπινγκ δεν ήταν καθόλου άγνωστο, αντίθετα ήταν πολύ συνηθισμένο. Μάλιστα ακόμα και οι αρχαίοι αθλητές ντοπάρωνταν με βότανα και φυτικές ουσίες που ελαχιστοποιούσαν το σωματικό πόνο και αυξάναν την ικανότητά τους για επίδοση, πράγμα που ανάγκασε τους ελλανοδίκες να θεσπίσουν νόμο τον 3ο αιώνα π.Χ., ο οποίος απαγόρευε τη λήψη οποιουδήποτε βοτάνου πριν τις ολυμπιάδες και υποχρέωνε αθλητές και συνοδούς να περιορίζονται σε ειδικά καταλύματα τρεις μέρες πριν την έναρξη των αγώνων τα οποία φύλαγαν οι ίδιοι οι ελλανοδίκες. Το αρχαίο αγνό αθλητικό ιδεώδες της "ευγενούς άμιλλας" λοιπόν, δεν ήταν και τόσο αγνό.

Η αναβίωση της ολυμπιακής ιδέας στα τέλη του 19ου αιώνα από τον Γάλλο αριστοκράτη Πιέρ ντε Κουμπερτέν, είναι σύμφωνη με το ρομαντικό και αρχαϊόπληκτο πνεύμα που διαπνέει την αναστατωμένη από εθνικιστικά κινήματα και πολιτικές ανακαταξέσεις Ευρώπη, έρχεται να συνηγορήσει στην εδραίωση μιας εθνοκρατικά διαμορφωμένης Ευρωπαϊκής πολιτιστικής ταυτότητας που θα έχει σαν πολιτιστικό υπόστρωμα τα ιδεώδη του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, προσαρμοσμένα στις απαιτήσεις της καπιταλιστικά αναπτυσσόμενης και ιμπεριαλιστικής Ευρώπης. Ο Κουμπερτέν στους λόγους του υπέρ της αναβίωσης των ολυμπιακών αγώνων αναφέρεται σε στις ευεργετικές

επιδόσεις του αθλητισμού στη διαμόρφωση του ήθους και της προσωπικότητας των νέων, στην δημιουργία αγωνιστικού πνεύματος και δόξας για τη διακρίση καθώς και στην αποπομπή των κακών επιδόσεων, στις οποίες ο μη αθλούμενος νέος είναι περισσότερο ευάλωτος, από τις εθνικιστικές και καλλυμένα ρατσιστικές, που θα επαναληφθούν αργότερα αυτούσιες ή συμπληρωμένες από τον Μουσολίνι και τον Χίτλερ.

Η πρώτη επίσημη αναβίωση των ολυμπιακών αγώνων, μετά από αθλητικούς αγώνες μικρότερης σημασίας, όπως αυτοί των 6 ημερών, συντελείται στην Αθήνα στο Παναθηναϊκό στάδιο στις 25 Μαρτίου 1896. Συμμετέχουν 13 χώρες, 285 αθλητές που αγωνίζονται σε 44 αγωνίσματα. Ο Έλληνας Σπύρος Λούης, φορώντας την εθνική μας ενδυμασία, βγαίνει πρώτος στον Μαραθώνιο δρόμο με χρόνο ρεκόρ για την εποχή σε σχέση με παλιότερους αγώνες μικρότερης αξίας.

Μετά απ' αυτή την πρώτη σύγχρονη ολυμπιάδα της Αθήνας, ο ολυμπιακός θεσμός εξελίσσεται παράλληλα με τις γενικότερες πολιτικές εξελίξεις ανά την υφήλιο, εξελίξεις με τις οποίες δεν υπήρξε άσχετος, αντίθετα πολλές φορές αποτέλεσε πεδίο όπου αυτές συνέβησαν.

Ο μύθος της συναδέλφωσης των λαών κατά την διεξαγωγή των αγώνων, καταρρίφθηκε με όλη του την τραγικότητα, όταν φασιστικά καθεστώτα ανάλαβαν την διοργάνωσή τους, για να την χρησιμοποιήσουν σαν άλλοθι για την υποτιθέμενη δημοκρατικότητά τους. Στους ολυμπιακούς του 1936 ο εκλεγμένος καγκελάριος Αδόλφος Χίτλερ μαζί με τον υπουργό του Γκέμπελς περιμένουν να δουν από την εξέδρα των επισημών τις απόψεις τους για την σωματική και διανοητική ανωτερότητα της ράτσας φυλής να δικαιώνονται. Όμως ο νέγρος Τζέσε Όουενς κερδίζοντας 4 χρυσά μετάλλια στη σειρά τους έκανε να εξοργιστούν, διαφεύδοντάς τους. Το 1968 η διοργάνωση της ολυμπιάδας ανήκει στο Μεξικό. Η χώρα ολοκληρω συνταράζεται από τα τεράστια οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που την διατρέχουν και τα οποία η δοτή και τυφλά προσυλωμένη στον Αμερικάνικο ιμπεριαλισμό κυβέρνηση προκλητικά αγνοεί διεκδικώντας και πετυχαίνοντας την διοργάνωση των ολυμπιακών. Οι απεργίες και οι καταλήψεις εργατών και φοιτητών που καταστέλλονται άγρια από τις αρχές του καλοκαιριού τώρα, λίγο μόλις πριν την έναρξη των αγώνων αντιμετωπίζονται με πρωτοφανή αγριότητα. Οι φοιτητές συλλαμβάνονται και βασανίζονται κατά εκατοντάδες, ενώ οι δολοφονίες φοιτητών που θεωρούνται ως "εξαρτισμένοι" πληθαίνουν. Στα τέλη Σεπτεμβρίου μια πορεία 5 χιλιάδων φοιτητών με επικεφαλής τις μητέρες των σκοτωμένων συντρόφων τους συγκλονίζει την πόλη του Μεξικού, ενώ παράλληλα η πόλη γεμίζει με συνθήματα που απευθύνονται στους ανυποφάστους τουρλότες που καταφθάνουν για τους αγώνες, συνθήματα όπως "Αν θέλεις να γνωρίσεις το Μεξικό, τότε να επισκεφτείς τις φυλακές του". Στις 3 Οκτώβρη 10 χιλιάδες φοιτητές που συγκεντρώνονται στην πλατεία των τριών πολιτισμών, για να διαδηλώσουν, περικυκλώνονται από δυνάμεις του στρατού, των GRANADEROS (ΜΑΤ του Μεξικού) και των ειδικών δυνάμεων και αρχίζει μια ανελέητη σφαγή, με θύματα περίπου 200 φοιτητές. Μετά από όλα είναι έτοιμα για τις 12 Οκτωβρίου, όπου μετά από τρεις σφαγές και συλλήψεις, αρχίζουν οι ολυμπιακοί υπό καθεστώς επιφανειακής και επίπλαστης ηρεμίας. Οι μαύροι αθλητές της Αμερικάνικης αποστολής, Κάρλος και Σμιθ από το βάθρο του νικητή υψώνουν τη γροθιά και σκύβουν το κεφάλι στη δέα της Αμερικάνικης σημαίας, συμπαραστεκόμενοι έτσι στον δοκιμαζόμενο λαό του Μεξικού.

Μόναχο 1972: Η χρονιά που η Δυτική Γερμανία αναλαμβάνει την διοργάνωση των ολυμπιακών αγώνων. Τα μέτρα ασφαλείας στις εγκαταστάσεις του ολυμπιακού χωριού είναι δρακόντεια. Ο φόβος για επιθέσεις από τρομοκρατικές οργανώσεις σε ξένες αποστολές θέτει τις αστυνομικές δυνάμεις φύλαξης σε πλήρη ετοιμότητα. 200 μέλη της Παλαιστινιακής επαναστατικής ομάδας "μαύρος Σεπτέμβρης" καθόρθωσαν να εισέλθουν στις εγκαταστάσεις και να καταλάβουν το κτίριο όπου βρισκόταν η Ισραηλινή αποστολή με σκοπό να κρατήσουν όμηρους τα μέλη της ζητώντας ως αντάλλαγμα το σταμάτημα των συλλήψεων και των δολοφονιών Παλαιστινίων από Ισραηλινούς. Μετά από αυτό ο πρόεδρος της ΔΟΕ BRUNDAGE δηλώνει ότι οι αγώνες θα συνεχιστούν κανονικά. Αλλά και η τελευταία ολυμπιάδα, αυτή της Σεούλ της Ν. Κο-

ρέας φέτος το '83 ήταν μια αρκετά χαρακτηριστική περίπτωση, όπου οι ολυμπιακοί αγώνες χρησιμεύουν σαν άλλοθι για την στήριξη δικτατορικών καθεστώτων και την συγκάλυψη των εγκλημάτων τους. Η Η.Κορέα, μια φτωχή χώρα με τεράστιο δημοσιονομικό έλλειμμα, εξαρτημένη οικονομικά και πολιτικά από τις ΗΠΑ (διατηρούν στη Ή.Κορέα 40.000 στρατο, βάσεις με πυρηνικά κτλ από το πόλεμο του '50-'53) και με μια δικτατορική κυβέρνηση που μέχρι την πρόσφατη παραίτησή της, τηρούσε κατά γράμμα τον όρκο πίστης και αφοσίωσης που είχε δώσει στον λευκό όλο του Ελγκαν, προσπαθώντας να μπει κι αυτή στο γκρουπ των προοδευμένων χωρών, αναλαμβάνει την διοργάνωση των ολυμπιακών αγώνων, αδιαφορώντας προκλητικά για την λαϊκή δυσφορία που προκαλέσει αυτή η απόφαση και για τα τεράστια οικονομικά και πολιτικά προβλήματα που την προφοδοτούσαν. Οι φοιτητές εξεγείρονται ενάντια στην διοργάνωση και γενικότερα ενάντια στην αυταρχική κυβέρνηση. Το πανεπιστήμιο της Σεούλ αλλά και άλλων πόλεων καταλαμβάνονται και οι φοιτητές ξεχύνονται στους δρόμους σε δυναμικές πορείες. Στο αίτημά τους να ματαιωθεί η διοργάνωση και να τους επιτραπεί να συναντηθούν με επιτροπή φοιτητών από την σοσιαλιστική Η.Κορέα, αντιμετώπισαν τη βίαιη καταστολή των δυνάμεων ασφαλείας. Εκτός από τη Νικαράγουα, την Λιθιοπία, το Βιετνάμ και την Κούβα που αρνούνται την συμμετοχή, όλες οι χώρες με αθλητική παράδοση, δυτικές και ανατολικές συμπεριλαμβανομένης και της Σ.Ενωσης δηλώνουν συμμετοχή σε σημείο να σημειωθεί ρεκόρ συμμετοχών σε σχέση με προηγούμενες ολυμπιάδες. Η αντιπάθεια προς το αυταρχικό καθεστώς της Η.Κορέας και η συμπάθεια προς τον σοσιαλιστικό βορροπαράμεριστη, μυστάστην αναζήτηση της διεθνούς προβολής και των οικονομικών συμφερόντων κρατών ολόκληρων αλλά και βιομηχανικών επιχειρήσεων που βρίσκονται συνήθως πίσω από τις επίσημες αποστολές αθλητών και βρίσκουν στους ολυμπιακούς ένα λαμπρό πεδίο μαζικής διαφήμισης των προϊόντων τους.

Όμως και στις σχετικές πιο ήρεμες ολυμπιάδες, το στοιχείο του πολιτικού ανταγωνισμού και της αντιπαράθεσης μεταξύ κρατών και πολιτικών συστημάτων ήταν πάντα έντονο. Στην ολυμπιάδα της Ήδσας το 1980 οι ΗΠΑ μπουκοτάρισαν τους αγώνες και δεν έστειλαν αθλητές, πράγμα που μιμήθηκαν οι χώρες-δορυφόροι τους, όπως η Βρετανία η Δ.Γερμανία κ.α. Το 1984 στο Λ.Α. η Σ.Ενωση αντιστοιχα αρνείται να στείλει τους αθλητές της ανταποδίδοντας το μπουκοτάρισμα. Η Ρουμανία είναι η μόνη ανατολική χώρα που συμμετέχει στους αγώνες. Αλλά και μέσα στους αθλητικούς στίβους η πολιτική αντιπαράθεση κάτω από το ένδυμα του αθλητικού συναγωνισμού είναι δεδομένη. Κάθε χώρα έχει σαν όνειρό της να είναι αυτή που θα αποκτήσει τα περισσότερα χρυσά μετάλλια, που θα δελξει, πως έχει πιο καλύτερο εξοπλισμένους αθλητές επειδή το αθλητικό πρόγραμμα της χώρας τους, το επιτρέπει. Το κατά πόσο οι επιδόσεις των αθλητών είναι αποτέλεσμα των δικών τους δυνατοτήτων και όχι κάποιων ανθρώπων ρομπότ που κινούνται χάρη στη χρήση αναβολικών είναι κάτι που δεν μετράει. Σημασία έχει το αποτέλεσμα, η επίδοση, το ρεκόρ. Αλλά σ' αυτό θα ξαναέρθουμε πιο κάτω.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο των ολυμπιακών αγώνων που είναι πιο πασιφανστό και είναι τόσο έκδηλο που έχει γίνει μια σήμα κατατεθέν των σύγχρονων ολυμπιακών, είναι η στενή σύνδεσή τους με τα οικονομικά συμφέροντα των πολυεθνικών και του διεθνούς κεφαλαίου. Ποιος δεν ξέρει πια πως ολυμπιακοί σημαίνει τεράστια ποσά για διαφήμιση βιομηχανικών προϊόντων, ποσά για την εξασφάλιση αποκλειστικών δημοσιογραφικών δικαιωμάτων από περιοδικά και τηλεοπτικά δίκτυα ποσά για το αποκλειστικό πατρωνάρισμα των σούπερ-αστέρων του στίβου, ένας τεράστιος χορδός χρημάτων που έχει σαν αποδέκτες άμεσους διοργανωτές και αθλητές που όμως στην πραγματικότητα δεν αφήνει παραπομπόμενο κανένα από αυτούς που με κάποιο τρόπο ενέχονται σ' αυτόν. Στοιχεία αθλητικών ειδών σκορπούν πλουσιοπάροχα σε διοργανωτές και

κυρίως σε αθλητές δισεκατομμύρια δολάρια προκειμένου να, δουν τη φήμη της εταιρίας τους γραμμένη στα διαφημιστικά ταμπλά ή στις φανέλλες αυτών που έχουν εξασφαλισμένη την νίκη και την διάκριση. Οι αμοιβές των υπερπρωταθλητών Μπεν Τζόνσον, Καρλ Λιούις και άλλων για τη χρησιμοποίηση αθλητικών ειδών ορισμένης φήμης στην διάρκεια των αγώνων, φτάνουν στην Ολυμπιάδα της Σεούλ στο ύψος αρκετών εκατομμυρίων δολλαρίων. Ο Καρλ Λιούις κατά την παραμονή του στη Σεούλ δεν είναι υποχρεωμένος να δεσμεύεται στις αθλητικές εγκαταστάσεις, αλλά μπορεί να μένει στο πολυτελέστατο διαμέρισμα και να κινείται με το πανάκριβο αγωνιστικό αυτοκίνητο που του έχουν παραχωρηθεί από την εταιρία της οποίας τα προϊόντα δέχτηκε να διαφημίζει.

Είναι κοινός τόπος πια πως οι Ολυμπιακοί αγώνες αποτελούν σήμερα μια πρώτης τάξεως διεθνή αγορά, ένα διεθνές FORUM όπου τα πολυτελή βιομηχανικά προϊόντα, αθλητικά και μη, λανσάζονται, διαφημίζονται, δοκιμάζονται και φυσικά πουλιούνται. Παράλληλα με τους αθλητικούς αγώνες, διεξάγονται και άλλοι αγώνες σκληρότεροι, αυτοί των βιομηχάνων-πατρώνων που αγωνιούν να προβάλλουν με τον οικονομικότερο και αποτελεσματικότερο τρόπο τα προϊόντα τους. Και φυσικά αποτελεσματικότερη προβολή εξασφαλίζουν όσοι κατορθώνουν να κλείσουν τα πρώτα ονόματα, τις ντίβες του στίβου αφού είναι αυτοί που κλέβουν την παράσταση και σ' αυτούς εστιάζονται περισσότερο τα φώτα της δημοσιότητας. Όμως πέρα απ' τις βιομηχανίες αθλητικών και μη ειδών, απ' τις βιομηχανίες αναψυκτικών όπως η COCA COLA, οι βιομηχανίες του θεάματος υπό την μορφή ιδιωτικών και δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών μέσων που καλύπτουν τους αγώνες, έχουν σημαντικό μερίδιο στην αποκομιδή των κερδών. Στην Ολυμπιάδα της Σεούλ, το Η.Β.Ο. πλήρωσε μισό περίπου δισεκατομμύριο δολάρια για να έχει την αποκλειστικότητα στις συνεντεύξεις, μέσα στο στίβο και να μπορεί να διαμορφώνει το πρόγραμμα σύμφωνα με τις ώρες ακροαματικότητας των αμερικανών πελατών του. Είναι περιττό φυσικά να ειπωθεί πως το μισό αυτό της του επιστράφηκε πολλαπλασιασμένο από τις τηλεοπτικές διαφημίσεις κατά τη διάρκεια της μετάδοσης των αγώνων. (Μόνο και η Ολυμπιακή φλόγα πουλήθηκε στην Ολυμπιάδα του LOS ANGELES το '94 έναντι 6 δισ δολάρια σε επιχειρηματίες που διαφημίζαν αντί 3000 δολαρίων το χιλιόμετρο τα προϊόντα τους.)

Αλλά για τους πρωταθλητές, το κέρδος δεν σταματά στα χρήματα απ' τη διαφήμιση αθλητικών ειδών. Μια σειρά από βιομηχανίες θεάματος, βιβλία και ταινίες για τη ζωή τους, αθλητικές εκπομπές στην τηλεόραση αλλά και άλλες βιομηχανίες αθλητικών ειδών που έχουν συμφέρον να προωθήσουν ένα "αθλητικό" στυλ ζωής είναι έτοιμες να τους χρησιμοποιήσουν προσφέροντας τους πόλοιο χρήμα για όλη την υπόλοιπη ζωή τους.

Ένα άλλο συστατικό στοιχείο των Ολυμπιαδών, άμεσα σχετιζόμενο με την εμπορευματοποίησή τους και την χρησιμοποίησή τους για την προώθηση οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων είναι το στοιχείο του πρωταθλητισμού. Ο αγνός και ευγενής αθλητισμός που αποδίδεται, σωστά ή όχι, σε άλλες ρομαντικότερες εποχές είναι σήμερα ξεπερασμένος οριστικά αφού κυριαρχεί ο πρωταθλητισμός, ο σκληρός αγώνας με κάθε μέσο για τη διάκριση, η επίτευξη όσο το δυνατόν μεγαλύτερων επιδόσεων έξω από τα ανθρώπινα μέτρα. Ο σκληρός ανταγωνισμός της κοινωνίας, ο αγώνας για επικράτηση του πιο δυνατού και καλύτερα προσαρμοσμένου στις σημερινές κοινωνικές συνθήκες, μεταφέρεται υπό μορφή φαντασμαγορικού θεάματος στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Μοναδικός σκοπός των αθλητών που προπονούνται συνήθως εφόρου ζωής, είναι να πραγματοποιήσουν το όνειρό τους, να αποκτήσουν ένα χρυσό μετάλλιο στους Ολυμπιακούς,

ή,ακόμα περισσότερο,να πετύχουν ένα παγκόσμιο ρεκόρ,κι έτσι να μείνουν στην ιστορία.Οι υπεραθλητές Λιούις και Τζόνσον,χαρακτηριστικά δείγματα πρωταθλητή-ρομπότ που κυριαρχεί στους σημερινούς αγώνες,πήραν από 33.000.000 δρχ αμοιβή για τη συμμετοχή τους και μόνο στους Ολυμπιακούς της Σεούλ.Και φυσικά,όταν ο Τζόνσον συνελήφθη ντοπαρισμένος,του αφαιρέθηκε μεν το χρυσό μετάλλιο που είχε κερδίσει,αλλά όχι και η αμοιβή.Όλα επιτρέπονται λοιπόν σ'αυτούς τους ανθρώπους μηχανές,τεράστιες αμοιβές,χρήση αναβολικών ουσιών,ξεπέρασμα του ανθρώπινου ρυθμού ζωής και της ανθρώπινης αντοχής,με μοναδικό στόχο την διάκριση στους Ολυμπιακούς,την απόκτηση ενός χρυσού μεταλλίου και το σπάσιμο ενός ρεκόρ.Αλλά αυτό δεν συμβαίνει μόνο στους αθλητές της καπιταλιστικής Δύσης.Ακόμα και οι ερασιτέχνες Σοβιετικοί,που δεν κάνουν επαγγελματικό πρωταθλητισμό,δέχονται πριμ 700 χιλιάδων δρχ περίπου για κάθε χρυσό μετάλλιο.Και όσο κι αν επιμένει ο παγκόσμιος πρωταθλητής στο επί κοντώ Σεργκέι Μπούμπκα,ότι στη Σοβιετική Ένωση το ντοπάρισμα είναι αυστηρά απαγορευμένο δεν πείθει κανέναν,ούτε ακόμα και τους ίδιους τους Σοβιετικούς.

Όπως είπαμε και στην αρχή,η ιστορία της ντόπας είναι τόσο παλιά,όσο και οι ίδιοι οι Ολυμπιακοί.Η χρήση διεγερτικών βοτάνων,όπως πικροδάφνη ή ακόμα και χασίς,ήταν πολύ συνηθισμένη μεταξύ των αθλητών των αρχαίων Ολυμπιακών.Και στα νεότερα χρόνια η ιστορία συνεχίζεται.Το 1879,όταν διεξήχθησαν για πρώτη φορά οι αγώνες των έξι ημερών,κάθε ουσία που θα μπορούσε να έχει αποτελέσματα,σύμφωνα με αξιόπιστες μαρτυρίες είχε χρησιμοποιηθεί.Οι Γάλλοι δρομείς προτιμούσαν μείγμα με βάση την καφεΐνη,οι Βέλγοι κομμάτια ζάχαρης βουτηγμένα σε αιθέρα,άλλοι χρησιμοποίησαν οινόπνευματώδη ποτά,ενώ δεν ήταν λίγοι και εκείνοι που χρησιμοποίησαν νιτρογλυκερίνη σαν διεγερτικό.Από εκείνη την εποχή επίσης η ηρωίνη και η κοκαΐνη χρησιμοποιήθηκαν σαν βάσεις για την παρασκευή ενισχυτικών σκευασμάτων.Επτά χρόνια αργότερα,το 1886 καταγράφεται ο πρώτος θάνατος αθλητή από ντόπινγκ.Στον αγώνα ποδηλάτων 600 χιλιομέτρων στην διαδρομή Μπόρντ-Παρίσι,ο Άγγλος αθλητής Λίντον πεθαίνει μόλις περάσει την γραμμή του τερματισμού,από υπερβολική δόση τριμεθύλης.Όπως αποκαλύφθηκε,την ουσία είχε δώσει στον αθλητή ο προπονητής του,ΚόπιΓουάμπαρτον,ο οποίος όμως τυχαίως ήταν και ιδιοκτήτης εταιρείας ποδηλάτων,και,όπως τυχαίως πάλι,της εταιρείας του ήταν το ποδήλατο με το οποίο ο άτυχος Λίντον αγωνιζόταν.Το 1968,στον ποδηλατικό γύρο της Γαλλίας πεθαίνει από υπερβολική δόση διεγερτικών ένας ποδηλάτης,ο Βρετανός Του Σίμσον,αν και οι οργανωτές του αγώνα αποδίδουν τον θάνατο σε ηλίαση.Τον Απρίλιο του 1987,η 26χρονη Γερμανίδα πρωταθλήτρια του έπταθλου Μπριγκίτ Ντέρσελ,πεθαίνει μετά από φριχτούς πόνους.Η ιατροδικαστική εξέταση δείχνει πως ο μυελός των οστών της είχε καταστραφεί και το ανοσοποιητικό της σύστημα είχε αχρηστευθεί,από τα 400 διαφορετικά είδη αναβολικών φαρμάκων που χρησιμοποιούσε.Λίγες μέρες μετά ο πρωταθλητής του ύψους Κάρλος Τράνχαρτ δηλώνει:"Δεν υπάρχει πρωταθλητής σήμερα στον κόσμο,που να μην κάνει χρήση αναβολικών."

Στην τελευταία Ολυμπιάδα της Ντόπας στη Σεούλ,στα ούρα του Μπεν Τζόνσον

βρέθηκε τέτοια ποσότητα αναβολικών, ώστε οι γιατροί να δηλώσουν πως ήταν ικανή να σταματήσει την καρδιά ενός ταύρου.

Πρέπει να ξεχάσουμε λοιπόν μια για πάντα την εικόνα του καλού πρωταθλητή, που σπάει τα ρεκόρ χάρη στο πείσμα του και στις δικές του προσπάθειες. Δεν υπάρχει πρωταθλητισμός χωρίς την χρήση αναβολικών, και δεν γίνεται χρήση αναβολικών χωρίς το κυνήγι του πρωταθλητισμού. Το ένα προϋποθέτει και προκαλεί την ύπαρξη του άλλου.

...Βέβαια με τις σύγχρονες τεχνικές της βιομηχανίας του αθλητισμού, η δυνατότητα να ανιχνευτούν αυτές οι ουσίες στον οργανισμό, αλλά και να προκαλέσουν άμεσο θάνατο γίνεται όλο και μικρότερη, ειδικά την τελευταία δεκαετία. Ιδιαίτερα δημοφιλής τεχνική ντοπαρίσματος είναι η μετάγγιση αίματος στον αθλητή, λίγο πριν τους αγώνες, αίμα που είχε αφαιρεθεί από τον ίδιο και είχε φυλαχθεί σε ειδικές συνθήκες, τεχνική που φυσικά είναι αδύνατο να την πιάσει οποιοσδήποτε αντι-ντόπινγκ έλεγχος.

Ωστόσο οι συχνοί θάνατοι μεταξύ των αθλητών, με ένδειξη στο πιστοποιητικό "καρκίνος" ή "κύρωση του ήπατος", δείχνουν πως η πρόκληση και η εκδήλωση σοβαρών προβλημάτων για τον οργανισμό, όσο και αν παρατείνονται, τελικά δεν αποφεύγονται.

Όπως είπαμε και πριν, απώτερος στόχος αυτής της "εκτροφής" υπεραθλητών, αυτής της δημιουργίας του ανθρώπου-μηχανή με τεχνητά μέσα, δεν είναι άλλος, απ' τη δημιουργία ενός ζωντανού κεφαλαίου πάνω στο οποίο θα επενδυθούν τεράστια οικονομικά ποσά και τα οποία θα επιστρέψουν πολλαπλασιασμένα στους επενδυτές τους, αφενός, και αφετέρου απ' την κατασκευή ενός ιδεατού αντικειμενικού προτύπου, ενός προτύπου που θα προβάλλει ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής, μια εικόνα του ανθρώπου, σύμφωνη με τις απαιτήσεις της κάθε εξουσίας, οικονομικής ή πολιτικής, ή και των δύο. Το πρότυπο ανθρώπου που προβάλλει σήμερα η γραφειοκρατική εξουσία, δυτική ή ανατολική, δεν έχει ουσιαστική διαφορά, είναι αυτό του δυνατού και στοιβαρού ανθρώπου, του ανθρώπου που επιβιώνει και επιβάλλεται χάρις στην σωματική του ρώμη και την πνευματική του ακμαιοσύνη, όχι εγρήγορση, αυτού που ζει με έναν αθλητικό τρόπο ζωής, που χρησιμοποιεί περισσότερο το σώμα του παρά το μυαλό του, το πρότυπο του ανθρώπου που αντιλαμβάνεται την προσωπική και κοινωνική του επιτυχία, μέσα από τη μυϊκή του δύναμη, τη φυσική του υπεροχή. Ο αθλητισμός γενικά, και πολύ περισσότερο ο πρωταθλητισμός, αναπαράγει αξίες καθαρά "ανδρικές". Ο σκληρός ανταγωνισμός, η επικράτηση του μυϊκά δυνατότερου στον πιο αδύναμο, η υπερίσχυση της σωματικής δύναμης στην πνευματική, η συντριβή του αντιπάλου.

Η ρατσιστική αντίληψη της υπεροχής του ανδρικού ρόλου σε σωματική δύναμη έλvanτι του γυναικείου, διακονίζεται και αναπαράγεται μέσα από τον αθλητισμό γενικά, όντας ο αθλητισμός ανδρική εφεύρεση, και ειδικότερα με τον τρόπο που αυτός τελείται κατά τους Ολυμπιακούς. Αυστηρά αποκλεισμένη από τις πρώτες διοργανώσεις, μαζί με τους δούλους και τους άλλους "βαρβάρους", η γυναίκα μπαίνει στις ολυμπιακές διοργανώσεις τα νεότερα χρόνια, σαν ένα προβληματικό μέλος, που λόγω της α-

δυναμίας του δεν είναι δυνατόν να έχει κανείς μεγάλες απαιτήσεις απ' αυτό, και γι' αυτόν τον λόγο του συγχωρούνται οι ελλειπίες αθλητικές του επιδόσεις.

Δύο είναι οι πιθανές αντιμετώπισεις της γυναίκας αθλήτριας από τον αντρικό, στην πλειοψηφία του, πληθυσμό των αθλητών, αλλά και των φιλάθλων. Ή αντιμετώπιζεται σαν αθλητής, που λόγω της γυναικειάς του φύσης έχει δικαιολογημένα χαμηλότερες επιδόσεις, αλλά παρόλ' αυτά διατηρεί τα γυναικεία χαρακτηριστικά του αναλώϊωτα, ή, όταν η επίδοσή της πλησιάζει επικίνδυνα αυτή των ανδρών, αντιμετωπίζεται σαν μια γυναίκα, που χάριν του πρωταθλητισμού θυσιάσε, την γυναικεία της φύση, που έχασε πια τη θηλυκότητά της, μια και πρωταθλητισμός και γυναικεία ελκυστικότητα—με το συγκεκριμένο πρότυπο που αυτή σήμερα προβάλλεται—δεν συμβαδίζουν. Σε καμιά περίπτωση δεν καταλογίζεται στους άνδρες αθλητές αλλοίωση της ανδρικής τους υπόστασης, μια και τα κυρίαρχα στοιχεία του πρωταθλητισμού—η μυϊκή δύναμη και η φυσική επικράτηση του δυνατού στον αδύνατο—αναγνωρίζονται ως επίσημα χαρακτηριστικά του ανδρικού φύλου.

Άλλος ένας μύθος λοιπόν καταρρίπτεται. Οι Ολυμπιακοί δεν είναι αγώνες για την ειρήνη και την συναδέλφωση των λαών, ούτε υπήρξαν ποτέ. Ο μόνος αγώνας που προώθησαν είναι αυτός μεταξύ αντίπαλων κρατών και κοινωνικών συστημάτων, αυτός για την στήριξη και τη διαιώνιση δικτατορικών καθεστώτων και απολυταρχικών κυβερνήσεων. Οι Ολυμπιακοί ποτέ δεν εξυπηρέτησαν κάποιο ιδανικό, κάποιον ευγενή σκοπό. Το μόνο ιδανικό που εξυπηρέτησαν είναι αυτό του κέρδους και της οικονομικής μεγιστοποίησης πολυεθνικών και επιχειρηματικών τραστ. Οι Ολυμπιακοί δεν προώθησαν ποτέ την ευγενή "άμιλλα" μεταξύ συναθλητών. Το μόνο που προώθησαν είναι ο σκληρός ανταγωνισμός μεταξύ αθλητών—μηχανών, που με την εξάσκηση πέρα από τα ανθρώπινα όρια της αντοχής και με την χρήση βλαβερών φαρμακευτικών ουσιών, προσπαθούσαν πάντοτε και συνεχίζουν να προσπαθούν για την εξασφάλιση της πρωτιάς, με όλα τα οφέλη, που αυτή συνεπάγεται, και την συντριβή του αντιπάλου. Οι Ολυμπιακοί, όντας πιστή αναπαράσταση της σημερινής κοινωνίας, δεν μπορούν παρά να αναπαράγουν σε μικρογραφία την ανισότητα, τη ρατσιστική διάκριση μεταξύ των λαών, αλλά και μεταξύ των δύο φύλων, την κατασπατάληση κοινωνικά χρήσιμου χρήματος στην παραγωγή θεάματος και στη διαιώνιση της οικονομικής και πολιτικής κυριαρχίας κεφαλαιοκρατών και πολιτικών συστημάτων εκμετάλλευσης και χειραγώγησης.

Στη σημερινή κοινωνία, που ο μόνος αγώνας με σημασία θα είναι αυτός της χειραφέτησης από κάθε λογής εξάρτηση, ο αγώνας για αυτοδιεύθυνση και ανεξαρτησία σε πολιτικό αλλά και ατομικό επίπεδο, το αίτημα για την τέλεση των Ολυμπιακών αγώνων δείχνει παράταιρο αλλά και άσκοπο, μια βλαβερή και σχεδόν νευρωτική εμμονή, που πρέπει οπωσδήποτε να σταματήσει.—

Χρήστος Καλμαντζής

Στοιχεία πήρθηκαν από το Περιοδικό "Σχολιασμός," και από άρθρα της εφημερίδας "Ελευθεροτυπία".

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΤΑΛΗΨΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ

που έγινε στις 5 Δεκέμβρη 1988, με θέμα:

ΠΑΡΟΧΗ-ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ-ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΝΩΣΗΣ ΣΤΑ ΑΕΙ

Η Συντονιστική Επιτροπή Κατάληψης (ΣΕΚ) του Ιστορικού-Αρχαιολογικού θέλει να ευχαριστήσει εκείνους τους φίλους που ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση για μια ανοιχτή κουβέντα, όπου όλοι αυτόχρονα θεωρούνται συνομιλητές. Θέλει επίσης ιδιαίτερα να ευχαριστήσει τους κυρίους Δημήτρη Κωτσάκη και Γιώργο Χουρμουζιάδη. Ελπίζουμε ότι πολλά πράγματα είναι δυνατό να αποσπαστούν, και αρκετά να προωθηθούν, με μια συζήτηση, υπό τον τίτλο: "Παροχή και παραγωγή γνώσης στα ΑΕΙ".

Κάτω από διαφορετικές περιστάσεις, οι εισηγήσεις των προσκεκλημένων μας θα ήταν αρκετές για ένα ~~σας~~ στη συζήτηση και τις αναζητήσεις μας, τις από κοινού. Όμως η Σχολή σήμερα διατελεί υπό καθεστώς κατάληψης, και όσοι στήριξαν και στηρίζουν αυτήν την κατάληψη, έκριναν αναγκαίο και σκόπιμο να εισηγηθούν σύντομα και μόνο στα απαραίτητα την προβληματική τους ~~γύρω~~ από το θέμα. Γιατί αυτή η προβληματική, αυτές οι συζητήσεις, αυτά τα ζητούμενα, συνέτειναν πολύ στο να αποφασιστεί αυτή η μορφή δράσης των φοιτητών Ιστορικού-Αρχαιολογικού. Είδαμε ακόμη ότι ορισμένες ιδέες, ορισμένες λέξεις, διατηρούν την νεφελώδη σημασία τους με επιμονή, και ότι η έκθεση των λέξεων στο φως είναι κάποιο βήμα.

Ο κλασσικός τρόπος για να τεθεί υπό συζήτηση το θέμα είναι "η των ονομάτων επίσκεψις".

α) Γνώση-ή πώς ο όρος χάνει την γενικότητα και την εντύπωση χάους που αποπνέει.

β) Παροχή-αναπαραγωγή-παραγωγή γνώσης.

γ) Πανεπιστήμια, ως εντοπισμένοι χώροι και επίσημοι τόποι κάποιας γνώσης.

δ) Παραγωγή γνώσης στα Πανεπιστήμια.

Αυτά όλα τα τιθασεύσαμε, όταν τα συζητούσαμε συνδυαστικά προς το εξήστρίπτυχο: α) ταξικότητα, που διαστέλλεται προς την μη ταξικότητα της γνώσης. β) Πώς παράγεται ή αναπαράγεται η γνώση στην κοινωνία και πώς στενεύουν τα περιθώρια παραγωγής της σε μια κοινωνία που τείνει να εξειδικεύει, αποειδικεύοντας, τους ανθρώπους της. γ) Το κοινωνικό μοντέλο, η μορφή της κοινωνίας σε σχέση με την πανεπιστημιακή γνώση. Δηλαδή: η πανεπιστημιακή γνώση, ως νησίδα ή όαση; Ή: η πανεπιστημιακή γνώση ενταγμένη και δρώσα στις διαδικασίες της κοινωνικής μεταβολής; 84

Όταν ξεκινούμε με τον όρο "γνώση", προσκρούουμε στην αντίληψη της Γνώσης εν κενώ. Υπάρχει η αντίληψη ότι η γνώση έχει μια ιδιότροπη δυνατότητα αυτογενούς παραγωγής ή αναπαραγωγής, όπως η καλλιέργεια των μικροβίων στον δοκιματικό σωλήνα. Ξπέρ της μαγικής αυτής ιδιότητας εκφράζεται, στο βαθμό που δεν την προκαλεί, ο ακαδημαϊσμός και ο επιστημονισμός. Αυτοί παρέχουν το περιβάλλον για τη μυθική "συσζήτηση", που υποτίθεται ότι προάγει τη γνώση και μάλιστα ακινδύνως. Όμως ποιοί είναι εκείνοι που μπορούν, ή διατείνονται ότι μπορούν να ανασυστήσουν τον νεοπλατωνικό κύκλο; Ποιος είναι ο ταξικός στόχος του ακαδημαϊσμού; Ποιός ο ταξικός όρος που αποσιωπάται;

Μετά την αποσιώπηση των ταξικών όρων, όσοι καθοδηγούν την αποστείρωση της γνώσης, πανηγυρίζουν για την "μή ταξικότητα" της γνώσης και συμπορεύονται με καθαρή καρδιά και πλήρη πεποίθηση, με το ιερό κήρυγμα του φιλελευθερισμού, περί απείρων ανοιχτών ευκαιριών στην ανέλιξη του πνεύματος και στην καριέρα του γνώστη-επιστήμονα. Πόσες φορές όμως δεν καταδεικνύεται ότι η κοινωνική κινητικότητα είναι "σχετική" απάτη, τουλάχιστον τόσο, όσο είναι ευσεβής πόθος;

Το ερώτημα είναι λοιπόν, πού ευδοκιμεί η γνώση που απαρνιέται την ταξικότητά της και ενδύεται το ρούχο της μή ταξικότητας; Ξποστηρίζουμε ότι ευδοκιμεί στα Πανεπιστήμια και στο εκπαιδευτικό μας σύστημα, το οποίο κατατείνει πάντα στα Πανεπιστήμια. Όπως τουλάχιστον ισχύει για την ελληνική εκπαίδευση και το γραμμικό της μοντέλο. Έως ότου βεβαίως διαγνωστεί ότι το μοντέλο αυτό και μία αδύναμη ταξική επιλογή ασκεί και σ' έναν κοινωνικό καταμερισμό εργασίας δεν αντιστοιχεί. Κι ενώ αυτός ο πανεπιστημιακός ακαδημαϊσμός υπερασπίζεται τόσο την ακινδυνότητα της γνώσης για τα ειωθότα, σε ποια Πανεπιστήμια κινείται; Σε Πανεπιστήμια όπου δημιουργούνται όργανα διοίκησης και διαχείρισης των οικείων πραγμάτων, αλλά αντιμετωπίζουν την ενισχυμένη κυριαρχία της ηγεσίας στο Υπουργείο Παιδείας και αλλού, όπου λειτουργεί ο εκπαιδευτικός συντηρητισμός μέσω της ιδεολογικής επιστημονικής χειραγώγησης προς τα κάτω, και μέσω της λειτουργίας των εξαμήνων και των συγγραμμάτων προς χρήση στις εξετάσεις, που καλλιεργούν αντανakλασικά και αυταματισμούς, αντίθετους με τις διακηρύξεις για απρόσκοπτη εξέλιξη/ανέλιξη της γνώσης:

- όπου εφαρμόζεται η οικονομική πολιτική της λιτότητας και η στέρηση από διαρθρωτικές δαπάνες

- όπου απουσιάζει η ερευνητική πολιτική, είτε διότι δεν συντονίζεται προς κοινούς στόχους. (κι ευτυχώς, γιατί ποιοί θα ήταν αυτοί οι στόχοι;), είτε διό-

τι διεξάγονται οι έρευνες σε εξωπανεπιστημιακούς χώρους.Κι αυτό ξενίζει,όταν παρακολουθήσει κάποιος πόσο δυναμικά παρεμβαίνει το Κράτος στην πανεπιστημιακή γνώση,ενώ δεν μπορεί να παρεμβαίνει έτσι στην εξωπανεπιστημιακή -όπου κυριαρχεί η προχειρότητα και η εκλογοθηρία,όσον αφορά τα περιφερειακά ιδίως ΑΕΙ.

Η γνώση βεβαίως βρίσκεται και έξω από τα ΑΕΙ.Αλλά δεν μιλάμε για το ίδιο πράγμα.Κοινωνίες στηρίχτηκαν κατεξοχήν στην εξωπανεπιστημιακή γνώση:τη γνώση κατά επάγγελμα,κατά ομάδα,κατά συντεχνία.Κι ήταν γνώση με ευρύτητα και ποικιλία.Ήταν η γνώση του χειροτέχνη.Αλλά αυτή η γνώση έχει σαφή ταξικότητα,στέρεα πρακτική,όσον αφορά στον καταμερισμό της εργασίας και την συμπεριφορά της αγοράς.

Σε συνθήκες εκμηχανισμού και αποειδίκευσης,μέσα από την δουλειά στην αλυσίδα παραγωγής μπορεί να επιβιώσει αυτή η γνώση,η έξω από την εκπαίδευση και δη την ανώτατη;Ή είναι αναπόφευκτο το δίπολο "Γνώση-στελέχωση-τεχνοκρατισμός",προς την εργασία με το χαμηλό γνωστικό επίπεδο και τις ενστικτώδεις ή ασθενείς διεκδικήσεις;

Πατούμε με ασφάλεια μόνο όταν μιλάμε για την γνώση με την αποσιωπημένη ταξικότητα.Αλλά υπάρχει και η αμφισβήτηση αυτής της πανεπιστημιακής γνώσης.Ιδίως μέσα στα ίδια τα Πανεπιστήμια.Το ζητούμενο εδώ είναι προς τα πού κατατείνει η αμφισβήτηση,όταν συνάπτεται με το κοινωνικό μοντέλο, που το θεωρεί είτε δεδομένο,είτε επιθυμητό,είτε αναγκαίο-πράγματα που είναι πολύ διαφορετικά.

Σύμφωνα με την πρώτη δυνατότητα,η αμφισβήτηση θεωρεί τα Πανεπιστήμια ως τον γνωστικό τρόπο,τον λειτουργικό χώρο,την ηλικιακή κλίμακα,μέσα στην οποία θα φυτευόταν η νησίδα,η όαση,θα θρεφόταν η Ουτοπία.Κι αυτά είναι ανεκτά και επιθυμητά από το Κράτος,όσο αμφισβητείται η γνώση,μα όχι τα συμφραζόμενά της.Αυτά επίσης θα συνδέονται πάντα τραυματικά,όταν έρχεται ο ειμαρμένος χρόνος της ένταξης στον καθεαυτό χώρο του καταμερισμού εργασίας.

Η άλλη δυνατότητα είναι η αμφισβήτηση της γνώσης και η νέα γνώση που κυοφορεί τα Πανεπιστήμια,να εμπλέκεται,να συμπορεύεται,να ακολουθεί τις διεργασίες κοινωνικής μεταβολής.Κι αυτή η αμφισβήτηση δεν είναι "in vitro".Έχει δράστες.Απαιτεί τη στάση και τη λειτουργία του φοιτητικού κινήματος,με τη συνείδηση ότι αποτελεί τμήμα της κοινωνίας,που επιδιώκει ανατροπή του κρατούντος μοντέλου,είτε εναλλακτικές μορφές κοινωνικής κργάνωσης και διαχείρισης,είτε εκσυγχρονισμό.Κι αυτά είναι ζητούμενα.Αμφισβητεί τον ρόλο του καθηγητή στην κουβική θέση που κατέχει για την αποδοχή

την ανανέωση, την ανατρεπτικότητα της γνώσης του. Ποια θα είναι η θέση του καθηγητή στον καθορισμό της κατεύθυνσης του συγγράμματος;

Κι αν σταθούμε στο ερώτημα "ποιες μορφές παίρνει η γνώση η πανεπιστημιακή", θα δούμε ότι παρέχεται στους φοιτητές, αναπαράγεται μέσα από συγγράμματα που ανατυπώνονται—δεν ανανεώνονται. Μέσα από ποικιλότητα στις συνθέσεις διδασκόντων, όπου η κοινωνική στόχευση της γνώσης δεν φαίνεται. Η αναπαραγωγή, ιδίως στις καθηγητικές σχολές, συνάπτεται με το εκπαιδευτικό σύστημα και καταλήγει θέμα κεντρικής πολιτικής, για την αναπαραγωγή της ίδιας της κεντρικής πολιτικής.

Η παραγωγή της γνώσης θα μπορούσε να τεθεί με τρόπο ερωτηματικό. Παράγεται; Ως προς τον χώρο των θετικών επιστημών, με τις τεχνικές εφαρμογές και τις τεχνοκρατικές απαιτήσεις, το ερώτημα αντιστρέφεται και νομιμοποιείται η αντιστροφή, για λόγους οικονομικής στρατηγικής. Ναι. Μπορεί να μην παράγεται φυσική, όμως συνδέεται η φυσική με την παραγωγή. Εδώ ακριβώς τίθεται το ζήτημα της θέσης που κατέχει μια οικονομία στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα: Είναι αναγκαστική ή επαρκής αιτία η περιφερειακότητα μιας οικονομίας, η χρησιμοποίησή της ως χώρου προνομιακής συνδιαλλαγής του κέντρου, ώστε και η πανεπιστημιακή γνώση να ικανοποιείται με τη ανακύκλωση της ξένης παραγόμενης γνώσης, με χρονική καθυστέρηση και παραθορές; Ικανοποιείται ένας κόσμος γνωστικός με την ανταλλαγή επιστημών—τεχνοκρατών, χωρίς να υπάρχει χώρος για την ανταλλαγή της γνώσης;

Τελευταίο είναι το θέμα της ιδιόρυθμης παραγωγής γνώσης στις θεωρητικές Σχολές, και ήδη στον δικό μας χώρο της Ιστορίας και της Αρχαιολογίας. Αυτοί οι επιστημονικοί χώροι, αυτά τα πανεπιστημιακά τμήματα, έχουν, και κυρίως, επιδεικνύουν γνώση που παράγεται. Λεπτεπίλεπτες εφαρμογές μοντέλων ή πολύ εξειδικευμένες δουλειές γίνονται. Τα βιβλία, τα διδακτικά—σχολικά εγχειρίδια, κατά γενική ομολογία εμπλουτίζονται και βελτιώνονται.

Όμως τί σημαίνει αυτή η παραγωγή γνώσης, όταν το σύστημα που εξυπηρετεί δεν παράγει, αλλά αναπαράγει το συντηρητικό του ιδεολόγημα και διολισθαίνει (με τον τραυματικό ιστορισμό του) μονοπάτια πιο στενά και επικίνδυνα;

Συντονιστική Επιτροπή Κατάληψης
Ιστορικού—Αρχαιολογικού
5/12/1988

ΚΑΤΑΛΗΨΗ: ΜΙΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μερικούς μήνες μετά τις φοιτητικές καταλήψεις του Φθινοπώρου του '88, είναι ίσως η καταλληλότερη στιγμή να γίνουν κάποιες εκτιμήσεις για τα όσα αυτές πέτυχαν ή όχι. Παρ'όλα αυτά σε αυτό το σύντομο κείμενο, δε θέλω να αναφερθώ σε ζητήματα που θέσαμε με τις καταλήψεις όπως π.χ. οργανώσεις σπουδών, "αναβάθμισης", λιτότητας κλπ., αλλά κυρίως στο θέμα της εσωτερικής οργάνωσης των καταλήψεων και συγκεκριμένα της κατάληψης του Φ.Π.Ψ. Άλλωστε αυτό το πρότυπο συλλογικής οργάνωσης και δράσης ήταν τουλάχιστον για το Φ.Π.Ψ. η κύρια θετική έκβαση της φετινής κατάληψης, αφού αυτή τη φορά οι καταλήψεις ήταν σημαντικά πιο λίγες, αδύναμες να συγκροτήσουν μέτωπο σε κεντρικό επίπεδο, αλλά και να αντιπαρατεθούν αποτελεσματικά στις μεθοδεύσεις κυβέρνησης και κομμάτων.

Στο ΦΠΨ συγκεκριμένα, από την αρχή καταλάβαμε τη διαφορά των φετινών καταλήψεων από τη δυναμικότητα και την εμβέλεια των περσινών. Γι'αυτό και προσπαθήσαμε να δώσουμε βάρος στην εσωτερική οργάνωση των δραστηριοτήτων της κατάληψης με καθημερινές εκδηλώσεις, αντιμαθήματα και τακτικότατες συζητήσεις της επιτροπής κατάληψης. Γι'αυτό άλλωστε και κατηγορηθήκαμε από την ΠΣΚ για απομόνωση και κλείσιμο στους τοίχους της σχολής, κάτι πάντως που λίγο στέκει σαν κατηγορία στις δεδομένες συνθήκες.

Το άνοιγμα της κατάληψης προς τα έξω, επιχειρήθηκε από την αρχή, χωρίς όμως να έχουμε την εκτίμηση πως μιαξ' φοιτητική αναταραχή ανάλογη του '87 ήταν στα σκαριά ή θα μπορούσε να πυροδοτηθεί άμεσα. Έτσι αν και δόθηκαν απαντήσεις σε πολιτικό επίπεδο στα "αναβαθμισιακά" οράματα της κυβέρνησης για το παν/μιο, ωστόσο η κατάσταση στην εκπαίδευση αλλά και στην υπόλοιπη κοινωνία, πολύ λίγο ευνοούσε μια φοιτητική διεκδικητική κίνηση αν αυτή δεν είχε και απαντήσεις στο μείζον πολιτικό πρόβλημα της περιόδου: τα οικονομικά σκάνδαλα. Σε αυτό το σημείο οι καταλήψεις φάνηκαν λίγες, και το κίνημα αμήχανο μπρος στην ανάγκη ενός κεντρικού πολιτικού λόγου. Απέναντι σ'αυτήν την αδυναμία, επιλέχτηκαν τουλάχιστον στη ΦΔΣ, διαδικασίες εσωτερικής συγκρότησης του κινήματος μέσα από την κατάληψη.

Έτσι έχει κάποια σημασία να δούμε πώς εκδηλώθηκε αυτή η συλλογικότητα των καταληψιών του ΦΠΨ. Καταρχήν σαν σημαντική και ενεργή συμμετοχή φοιτητών σε όλες τις εκδηλώσεις της κατάληψης,

κάτι που φυσικά έλειπε από τις περσινές κινητοποιήσεις του τμήματος. Πράγματι, αν και τα αντιμαθήματα παρουσιάζονταν σαν ατομικές εργασίες φοιτητών, η ίδια η ενεργή συμμετοχή 30-40 ατόμων κάθε φορά τις μετέτρεπε σε συλλογική διαδικασία αυτομόρφωσης.

Έπειτα δεν μπορεί παρά να εκφράζει αυτή τη συλλογικότητα, η συμμετοχή στην επιτροπή κατάληψης, όλων όσων στήριξαν ουσιαστικά την κατάληψη, μια διαδικασία συχνά εξαντλητική, που συνήθως επαναλαμβανόταν δύο φορές την ημέρα. Αυτή λοιπόν, η διαδικασία, ήταν πραγματικά σημαντική, όχι γιατί δεν υπήρχαν άτυπες ηγεσίες (κάτι που δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί σε μια μόνο κατάληψη), αλλά γιατί δεν υπήρχαν ηγετίσκοι. Η εμπειρία και η συγκροτημένη άποψη κάποιων, πιστεύω πως δε στάθηκε εμπόδιο σε κανένα "λιγότερο" έμπειρο, να αναπτύξει πρωτοβουλίες ή να βοηθήσει στο να πάρουμε αποφάσεις. Από την άλλη δεν έλλειψαν και οι αντιθέσεις, που βγήκαν όμως στις πραγματικές τους διαστάσεις και μέσα από διαδικασίες που δεν άφηναν να μετεξελιχθούν σε πολιτικάντικα κουτσομπολιά ή σε διαλυτικές κόντρες. Αυτός ήταν και ένας λόγος που μας βοήθησε να νιώσουμε αλληλέγγυοι και να επεκτείνουμε τη συλλογικότητα αυτή και με τις υπόλοιπες καταλήψεις, και τους συντρόφους των άλλων σχολών.

Αυτό όμως που κυρίως στήριξε τις διαδικασίες της κατάληψης, ήταν η συνεχής δημιουργική παρουσία των περισσότερων καταληψιών, που φρόντισαν να ιδιοποιηθούν αυτόν τον "αλλότριο" παν/μιακό χώρο, λειτουργώντας τον, π.χ. τα σπουδαστήρια, για δικές τους ανάγκες, μορφωτικές, ψυχαγωγικές και άλλες. Αυτό οδήγησε πολλούς από εμάς να αποτοξινούμαστε από κάποιες άλλες "ανάγκες" μας, να ανακαλύψουμε καινούργιες και να αναζητήσουμε μια συλλογική πια ικανοποίησή τους, πέρα από τη μιζέρια του ατομισμού και την αποξένωση στην καθημερινή μας δραστηριότητα.

Όλα αυτά, ίσως να μην πείθουν όσους γυρεύουν μόνο "ντούρες αγωνιστικές" αποφάσεις, στις κινήσεις του φοιτητικού χώρου, εναποθέτοντας τις ανάγκες τους στη νόθα "συλλογικότητα" της κομματικής δράσης.

Για μας όμως, τους αυτόνομους και ανεξάρτητους φοιτητές, που στήριξαν την κατάληψη του Φ.Π.Ψ., η συλλογική αυτόνομη δράσή μας, η αυτονομία μας από κράτος και κόμματα και η μεταξύ μας αλληλεγγύη, στάθηκε η πραγματική δύναμη που λειτούργησε επί τρεις βδο-

μάδες μια κατάληψη σχολής, με δεδομένες τις αντίξοες για το κίνημα συνθήκες που επικρατούσαν.

Αυτή η συλλογικότητα, είναι για μένα η διαδικασία που βοήθησε τους καταληψίες φοιτητές να συγκροτήσουν άποψη για τη δράση τους μέσα στο κοινωνικό τους χώρο, για τη σχέση τους με το γνωστικό τους αντικείμενο και τη "μόρφωση" καθώς και για τον πα-
ραπέρα ρόλο τους σε μέλους της νεολαίας μέσα στη συγκεκριμένη κοινωνία.

Και αυτή η συλλογικότητα και η υποστήριξή της είναι το μοναδικό μέσο για τη συνέχιση της δράσης μας και την επεξεργασία της όποιας άποψης, καθώς και η μόνη εγγύηση για τη μελλοντική (άμεσα ελπίζω) ανάπτυξη παρόμοιων αγώνων και αντιστάσεων από το κίνημα μέσα στο χώρο του πανεπιστημίου αλλά και έξω από αυτό.

Αντρέας Τσονίδης

συνέχεια από τη σ. 41

4. Φήλντ & Μπρομ, Νεολαία και Επανάσταση, εκδ. Ράππα, 1980
5. Μοσέ Γιόργκενσεν, Το σχολείο ανήκει στους μαθητές του, εκδ. Ανδρομέδα, 1984
6. Έξω από το σχολείο, το σχολείο της οδού Βιτρύβ, εκδ. Ανδρομέδα
7. Ιβάν Ίλλιτς, Κοινωνία χωρίς σχολεία, εκδ. Νεφέλη

Για τις σημειώσεις της εισήγησης (και όχι μόνο) διάβασα τα βιβλία:

1. Η πολιτική της παιδείας, εκδ. Θεωρία
2. Έξω από το σχολείο, το σχολείο της οδού Βιτρύβ, εκδ. Ανδρομέδα
3. Το ενεργό βιομηχανικό σχολείο, Τέο Ντήτριχ, εκδ. Ανδρομέδα
4. Νεολαία και Επανάσταση, Φήλντ & Μπρομ, εκδ. Λάππα
5. Το σχολείο ανήκει στους μαθητές του, Μοσέ Γιόργκενσεν, εκδ. Ανδρομέδα
6. Κοινωνία χωρίς σχολεία, Ιβάν Ίλλιτς, εκδ. Νεφέλη
7. Κριτική της κατεστημένης παιδείας, Πωλ Γκούντμαν, εκδ. Καστανιώτη
8. Στα λύκειά σας, Τ. Βερβερίωτη, εκδ. Ύψιλον
Ουρ. Δημητρίου
Κ. Φραντζή

ΟΙ ΚΥΝΗΓΟΙ ΤΟΥ ΧΑΜΕΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Το θέατρο δεν έπαψε ποτέ ν'αποτελεί ένα από τα πιο αγαπητά μέσα έκφρασης και ψυχαγωγίας στη χώρα μας που άλλωστε είναι και η αδιαμφισβήτητη γενέτειρά του είδους.

Κάτι περισσότερο, είναι ένα είδος τέχνης το οποίο δεν συντελείται μόνο στους γνωστούς περικλειστούς χώρους με τη σκηνή και τα καθίσματα αλλά και έξω από αυτούς, αγκαλιάζει πια όλο το φάσμα της πολιτικής και κοινωνικής μας ζωής που έχει μετατραπεί σ'ένα κακόγουστο μελό. Κι αν σαν χώρα έχουμε γίνει θέατρο, πόσο μάλλον στο ΘΠΨ!

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗ σπαρταριστή ιταλική κομεντί φιλοσοφικές ιστορίες παιδαγωγικής τρέλας.

ΣΚΗΝΗ Α' ΣΤΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΤΕΡΖΗΣ (Πρόεδρος του τμήματος): με τις καταλήψεις έχουν χαθεί μαθήματα που δεν μπορούν ν'αναπληρωθούν κι έτσι ένας μεγάλος αριθμός απ'αυτά δεν θα εξεταστεί. Αντε, πάρτε και μια βδομάδα διδασκαλίας επιπλέον για να μπορούν να εξεταστούν κι άλλα εφτά μαθήματα.

ΠΕΚ (Προς Αυτόνομους): εσείς τί λέτε; εσείς τί λέτε;

ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ (προς τη συνέλευση): Πρώτα-πρώτα δε θα κάτσουμε να παζαρέψουμε την εξεταστική. Εμάς μας ενδιαφέρουν τα αιτήματα των φοιτητών που με μεγάλη χαρά και τη συναίνεση της ΠΕΚ παραπέμψατε στις καλλένδες. Για την εξεταστική, ας γίνουν εμβόλιμα συμπληρωματικά μαθήματα, έτσι ώστε να εξεταστούν περισσότερα μαθήματα.

ΠΕΚ: χόρρο...

ΔΑΠ: (συμφωνεί με την ΠΕΚ).

ΦΑΤΟΥΡΟΥ: οι κινητοποιήσεις πρέπει να έχουν κόστος γι'αυτούς που τις κάνουν γι'αυτό όχι εμβόλιμα μαθήματα. Στο Πολυτεχνείο είχαν και νεκρούς οι φοιτητές!

ΜΕΝΤΖΟΥ Εγώ δεν καταλαβαίνω γιατί, ενώ οι διδάσκοντες κάνουν κάθε προσπάθεια για να μη χαθεί το εξάμηνο, οι φοιτητές κάνουν σα να μη τους ενδιαφέρει! (Πρέπει να μας παρακαλέσετε πολύ αλλιώς δε παίζω).

ΓΑΛΑΡΙΑ (Αυτόνομοι και Αυτόνομες): Ωραία να κάνουν απεργία πείνας οι συνδικαλιστές και να τουφεκιστούν κανα δυο παραδειγματικά!

ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ: Κύριοι διδάσκοντες προσέξτε μήπως αποφασίστε να χαθούν μαθήματα με το έτσι θέλω κι ενώ μπορεί το θέμα να διευθετηθεί με εμβόλιμα μαθήματα.

Μ'αυτή τη στάση σας, όταν προβείτε εσείς σε κινητοποιήσεις και χαθούν μαθήματα θα συναντήσετε τη δυσφορία των φοιτητών. Μη φέροντε, με όρους ρεβανσισμού, δύο κοινωνικές κατηγορίες σε αντιπαράθεση, ενώ μπορεί να υπάρχουν κοινές δικησίες.

ΦΑΤΟΥΡΟΥ: Βγαίνω απ'τα ρούχα μου, στο Πολυτεχνείο οι νεκροί κλπ πρέπει να έχουν κόστος.

ΠΕΚ: (επιτέλους μίλησε το παιδί!): εμείς διαφοροποιούμαστε με τον προηγούμενο συναδέλφο, αλλοίμονο να μπαίνει ζήτημα ανάμεσά μας. Με λίγη καλή θέληση, μήπως καλοί μας καθηγητές που είστε αγωνιστές...

ΤΕΡΖΗΣ: Λοιπόν δυο είναι οι προτάσεις

- 1) μια εβδομάδα επι πλέον και πολύ σας παιει κι άλλη φορά να κάθεστε φρόνιμα (ΤΕΡΖΗΣ)
- 2) Να γίνουν και εμβόλιμα μαθήματα (ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ)

ΧΟΥΣΙΑΔΑΣ: Εγώ θέλω να κάνω εμβόλιμο γιατί' ήμουν άρρωστος κι έχασα μάθημα!

ΤΕΡΖΗΣ: Καλά, όσοι διδάσκοντες έχασαν μάθημα υπαιτιότητα τους να φέρουν μέχρι το πρωί χαρτί από το γιατρό ή τον κηδεμόνα τους για να μπορούν να κάνουν εμβόλιμο μάθημα! Αυτό συμπληρώνεται στην πρόταση 1.

ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ: ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ + ΔΑΠ + ΠΕΚ: σόκισαν ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ: Εμβόλιμα μαθήματα μόνο με χαρτί από το γιατρό

"Κωμωδία ή δράμα, αυτή η σκηνή έχει ψωμί".

ΣΚΗΝΗ Β' ΣΤΗ ΣΧΟΛΗ

ΦΟΙΤΗΤΕΣ: Ωραία δε δίνουμε πολλά μαθήματα, πάμε καμιά εκδρομή.

ΠΕΚ: Εμείς θ'αγωνιστούμε για να μη χαθεί το εξάμηνο ζητώντας... εμβόλιμα μαθήματα!

ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ: (προς ΠΕΚ) 'Ετσι όπως γλύφετε και τους καθηγητές και τους φοιτητές τους μουλιάσατε στο τέλος!

Αυτό είναι το θέατρο που παίζεται αυτές τις μέρες στη σχολή μας. Κι εμείς, όχι σαν κρεττινοί κριτικοί, αλλά σαν ευαίσθητο και εξαγριωμένο κοινό, ας ανέ -

βουμε στη σκηνή να γιουχαΐσουμε το σκηνοθέτη. Η παράσταση είναι από κάθε άποψη ανόητη και γελοία. Το ίδιο το έργο έχει παιχτεί και ξαναπαιχτεί χιλιάδες φορές. Από τη μια οι διδάσκοντες των ΑΕΙ, μια κοινωνική κατηγορία που στην πλειοψηφία της είτε δε μπορεί είτε δε θέλει να κατανοήσει την κατάσταση στο πανεπιστήμιο και μια ζωή προτιμά να τη βολεύει ρίχνοντας τα βάρη (το κόστος για τη φατούρου) στους φοιτητές. Αντί να κρατήσουν μια στάση έτσι ώστε να συζητηθούν τα φοιτητικά προβλήματα, αλλά και να προσπαθήσουν να βρουν μια κοινή γλώσσά με τους φοιτητές, κάπου στο ίδιο καζάνι (στην ελληνική παιδεία) βράζουν με, οξύνουν την αντιπαράθεση, τον αυταρχισμό, καθήμενοι σε SATO πολυθρόνες.

Έτσι, για να μας σπάσουν τον τσαμπουκά: ποιοί είμαστε εμείς για ν'αμφισβητήσουμε την επιστημοσύνη τωτους το δικαίωμά τους να μας αξιολογούν, να αποφασίζουν πριν από μας και για μας.-

Για μας το μέτωπο έχει ανοίξει πρα πολλού* όσο οι διδάσκοντες έχουν μια τέτοια στάση η αμφισβήτηση της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων θα περνά και μέσα από την σύγκρουση με την ακαδημαϊκή εξουσία. Από την άλλη, οι κομματικοί συνδικαλιστές και η διπλοπροσωπεία τους* τους αφιερώνουμε την απδία που νιώσαμε όταν κάναμε την πάπια στο τμήμα και τους αγωνιστές στους φοιτητές. και η εξεταστική; το χαμένο εξάμηνο;

Αν για τους καθηγητές και τους σπασίικλες φοιτητές το εξάμηνο πήγε χαμένο για μας ήταν το πιο δημιουργικό και παιδαγωγικό εξάμηνο που ζήσαμε. Αν στα μυαλά του κάθε κνιτοδαπίτη είναι να εκπλιπαρήσει τους διδάσκοντες για να κάνουν κανένα εμβόλιμο μάθημα, η δική μας λογική δεν εξαντλείται στα είκοσι μαθήματα που "χάθηκαν". Τα μαθήματα ας πάνε στο καλό. Για μας το πανεπιστήμιο πρέπει να συνδυάζει την εκπαιδευτική και την πολιτική διαδικασία γιατί στην ουσία τους είναι αλληλένδετα. Αυτό το εξάμηνο ήταν το πιο πλήρες εκπαιδευτικά και πολιτικά από κάθε άποψη. Έγιναν και μαθήματα και συνελεύσεις και εκδηλώσεις και αντιμαθήματα. Μάθαμε να φιλοσοφούμε κάνοντας πολιτική, και ψυχολογία κάνοντας οργανωμένες συστηματικές συζητήσεις για το κοινωνικό ρόλο της ψυχολογίας. Και τέλος κάναμε την καλύτερη παιδαγωγική παλεύοντας ενάντια στο εκπαιδευτικό σύστημα με όρους κινήματος. Για όσους υποστήριξαν την κατάληψη, το περνούν και με το παραπάνω το εξάμηνο.

ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ Φ.Π.Ψ.

ΤΟ ΠΙΟ ΚΑΛΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΧΑΝΕΤΑΙ

ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΠΨ

Το σημερινό πρόγραμμα σπουδών προσανατολίζει τις σπουδές μας στη βάση μιας αυθαίρετης διάρθρωσης εννοτήτων αφαιρώντας μας έτσι στην πράξη τη δυνατότητα επιλογών με κριτήριο τα ουσιαστικά μας ενδιαφέροντα. Συνέπεια της κατάστασης αυτής είναι να επιλέγουμε τα μαθήματα ανάλογα με τις δ.μ. που παρέχουν και όχι ανάλογα με το περιεχόμενό τους.

Επιπλέον ο δυσβάσταχτος αριθμός μαθημάτων (γύρω στα δέκα) που πρέπει να χρεωθούμε σε κάθε εξάμηνο προκειμένου να πάρουμε πτυχίο σε ένα λογικό χρονικό όριο (4-4 και 1/2 χρόνια), καθιστά αδύνατη κάθε ουσιαστική-κριτική προσέγγιση του αντικειμένου μας περιορίζοντας τις σπουδές μας στη μηχανική αφομοίωση μερικών εκατοντάδων σελίδων ύλης.

Για τους παραπάνω λόγους και μια σειρά άλλους που θα εκτεθούν στη προσεχή συνέλευση του τμήματος, προτείνουμε:

Την ελαστικοποίηση του προγράμματος σπουδών η οποία υλοποιείται: καταρχήν μέσω των παρακάτω αιτημάτων:

- 1) Κατοχύρωση της εξεταστικής του Σεπτεμβρίου για όλα τα μαθήματα
- 2) Άνοιγμα του ορίου δ.μ. απαραίτητων για την συμπλήρωση των κορμών και της κατεύθυνσης κατά 5 τουλάχιστον δ.μ.

Αυτό σημαίνει πως σε κάθε κορμό θα αρκούν 25-30 δ.μ. για τη συμπλήρωσή του, ενώ για τη συμπλήρωση της κατεύθυνσης θα αρκούν 20-25 δ.μ.

- 3) Μείωση του ελάχιστου ορίου δ.μ. απαραίτητου για παροχή πτυχίου κατά 15 τουλάχιστον.

- 4) Ενσωμάτωση των επιλογών από άλλα τμήματα στις ελεύθερες επιλογές. Έτσι θα έχουμε: Ε.Ε. 25-30 δ.μ.

- 5) Αύξηση του ορίου μονάδων σε 33 ανά εξάμηνο για όλα τα εξάμηνα

- 6) Κατοχύρωση δύο πτυχιακών.

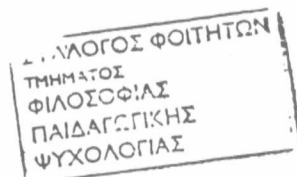
- 7) Κατάργηση των υποχρεωτικών μαθημάτων.

- 8) Κατάργηση των οροφών.

- 9) Κατοχύρωση φοιτητικού ελέγχου στην εξεταστική διαδικασία και τη βαθμολογία των γραπτών.

- 10) Κατοχύρωση φοιτητικού ελέγχου στην κατανομή των κονδυλίων.

- 11) Να δημιουργηθεί θυρίδα για τον σύλλογο, όπου θα στέλνονται από τη γραμματεία όλα τα επίσημα έγγραφα, (προεδρικά διατάγματα, νόμοι, πρακτικά συνελεύσεων Τμήματος, Τομέων, Δ. Συμβουλίου, κ.λπ.).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΗΣ, ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 540 06

Προς
τον Τομέα Ψυχολογίας
Τμήμα Φιλοσοφίας,
Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας
του Α.Π.Θ.

Θεσσαλονίκη, 29/11/1988

Κυρία Διευθύντρια,

Αισθάνομαι την υποχρέωση να σας αναφέρω ένα θλιβερό επεισόδιο που συνέβη στις 16/11/88, ημέρα που οι φοιτητές του Τμήματός μας είχαν καταλάβει το Παλαιό Κτήριο της φιλοσοφικής Σχολής. Στις 4 μ.μ. της ημέρας αυτής χρειάστηκε να μπω στο κτήριο και ειδικά στο γραφείο μου (δωμάτιο 202) για να παραλάβω σημειώσεις, βιβλία και εργασίες, απαραίτητα για το μάθημα "Θεωρίες της Προσωπικότητας" που παραδίδω στα Τμήματα Νηπιαγωγών και Δημοτικής Εκπαίδευσης του Παν/μίου Θεσσαλίας (για το οποίο ο Τομέας μου έδωσε ήδη ειδική άδεια) καθώς την επομένη θα αναχωρούσα οδικώς για το Βόλο για το σκοπό αυτό. Στο γραφείο μου παρέμεινα ακριβώς 35'. Κατά τη διάρκεια αυτή ο φοιτητής του Τμήματός μας κ. Γεράσιμος Ρεπάσος, αφού μου ζητούσε φορτικά να φύγω σε 10' καθώς και να του πω πόσο ακριβώς χρόνο θα παραμείνω στο γραφείο μου, μου απαγόρευσε βιαίως να κλείσω την πόρτα, πράγμα που προσπάθησα να κάνω για να μπορέσω να συγκεντρωθώ ώστε να μαζέψω τα πράγματά μου όσο το δυνατόν γρηγορότερα. Στη συνέχεια, ο κ. Ρεπάσος μαζί με κάποιον άλλον κύριο που δεν γνωρίζω, έβγαλαν από τους μεντεσέδες το φύλλο της πόρτας του γραφείου μου, έτσι ώστε να μπορούν να με παρακολουθούν καλύτερα και να με αναγκάσουν να φύγω τάχιστα, πράγμα που άλλωστε τους είχα δηλώσει ήδη ότι είχα την πρόθεση να κάνω.

Είμαι βέβαιη ότι τέτοια αστυνόμευση και βίαιη συμπεριφορά εκ μέρους φοιτητή προς διδάσκοντα μόνο ντροπή και βαθιά θλίψη μπορεί να προκαλέσει. Και εύλογη πια είναι η απορία: ουσιαστικά, προς ποιον απευθύνεται η κατάληψη ενός Παν/μιακού κτηρίου; Προς τα κέντρα λήψης αποφάσεων ή προς τους ενοίκους του;

Παρακαλώ το έγγραφό μου να συζητηθεί στον Τομέα και να προωθηθεί προς τον Πρόεδρο του Τμήματος, τον Κοσμήτορα της Σχολής και το Δ.Σ. του Συλλόγου των φοιτητών του Τμήματός μας.

Με τιμή,

Μ. Χαρίτου-φατούρου

